

**MAGYAR
GYERMEK- ÉS NÉPMESÉK**

**EGYBEÁLLÍTOTTA
RADÓ VILMOS**

Második gyűjtemény.

**SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA
BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY-UT 10.**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2013
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5292-73-6 (online)
MEK-11620

TARTALOM

A három szerencsepróbáló.

Pancimanci.

A veres tehén.

Fehérlófia.

A vitéz szabó.

A cigánypurdé.

János királyfi és Szélike.

Adj' Isten egészségére!

Az aranyfogú testvérek.

A vasfejű ember.

A Kilenc.

Vas Laci.

Árgyirus királyfi és Tündér Ilona.

Ilók és Mihók.

A bolondos legény.

A kis ködmön.

Az egyszeri gyerek.

Csali mese.

Az már nem igaz!

A három szerencsepróbáló.

Egyszer volt egy ország arrafelé, ahol a nap felkél. Lakott abban egy szegény ember, akinek olyan három szép fia volt, mint egy-egy bokréta, s amellet egyik nagyobb vitéz volt a másiknál. Mindig is abban mesterkedtek, ha valami módon kimutathatnák vitézségüket. Addig kérték az apjukat, míg el nem eresztette őket országot-világot látni, szerencsét próbálni. Adott mind a háromnak egy-egy fegyvert s azt mondta:

- No most Isten hírvél menjete, ha nem nyughattok!

Mentek, mendegéltek s estére elértek a fekete erdőbe. Alig nyugodtak le, egy vén banya vetődött hozzájuk és szállást kért éjtszakára.

- Istené a szállás, vén anyó! Itt bizony te is meghálhatsz - mondá a nagyobbik legény, a más kettő szószólója.

Reggel, mikor felkászolódtak, hogy tovább utazzanak, a vén banya megköszönte a szállást s adott nekik egy erszényt.

- Ezt az idősebbnek adom által - szolt a vén banya - tedd jó helyre, fiam, mert ebből az arany ki nem fogy e világi életedben.

Avval tovább ment a három szerencsepróbáló testvér. Aznap estére elértek a nagy vízhez s ennek a partján szállást vertek. Éjfélkor megint eljött a vén banya és szállást kért. Adott a három legény jó szívvel. Reggel a vén banya sapkát adott a középsőnek, mely látatlanná teszi azt, aki a fejére teszi.

Tovább mentek s még aznap jókor egy kis városba értek. Ott abban egyeztek meg, hogy az erszényből kivesznek annyi aranyat, amennyivel a legszebb házat megvehetik. Meg is vették a legszebbet s estére belé költözködtek. Éjfélájban kopogtatnak az ajtón. Hát ismét a vén banya van ott és szállást kér. Megadták. Azt mondja reggel a vén banya:

- No, fiaim, én veletek többet ez életben nem találkozom. Hanem itt van egy ezüst vessző, ez legyen a legkisebbé. Ennek a vesszőnek az az ereje van, hogy ahányat suhintasz vele, annyi egész tábor katona áll elé. Hanem azt mondom még nektek, hogy nem messze innét van egy vár, abban lakik egy szép herceg-kisasszony, az csak olyan legénynek akar a felesége lenni, aki őt meg tudja nyerni. Már sok herceg-úrfi próbált vele szerencsét, de egy sem ment semmire. Eredjete ti is szerencsét próbálni, de helyén legyen az eszete, mert különben pórul jártok. Amit adtam, annak jó hasznát vehetete.

Avval a vén banya úgy odalett a szemük elől, mintha a föld nyelte volna el.

Alig tűnt el a vén banya, az idősebb legény vette az erszényét s elindult a vár felé. Amint odaért, bejelentette magát s egyszeribe be is eresztették. Úgy káprázott a szeme a nagy fényeségtől s a kisasszony szépségétől, hogy eleinte azt sem tudta, égben van-e, földön van-e? De erőt vett magán s azt mondta a kisasszonynak:

- Nagy bátorság éntőlem, hogy elédbe mertem jönni, szépséges szép kisasszony, de engedj meg nekem, mert hallottam híredet s nem állhattam meg, hogy ide ne jöjje.

- Éppen vártalak - mondja a kisasszony - jó hogy erre néztél. Ül le ehhez az asztalhoz, kockázzunk aranyban s ha meg tudsz nyerni, tiéd vagyok apámnak fele birtokával együtt.

Leülnek s elkezdik a játékot. A kisasszony egy perc alatt annyit nyert, hogy halommal állott az arany előtte. De a legény erszényéből annál bővebben dűlt a szép sárarany. Szeget üt a kisasszony fejébe, hogy abból a kicsiny erszényből sokkal több arany jött ki, mint amennyi belefér. Félbeszakasztja a játékot s azt mondja:

- Ha ez az erszényed nem volna boszorkányerszény, eddig meg kellett volna magad adnod. Add ide csak, hadd lássam, milyen! Csak megnézem s egyszeriben visszaadom.

Hitelt adott szavának a legény s odaadta az erszényt. A kisasszony pedig, mihelyt a kezébe fogta, elkiáltotta magát:

- Jertek elő, szolgák, kötözzétek meg ezt a legényt s kíséritek ki a várból, hadd menjen, amerre a szeme lát.

Visszamegy a legény nagy búval-bánattal a testvéreihez, panaszoja, hogy milyen csúfosan járt. Azt végezték el egymás közt, hogy már most a középső próbáljon szerencsét s az erszényt is hozza vissza, ha szerit ejtheti.

Elment a középső is a várba. Elmondta hímezés-hámozás nélkül, hogy ő bizony az erszényért jött. No hiszen, felpattant a herceg-kisasszony s kikiáltott az ablakon:

- Szolgák, kötözzétek meg s vessétek ki innét ezt a bolondot!

De a fiú fejébe húzta a sapkát s láthatlanná lett. Mikor a szolgák kimentek, levette a sapkát s megint kérte az erszényt.

A kisasszony most hízelkedésre fogta s így szólt:

- Itt az erszény, itt a sok arany, amit bátyádtól elnyertem, de még magam is a tied vagyok, ha megmutatod nekem azt a boszorkányos sapkát. - Addig beszélt, addig mondott, hogy ezt is kibeszélte a szép eszéből s odaadta a sapkát. Egyéb sem kellett a kisasszonynak; ott nyomban megkötöztette a legényt a szolgákkal s kikísértette a várból.

Visszament nagy búval-bánattal az is a testvéreihez s elpanaszolta, hogy őt is milyen csúful rászedte a herceg-kisasszony. Mit volt mit tenni? Elhatározták, hogy menjen el a legkisebb is és próbáljon szerencsét.

Elment most a legkisebbik, aki a legszebbik is volt. Hogy a vár alá érkezett, suhintott hármat az ezüst vesszővel s mindjárt három erős tábor katonaság vette körül a várat. Ő pedig talpig felöltözött, generálissá változott. Bejelenti magát s bemegy, jobb kezében tartotta az ezüst vesszőt.

A herceg-kisasszonynak apja, anyja s minden rokonsága együtt volt. Azt mondja a legény:

- Felsőleges fejedelem, azért jöttem, hogy az erszényt s a sapkát visszakérjem a leányodtól.

Azt kiáltja erre a fejedelem:

- Szolgák, vessétek ki ezt a vakmerőt!

A szolgák meg is fogták a generálist, de mikor az udvarra kivitték, kiáltott egyet s a töméntelen sok katonaság tüstént ostromolni kezdi a várat.

Bezzeg lett ijedség a palotában! Egyben azt parancsolják a szolgáknak, hogy hozzák vissza a generális urat. Visszaviszik s azt mondja a fejedelem:

- Vitéz generális, küldd el innét a katonaságot s neked adom a leányomat fele birodalmammal.

Kiment a generális, suhintott hármat az ezüst vesszővel s a töméntelen katonaság úgy eltűnt a föld színéről, mint a tű. Ő maga sem generális volt immár, hanem csak akármilyen legény, csak hogy a kezében volt az ezüst vessző. Azt mondja most a herceg kisasszony:

- Szép, derék ifjú, én immár a tied vagyok, csak meg kell esküdnünk. Add ide hát, hadd nézzem meg azt a szép ezüst vesszőt. Látom, hogy avval minden ellenségünket legyőzhetjük s élhetünk boldogul.

Hitt az is a szép szónak s odaadta. Nem is kellett egyéb, mert a fortélyos kisasszony nyomban kikísértette a várból a szegény legényt.

Elment nagy búval a legény, de nem a testvéreihez vissza, hanem a rengeteg havasba. Leheveredett egy nagy kőszál alá s ott helyben álom lepte meg s álmában a vén banya azt beszélte neki:

- Ne búsulj, fiam, kelj fel! Itt van egy csudaforrás, tovább pedig egy almafa. Szakassz le arról egypár almát, a forrásból pedig tölts egy kulacsba. De te valahogy meg ne kóstold egyiket is! Azután menj vissza rongyos öltözetben a várba. Ott a konyhamesternek add el azt a pár almát s attól a fejedelemnek egész asztalnépe megbolondul. Azután pedig öltözz doktornak s jelentess magad, hogy mindenféle betegséget tudsz gyógyítani. A többit aztán a te eszedre bízom.

A legény úgy is cselekedett, amint a vén banya javalta. Eladta az almát, evett belőle a fejedelem egész házanépe s meg is bolondultak tőle. Semmiféle doktor meg nem tudta gyógyítani. Ekkor jelenti magát egy idegen doktor. Ugyancsak kaptak rajta! Megnézegeti a betegeket, ad mindenkinek egy gyűszűnyi vizet a kulacsból, csak a kisasszonynak nem. Meg is gyógyul mindenik egy perc alatt, csak a kisasszony marad bolondnak. Sajnálták lelkükből s mégis kacagniok kellett rajta, olyan bolond tempót csinált s olyan bolondokat beszélt.

Könyörögni, rimánkodni kezd a fejedelem, hogy gyógyítsa meg a leányát is; nem tud olyat kérni, hogy meg ne adná. Azt mondja erre a doktor:

- Add nekem a leányodat, add vissza az erszényt, a sapkát s az ezüst vesszőt s tüstént meggyógyítom. - Észre veszi a fejedelem, hogy kivel van dolga. De mit volt mit tenni? Mindent vissza kellett adnia. Ekkor a legény ad egy gyűszűnyt a herceg kisasszonynak is a vízből. Mindjárt helyreállott az esze s még jobb kedvű lett, mint annak előtte. Csaptak is olyan lakodalmat, hogy hét országra ment a híre. A más két legényt is meghítták a vendégségre s egybe hercegeknek tették. A legkisebből pedig idővel fejedelem lett. Máig is élnek, ha meg nem haltak.

Pancimanci.

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás tengeren is túl volt, volt egy szegény asszony. Annak a szegény asszonynak volt egy igen rest leánya, aki soha semmitse lendített a ház körül, hanem vagy a padon ült a ház előtt, vagy pedig a faluba sétálgatott előre-hátra. Váltig ütötte-verte az anyja, de nem használt semmit. Egyszer éppen akkor pufolta, mikor a királyfi többed magával arra sétált. Megszólítja a királyfi:

- Ugyan, szegény asszony, miért üti kend azt a leányt olyan nagyon?

- Óh, felséges királyfi, hogyan ütném, mikor mindenfélét megfon arany fonálnak, amit elől-utól a ház körül talál. Most is, míg a városban voltam kenyeret keresni, minden ágyamat megfonta aranyfonálnak. Most már az sincs, amire lehajtsuk a fejünket.

Nagy szeget ütött ez a király fejébe: „Ejnye de derék leány, jó volna ez nekem?”

Máskor megint arra sétált a királyfi, megint csak ütötte-verte a szegény asszony a lányát. Azt kérdi a királyfi:

- Miért üti-veri kend, szegény asszony, azt a leányt megint?

- Óh, felséges királyfi, hogyan ütném-verném, mikor még a sövényt is mind felfonta aranyfonálnak.

Még nagyobb szeget ütött a dolog a királyfi fejébe.

Harmadszor már szántsándékkal vette arra az útját. Hát megint csak ott kínoztta a lányát a szegény asszony.

Akkor már éppen nem állhatta meg a királyfi szó nélkül:

- Ejnye ilyen-amolyan asszonya! minek üti-veri kend azt a szegény leányt?

- Hogyan ütném, felséges királyfi, mikor még a háztetejéből is mind aranyfonalat fon, pedig az nem kell.

- Azért bizony sohse üsse-verje, hogy olyan jó fonó. Elveszem én, majd lesz énnám miből fenni aranyfonalat.

Nagyon megörült a szegény asszony, hogy megszabadulhat attól a rossz leánytól. A királyfi is megörült, mert szép is volt a leány, de azt is meggondolta, hogyha még a sövényből is aranyfonalat csinál, hát ő nála a drága szép lenből milyet fog majd fenni?!

Nem is húzták-halasztották a dolgot, megesküdtek s olyan lakodalmat csaptak, hogy Hencidától Boncidáig folyt a sárga lé.

Egy héttel a lakodalom után mondja a királyfi a feleségének:

- No, édes feleségem, te talán meg is únod magad, hogy nem fonhatsz. Hanem ne félj, majd hozok én már lent. Holnap vásár lesz itt a szomszéd városban, majd veszek ott vagy egy szekérrel.

Vett is a királyfi annyit, hogy nyolc ökör alig bírta haza.

- No, feleségem, most már fonhatsz.

A szegény királyné nem merte megmondani, hogy ő nem tud fenni. Bezárkózott egy szobába, ott sírt-rítt három nap, három éjjel. Harmadik éjtszaka, amint ott sír-rí, éjfél tájban megzörgeti valaki az ablakot.

- Nyisd ki, királyné, az ablakodat!

A királyné kinyitotta. Beugrott rajta egy kis ember. Három arasz volt a hossza, két rőf a bajusza, egy sing a szakálla. Megszólította a királynét:

- Tudom, mi a bajod, felséges királyné. De tudok ám én azon segíteni. Én három nap alatt azt a sok lent mind meg tudom fogni aranyfonálnak. Addig te találd ki a nevem. Ha kitalálsz, itthon maradhatsz; ha ki nem találsz, elviszlek magammal.

Gondolkozott a királyné, mitévő legyen? Utóljára is arra határozta, hogy odaadja a lent. Mindegy, akár így, akár úgy hal meg.

A kis ember elvitte a sok lent. Most a királyné még szomorúbb lett, mert sehogyse tudta a kis ember nevét kitalálni.

Másnap kiküldte a királyfi az ő vadászait az erdőre. Este, amint hazajönnek, azt találja tőlük kérdezni:

- Mi újság, fiúk?

- Jaj, felséges királyfi - kezdi az egyik - tudnék én valamit, de tán el se hiszi felséged.

- Már miért ne hinném? Elhiszem biz én, csak mondd el!

- Hát, felséges király, amint az este ránk esteledett az idő, a többiek tüzet raktak, elkezdtek danolni. Én, hogy nagyon álmos voltam, ott hagytam őket, elindultam az erdőbe, hogy majd valami jó homokos helyet keresek magamnak, ahova lefeküdjem. Amint barangolok előre-hátra, egy pislogó tűz ötlük a szemembe. Én mindjárt arra fordítottam a szekerem rúdját, hogy megnézzem, mi az ott? Hát látom, hogy egy kicsi kis tüzet ugrál keresztül-kasul egy kicsi kis ember. Három arasz volt a hossza, két rőf a bajusza, egy sing a szakálla. Mindég azt kiabálta: „Én vagyok a Pancimanci, az én nevem senkisének tudja. Sütök, főzök, holnapután szép mennyasszonyt hozok.” Én avval eljöttem onnan, hogy majd a pajtásaimnak is megmutatom a csodabogarat. De mire visszamentünk, hűlt helyét találtuk.

Mindenki elcsudálkozott ezen a furcsaságon, csak a királyné örült meg neki, mert tudta, hogy az az ő embere. Este nagy vígan ült a szobájában, még az ablakját is nyitva hagyta. Egyszer csak ugrik be rajta egy kis ember.

- No, királyné, kitelt a három nap; hazahoztam a sok drága aranyfonalat. Hát te kitaláltad-e az én nevemet?

- Hallgass, Pancimanci, hogyan találtam volna!

Leesett az álla szegény Pancimancinak. Szó nélkül hordta be a sok aranyfonalat a kamarába.

Másnap reggel bevezeti a királyné az urát karon fogva a kamarába, mutatja neki a sok aranyfonalat.

- Nézd csak, kedves uram, felséges király, de sok szép aranyfonalat fontam.

A királynak majd elvette a szeme világát a nagy fényesség, úgyannyira, hogy félre kellett neki fordulni. Össze-vissza csókolta a felségét.

Harmadnap vásár volt abban a városban, ahol a királyfi lakott. Kiment a királyfi, össze-vásárolt minden lent, ami csak a vásárban volt. A királyné azalatt otthon sírt-rítt; nem tudta, hogy mit csináljon megint a sok lennel. Egyszer eszébe jutott, hogy lakik ott a közelében három koldusasszony, akik közül az egyiknek a háta volt kipúposodva, a másodiknak az ajka ért le a melléig, a harmadiknak a nyelve verte a hasát. Ezeket magához hívatta a királyné s megparancsolta nekik, hogyha a király otthon lesz, menjenek oda koldulni s ha kérdi a király: mitől lettek olyan nyomorékok? mondják: a sok fonástól.

Úgy is lett. Hazament a király, megebédelt, délután kiment az udvarra sétálni. Amint ott sétálgat, egyszer csikorog a kisajtó. Odanéz a király, látja, hogy alig tud rajta bejönni egy szegény asszony, olyan púpos a háta. Odamegy a királyhoz, kéri, hogy az Isten nevében ne sajnáljon neki adni valamit. A király adott neki egy aranyat, de megkérdezte tőle:

- Ugyan, szegény asszony, mi dolog az, hogy a kend háta úgy kipúposodott. Vagy ilyen volt mindig?

- Jaj, felséges király! nem volt olyan szép leány, mint én, ebben a városban sem. De nagyon dolgoz voltam, mindig fontam, éjjel-nappal s a sok üléstől így kipúposodott a hátam.

A király gondolkozóba esett, hogy hátha az ő felesége is így megpúposodnék. De csak járkált tovább. Egy kis idő múlva megint csak nyílt a kisajtó. Megint jött rajta be egy koldus-asszony, akinek az ajka a mellét verte. Ennek is adott a király egy aranyat s ettől is megkérdezte, mitől nőtt úgy meg az ajka.

- Jaj, felséges király - felelt a koldusasszony - nem volt olyan szép leány, mint én, nagy darab földön. De sokat fontam, sokat rágtam a kendert, utoljára így megnőtt az ajkam.

Már itt a király arra gondolt, hogy megmondja a feleségének, hogy kevesebbet fonjon. Neki is indult, hogy bemegy a házba, de a kutyák elkezdtek ugatni. Hát csak megnézte, hogy kijön? Nem más ment befelé, mint a harmadik koldusasszony, akinek a nyelve a hasáig lógott.

- Hát a kend nyelve mitől nőtt ilyen nagyra? - kérdi tőle a király.

- Jaj, felséges király, biz ez a sok fonástól. Sokat kell nyálazni a fonalat, mikor fon az ember, attól nőtt így meg.

A király beszaladt a feleségéhez, elmondta neki, hogy mit látott-hallott, milyen volt a három koldusasszony.

- De nem is engedem ám, hogy többet fonj, még csak egy arasznyi fonalat se!

A királyné tettette magát, mintha ő bánná legjobban a dolgot. Elkezdett sírni-ríni, de nem használt semmit. A király a sok lent mind megégettette, még a hamuját is kihordatta az udvarából.

Az napságtól fogva semmi gondja sem maradt a királynénak. Még ma is boldogul élnek, ha meg nem haltak.

A veres tehén.

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy király meg egy királyné. Volt nekik egy igen szép kis fiuk, Ferkónak hítták. Ez annyira szerette az anyját, hogy únos-úntalan a nyomában volt, úgyannyira, hogy néha a királyné maga is megsokalta ezt a nagy szeretetet, rá-rákiáltott, hogy; „Mit csikókodol utánam?” De ez sem használt semmit. Ferkó megfogta az anyja ruháját s el nem eresztette, még ha agyonütötték volna sem. Egyszer beteg lett a királyné. Ferkó mindig ott virrasztott az ágya mellett. El nem lehetett onnan vinni sem szép szóval, sem fenyegetéssel. Mikor pedig meghalt az anyja, a házban is alig tudták megtartani. Mindig arra ment volna, amerre az anyját temették.

Volt abban a városban egy özvegyasszony, annak volt három leánya. Ezek mindig csalogatták Ferkót magukhoz. Addig-addig csalogatták, hogy Ferkó megszerette őket. Addig kérte az apját, hogy vegye el az özvegyasszonyt, hogy a király utóljára ráállott s elvette. Hej, szegény Ferkó nem is gondolta volna, hogy az ő jó állapota olyan hirtelen rosszra fordul. Mert alighogy hazavitték a mostoháját, mindjárt másképp bánt vele. Addig mindig tömte belé a legjobb ételeket. Aztán meg a korpakenyeret is darabonként kézből adta neki. A maga leányait tejbe-vajba fürösztötte, még a szélre se eresztette ki soha. Szegény Ferkót meg kicsapta a cselédek közé, mindig ott lakott. A király az ország dolgával volt elfoglalva; nem igen gondolt rá, hogy tartják a fiát, mit adnak neki enni? Hej, pedig ha tudta volna, hogy a felesége mindig azon mesterkedik, mi módon veszíthetné el Ferkót, hogy az ország az ő lányaira maradjon - majd másképp vette volna ő is a dolgot.

Egy reggel bement a király udvarába egy szép veres tehén. Ment egyenesen az istállóba, mint aki tudja a járást, megállott a jászol előtt, csakhogy maga magának a szarvára nem kötötte a kötelet. A mindenesnek csak elállt szeme-szája, hogy miféle Isten csodája tehén az? Mit keres az ott? Szaladt egyenesen a királyhoz s elmondta neki a dolgot. A király is megörült, amint meghallotta, mert a felesége már három nap óta azért nyelvelt rá, hogy kevés a fejőstehén. Megparancsolta, hogy kössék a többi tehén közé. Ha nem akad gazdája, jó lesz az is fejőstehénnek. Bekötötték hát az istállóba. Pedig az a tehén nem volt más, mint a meghalt első királyné, a Ferkó édesanyja, ki azért ment veres tehén képében a királyi udvarba, hogy a fiát táplálja, mert látta, milyen rosszul bánnak vele. Már egynehány napig ott volt, de még nem segíthetett a fián, mert az felé se ment az istállónak. Hanem tán egy hét múlva odament be egy délben, hogy a maga ebédjét, a darab korpakenyeret, ott megegye. Az istállóban éppen senkise volt. A kis Ferkó, amint észrevette, hogy senkisem látja, elkezdett sírni, de oly keservesen, hogy az ellenség szíve is megesett volna rajta. A veres tehén, amint meglátta, mindjárt magához szólította.

- Édes fiam - mondja neki - én vagyok a te édesanyád. Azért jöttem ide veres tehén képében, hogy téged tápláljalak, mert láttam, milyen rosszul bánnak veled. Ezután hát sohase edd meg azt a rossz kenyeret, hanem add oda a kutyának. Magad meg, ha megéhezel, csak gyere ide, majd jóltartalak én.

Erre a szóra megfogta a jobb szarvát, lecsavarta s olyan terített asztal termett oda, hogy a királyi palotában sem volt párja soha. Ferkó istenesen jóllakott, azután kiment. De az anyja erősen ráparancsolt, hogy el ne mondja senkinek a dolgot, mert akkor akármi úton-módon, de elveszítik mind a kettőjüket. Nem is szólt Ferkó senkinek. De az napságtól fogva olyan piros-pozsgás fiú vált belőle, hogy párját kellett keresni.

A királyné sehogyse tudta elgondolni, mi dolog az, hogy Ferkó olyan egészséges, pedig egyebet se kap, mint korpakenyeret. Az ő lányai mindig peccsenyével, kaláccsal élnek, mégis csúnyább színben vannak.

A lányaitól is kérdezte, nem tudják-e ennek az okát? De azok sem tudták. Amint ott tanakodtak rajta, megint megy be Ferkó, hogy adjanak neki kenyeret, mert ehetnék. Odaadnak neki egy darabot. Ferkó szalad vele egyenesen az istállóba. Azt mondja a királyné a legkisebb lányának:

- Eredj, leányom, nézd meg, hová teszi az a kölyök azt a sok kenyeret?

Annak a leánynak, akinek azt mondta, csak egy szeme volt a homloka közepén. Mert - azt még el is felejtettem mondani - ez a három leány olyan csodálatos teremtése volt az Istennek, hogy a legkisebbnek egy szeme volt, a középsőnek kettő, a legnagyobbak három.

Most hát az egyszemű ment le meglesni Ferkót. Elment az istállóig, megállott az ajtajában. Amint a veres tehén meglátta, rákiáltott:

- Gyere ide, gonosz anya lánya, had tartsalak jól! De előbb húnyd be a szemed! Majd ha kérdik odabent, hogy ki ad Ferkónak enni, meg ne mondd, mert halálnak halálával halsz meg! Úgyse tudnál semmi bizonyost mondani, mert be volt húnyva a szemed; nem láttál semmit.

Jóllakott a leány, hogy alig bírt mozogni, aztán felment az anyjához. Kérdezték tőle, hogy mit látott? De nem mertte megmondani, csak azt mondta, hogy maga eszi meg Ferkó a kenyeret; leül a jászol mellé, úgy eszi, hogy majd megfullad tőle.

Azt mondja a királyné a középső leányának, akinek két szeme volt:

- Eredj le te, leányom, több szemed van, hátha többet látsz.

Lement a középső leány is. Ez is megállott az istálló-ajtóban, ezt is behítta a veres tehén: „Gyere be, te gonosz anya lánya, hadd tartsalak jól téged is. De előbb behúnyd a szemed, hogy semmit se láss! Ha pedig odabent valamit mersz mondani, halálnak halálával halsz meg! Úgyse tudsz semmi bizonyost, nem látsz semmit.”

Teleette magát ez a leány is, hogy majd kipukkant, azután felment. De odafent ez se mert mást mondani, csak azt, hogy maga Ferkó eszi meg mind azt a kenyeret. Megszólal erre a legöregebb leány, akinek három szeme volt:

- Édesanyám, majd lemegyek én, nekem három szemem van, jobban észreveszek akármit.

Az anyja azt mondta rá, nem bánja, ha lemegy is. Lement hát a leány s megállt az istálló-ajtóban. A veres tehén behívta ezt is:

- Gyere be, te gonosz anya lánya, hadd tartsalak jól téged is, de először húnyd be a szemed!

A leány behúnyta a két szemét, de a harmadikat, amely a tarkóján volt, nyitva hagyta. Odaáll a veres tehén mellé, hát látja, hogy lecsavarja a jobb szarvát, mire mindjárt olyan terített asztal kerekedik oda, hogy nem volt párja széles e világon. Jóllakott a leány. Mikor fel akart menni, erre is ráparancsolt a veres tehén, hogy meg ne merjen odabent mondani semmit. De hiába volt az erős parancs, mert a leány, hogy mindent látott, alig várta, hogy felérjen a palotába. Mindjárt elmondta az anyjának töviről-hegyire a dolgot.

- Jaj, édesanyám, nem csoda, hogy Ferkó olyan egészséges! Olyan ételekkel, italokkal él az, amiknek mi még a hírért se hallottuk. Csak a jobb szarvát csavarja le az a veres tehén - aki pedig nem is tehén, hanem a Ferkó édesanyja, az első királyné - mindjárt olyan terített asztal terem a jászol elébe, amelyet még sohasem látott édesanyám. Ferkó csak úgy turkál a sok drága ételben. De már most azon gondolkozzunk, hogy veszítsük el azt a veres tehenet, mert ha azt meg nem öletjük, a nyakunkra neveli ezt a kölyköt.

Megijedt a királyné, amint ezt meghallotta. Gondolkozóba esett, hogy miképpen kellene elveszíteni a veres tehenet? Azt tudta, hogy az urának nagyon kedves állatja. Nem egykönnyen lehet majd rávenni, hogy vágassa le. Addig gondolkozott, míg kitalálta avval a furfangos eszivel.

- No, leányom - mondta a legnagyobb lányának - így gondoltam ki a dolgot. Én most nehéz betegnek tettetem magam. Majd ha az uram hazajön a háborúból - mert éppen háborúban volt a király - mindenképp próbál meggyógyíttatni. De én addig fel nem kelek az ágyból, míg a veres tehen szívéből nem ehetem.

Mikor azt beszélte a királyné, a kis Ferkó éppen ott hallgatódzott a kulcslyukon. Leszaladt nagy ríva a veres tehenhez:

- Jaj, édesanyám, ezt meg ezt beszélnek odafent.

Feleli rá az anyja:

- Sohse félj, édes fiam, jó az Isten, jót ad, majd gondodat viseli. De nem is hagyom én magam levágni. Hanem tudod, úgy tégy, hogy mikor idehívják a mészáros, hogy engem levágjon, kérd az apádat mennyre-földre, hogy engedje meg, hogy te vágj le. Ha nem akarja megengedni, én nem hagyom magam megfogni, úgy aztán csak majd megengedi. Akkor te gyere mellém, emeld fel a taglót, de ne üss rám, hanem hajítsd el messzire. Magad meg pattanj fel a hátamra, úgy elviszlek én, hogy sohase lát többet ez a gonosz népség.

Csakugyan úgy történt a dolog, amint előre kicsinálták. Hazajött a király a háborúból s nagybetegen találta a feleségét. Megijedt szörnyen, hogy már ez is meghal. Mindjárt összehívta az ország minden doktorát, borbélyát, minden kuruzsló öreg asszonyát, hahogy tudnának rajta segíteni. Gyógyították volna is ezek a királynét mindenféle orvossággal, de nem lett semmi látszatja.

Egy reggel behívatta a királyné az urát magához:

- Hej, kedves uram - mondja neki - megálmodtam ám az éjtszaka, hogy mitől gyógyulnék meg. De meg se merem mondani, mert tudom, úgyse engeded megtenni. Pedig ha abból nem ehetem, harmadnapra meghalok.

- Dehogyan nem engedem meg, kedves feleségem! Ami csak hatalmamban áll, mindent megteszek, csak te meggyógyulj. Mi lenne hát az, ami javulásodra szolgálna?

- Nem más, mint a veres tehennek a szíve. Ha abból csak egy falatot ehetném, mindjárt meggyógyulnék.

- Óh, ha csak ez a baj, mindjárt levágatom azt a veres tehenet, délre el is lesz készítve a szíve. Biz ennek kár is volt olyan nagy feneket keríteni.

El is küldött a király mindjárt mészárosokért. Odamentek a mészárosok, kivezették a tehenet az udvarra. Amint kiértek, elszabadult a tehen, sehogyse tudták megfogni. Szaladgált, öklelőzött, meg nem állott egy szempillantásra sem. A kis Ferkó odament az apjához, elkezdte kérni, hogy adassa oda neki a taglót; majd meglátják, neki megáll. A király eleinte rá se hederített, hogy mit beszélt a fia. De hogy látta, hogy a vágólegények sehogyse bírnak a tehenel, odaszól nekik:

- Ugyan, adjátok oda azt a taglót ennek a gyermeknek, hadd lássuk, mire megy vele?

A kezébe veszi Ferkó a taglót, közeledik a tehenhez, hát úgy megáll, mint egy tőke. Elbámult mindenki, hogy mi lesz már ebből? Ferkó egészen mellé ment a tehennek, felemelte a taglót. Már csak várták, hogy üti le a tehenet. Hát hirtelen elhajította a taglót, felpattant a veres tehen

hátára, úgy elnyargalt rajta, hogy sohase látták többet. Hiába nyargaltak utána lóhátas emberek, még csak a nyomába se hághattak.

Ettől az órától fogva mindenben szerencsétlen lett a király. A seregét megverték, elpusztították; gulyája, ménese mind eldőglött; amiye csak volt, mindenének vége lett. Az asszony is pusztította, a három eladó leány is prédálta, egy szóval, mikor Ferkó elment a királyi háztól, az Isten áldása is otthagya. Földönfutóvá lett a király is, a királyné is leányaival együtt.

A veres tehén pedig ment, mendegélt hetedhét ország ellen a kis Ferkóval. Mindaddig ment, míg a király országából ki nem ért. Ott aztán megállott, leszállította Ferkót a hátáról.

- No, fiam - mondta neki - te maradj itt, én elmegyek egy kicsit legelni, mert éhes vagyok. Ha addig keres valaki, mondd meg neki, hogy elmentem zöld sásnak zöld sás idejében zöld sást enni. Ha pedig valami bajod lenne, nesze itt van ez a síp, azt fúdd meg, mindjárt itt termék.

Elment a veres tehén. De alig, hogy elment, mindjárt ott termett Ferkó mellett egy nagy farkas:

- No, te kutya, hol van az anyád?

- Elment zöld sásnak zöld sás idejében zöld sást enni.

- No, ha hazajön, mondd meg neki, hogy holnap énvelem a réz hídra jöjjön viaskodni.

Mihelyt elment a farkas, mindjárt megfúttá Ferkó a sípot; ott termett az anyja:

- No, fiam, mi bajod?

- Hát itt volt egy nagy farkas, kereste kendet, azt mondta, hogy holnap ővele a rézhídra menjen viaskodni.

- Hadd beszéljen, rá se hallgatok! Hanem még egy kicsit elmegyek legelni, mert még nem laktam jól.

Alig ment el, megint ott termett egy nagy medve.

- No, te kutya, hol van az anyád?

- Elment zöld sásnak zöld sás idejében zöld sást enni.

- No, ha hazajön, mondd meg neki, hogy holnap énvelem az ezüsthídra jöjjön viaskodni.

Megint megfúttá Ferkó a sípot; ott termett az anyja:

- No, fiam, mi bajod van megint?

- Hát itt volt egy nagy medve, kereste kendet, azt mondta, hogy holnap ővele az ezüsthídra menjen kend viaskodni.

- No, fiam, csak ennél nagyobb bajt ne adjon az Isten soha, akkor még jó lesz. Hanem még egy kicsit elmegyek, mert mégsem laktam jól.

Alighogy elment, ott termett egy nagy dühös oroszlán:

- No, te kutya, hol van az a csatragós anyád?

- Elment zöld sásnak zöld sás idejében zöld sást enni.

- No, ha hazajön, mondd meg neki, hogy itt voltam. De most, ha ezer lelke van is, meg kell neki hálnia. Holnap énvelem az arany hídra jöjjön viaskodni.

Megfujja Ferkó a sípot; ott terem a veres tehén nagy sárosan, elfáradva:

- No, fiam, megint baj van?

- Baj bizony, édes anyám! Itt volt egy nagy dühös oroszlán, azt mondta, hogy ővele holnap az arany hídra menjen kend viaskodni.

- No, fiam, ha ez is ellenem van, meg kell halnom! Avval a dühös állattal nem bírok. De majd ha holnap kimegyünk az arany hídhoz, gyere ki te is, állj meg a híd mellett. Mikor majd én látom, hogy csakugyan felülkerekedik az oroszlán, elhajítom a jobb szarvamat. Te azt kapd föl, szaladj el vele! De bele ne nézz, míg valami nagy várost nem érsz. Ott aztán bele nézhetsz. Majd meglátod, mi lesz belőle.

Másnap elbúcsúztak egymástól. Kimentek nagy szomorúan az arany hídhoz. Már akkor ott várta őket az oroszlán. Összecaptak a veres tehénnel, sokáig viaskodtak, utóljára az oroszlán kerekedett felül. Akkor a tehén elhajította a jobb szarvát. Ferkó felkapta, szaladt vele, míg egy város alá nem ért. Ott belenézett. Hát - hiszitek, nem hiszitek - olyan nagy juhnyáj jött ki belőle, hogy nem látszott széle-hossza. No hiszen nagy volt szegény Ferkónak a baja, nem tudta, hogy mit csináljon avval a sok juhval. Maga nem tudott velük bánni, juhásza meg nem volt. Amint így töprenkedik, odamegy hozzá egy nagy kutya s azt mondja neki:

- Látom, gazduramnak nincs juhásza. Fogadjon meg engem, majd megőrzöm én a nyáját.

- Nem bánom - feleli Ferkó - hát mit kérnél?

- Ha megengedné gazduram, hogy hat juhot megegyem, akkor beszegődném.

- No, nem bánom, hanem aztán hűségesen szolgálj!

Hozzáfogott a kutya az evéshez, de mire a hatodikat ette volna, kipukkant. Megint juhász nélkül maradt Ferkó. Különbösen is nagyon szomorú volt szegény, hogy így magában maradt; senkije sincs a kerek ég alatt. Ez még jobban elvette a kedvét. Amint ott búslakodik, odamegy egy farkas.

- Ejnye, de szomorú gazduram - mondja neki.

- Bizony nem is lesz nékem jókedvem ebben az életben soha! Látod, most sincs juhászom, akire ezt a nyáját bízhatnám.

- Az bizony nagy baj! De tudja, mit, gazduram? gondoltam én egyet. Azt mondja kend, hogy sohase lesz többet jókedve. Én hát beszegődöm juhásznak, meg is őrzöm a nyáját hűségesen, ha megígéri kend, hogy mihelyt legelőször jókedve lesz, nekem adja a fejét.

- Itt a kezem - felelt rá Ferkó - mert maga is azt gondolta, hogy neki már nem is lehet soha többet jókedve.

Attól az órától a farkas őrizte a nyáját hűségesen, mert úgy gondolkodott, hogy majd csak lesz egyszer jó gazdájának jókedve, akkor aztán megeszi s a nyáj is őrá marad. Ferkó pedig eladott egy jó csomó juhot s az árából nagy palotát csináltatott. Élt nagy uraságban.

Lakott abban a városban egy igen gazdag király. Nem volt neki több gyermeke, csak egyetlen gyönyörűsége szép leánya. A király egyszer nagy bált adott, Ferkót is meghívta. El is ment Ferkó. Csináltatott magának egy öltöző aranypaszományos ruhát, magára vette, úgy ment el. Mikor belépett az ajtón, mindenki rábámult. A sok herceg-kisasszony mind azt suttogetta egymásnak, hogy még ilyen szép legényt nem látott. De Ferkó rájuk sem nézett, hanem ment egyenesen a király-kisasszonyhoz, táncba hívta, tánc után meg beszédbe eredt vele. Elmondta neki az egész élete történetét, hogy ő is királyfi, meg mindent, ami csak vele történt s úgyannyira beleszerettek egymásba még akkor este, hogy felfogadták, hogy soha többet el nem hagyják egymást.

Másnap meg is kérte Ferkó a királytól a leányát. Az beleegyezett, megesküdtek, nagy lakodalmat csaptak. Hanem mikor legjobban mulattak, betoppan a farkas, mondja, hogy ő a vőlegény

fejéért jött. Akkor jutott Ferkónak eszébe a fogadása. Nagyon megijedt ő is, a menyasszonya is. Szaladtak nagy ijedten a királyi apjukhoz s elmondták neki a dolgot.

- No csak maradjatok itt, majd kifizetem én a farkas uramat. - Avval kiment. Volt neki kilenc nagy komondora, azoknak odaadott kilenc búza kenyeret. Mikor megették, ráuszította őket a farkasra. Úgy széttépték, mint a semmit.

Akkor nagy lakodalmat csaptak. Még most is élnek, ha meg nem haltak.

Fehérlófia.

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás tengeren is túl volt, volt a világon egy fehér ló. Ennek a fehér lónak egyszer fia lett, azt hét egész esztendeig szoptatta, akkor azt mondta neki:

- Látod, fiam, azt a nagy fát?

- Látom.

- Eredj fel annak a legtetetejébe, húzd le a kéréget.

A fiú felmászott, megpróbálta, amit a fehér ló mondott, de nem tudta megtenni. Akkor az anyja megint szoptatta hét esztendeig, megint felküldte egy magasabb fára, hogy húzza le a kéréget. A fiú le is húzta. Erre azt mondta neki a fehér ló:

- No, fiam, már látom, elég erős vagy. Hát csak eredj el a világra. Én meghalok.

Avval meghalt. A fiú elindult világra. Amint ment, mendegélt, előtalált egy rengeteg erdőt, abba be is ment. Csak bódorgott, egyszer egy emberhez ért, ki a legerősebb fákat is úgy nyűtte, mint más ember a kendert.

- Jó napot adjon Isten! - mondja Fehérlófia.

- Jó napot, te kutya! Hallottam hírért annak a Fehérlófiának, szeretnék vele megbirkózni.

- Gyere no, én vagyok!

Megbirkóztak. De alig csavarított egyet Fehérlófia Fanyűvön, mindjárt a földhöz vágta.

- Már látom, hogy erősebb vagy, mint én - mondja Fanyűvő. - Hanem tegyük össze a tenyerünket, végy be szolgálatodba. - Fehérlófia befogadta. Már itt ketten voltak.

Amint mennek, mendegélnek, előtalálnak egy embert, aki a követ úgy morzsolta, mint más ember a kenyeret.

- Jó napot adjon Isten! - mondja Fehérlófia.

- Jó napot, te kutya! Hallottam hírért annak a Fehérlófiának, szeretnék vele megbirkózni.

- Gyere no, én vagyok!

Megbirkóztak. De alig csavarított Fehérlófia Kőmorzsolón hármat, mindjárt a földhöz vágta.

- Már látom, hogy teveled nem bírok - mondja Kőmorzsoló. - Hanem tudod, mit? végy be szolgálatodba, hű szolgád leszek halálig.

Fehérlófia befogadta. Már itt hárman voltak. Amint mentek, mendegéltek, előtaláltak egy embert, aki a vasat úgy gyúrta, mint más ember a tésztát.

- Jó napot adjon Isten! - mondja neki Fehérlófia.

- Jó napot, te kutya! Hallottam hírért annak a Fehérlófiának, szeretnék vele megbirkózni.

- Gyere no, én vagyok!

Sokáig birkóztak, de nem bírtak egymással. Utóljára Vasgyúró gáncsot vetett, földhöz vágta Fehérlófiát. Erre ez is megharagudott, felugrott s úgy vágta a földhöz Vasgyúrót, hogy majd odaragadt. Ezt is szolgálatába fogadta. Már itt négyen voltak.

Amint tovább mennek, mendegéltek, rájuk esteledett. Ők is megtelepedtek, kunyhót csináltak. Másnap azt mondja Fehérlófia Fanyűvőnek:

- Te maradj itt, főzz kását, mi meg elmegyünk vadászni.

Elmentek. De alig hogy tüzet rakott s a kásafőzéshez fogott Fanyűvő, ott termett egy kis manó. Maga nagyon kicsi volt, de a szakálla a földet érte. Fanyűvő nem tudott hova lenni ijedtében, mikor meglátta, hát még mikor rákiáltott:

- Én vagyok Hétszűnyű Kapanyányimonyók! Add ide azt a kását; ha nem adod, a hátadon eszem meg!

Fanyűvő mindjárt odaadta. Hétszűnyű Kapanyányimonyók megette, avval visszaadta az üres bográcsot. Mikor hazajöttek a cimborák, nem volt semmi ennivaló. Megharagudtak, jól eldöngették Fanyűvőt. De az nem mondta meg, hogy mért nincs kása.

Másnap Kőmorzsoló maradt otthon. Amint kezdte főzni a kását, odament őhöz is Hétszűnyű Kapanyányimonyók és kérte a kását:

- Ha ide nem adod, a hátadon eszem meg! - De Kőmorzsoló nem adta. Hétszűnyű Kapanyányimonyók sem vette tréfára a dolgot, lenyomta Kőmorzsolót a földre, hátára tette a bográcsot, onnan ette meg a kását.

Mikor a többi három hazafelé ment, Fanyűvő előre nevette a dolgot, mert tudta, Kőmorzsolótól is elveszi a kását Hétszűnyű Kapanyányimonyók.

Harmadnap Vasgyúró maradt otthon. De a másik kettő se neki, se Fehérlófiának nem kötötte az orrára, mért maradtak két nap kása nélkül.

Ahhoz is odament Hétszűnyű Kapanyányimonyók, kérte a kását s hogy nem adta, a meztelen hátáról ette meg. Amint a többi három hazajött, Vasgyúrót is jól elpáholták.

Fehérlófia nem tudta felérni ésszel, hogy mért nem főzött egyik sem kását. Negyednap maga maradt otthon. A többi három egész nap mindig nevette Fehérlófiát; tudták, hogy ahhoz is odamegy Hétszűnyű Kapanyányimonyók. Csakugyan oda is ment, de bezzeg megjárta, mert Fehérlófia megkötözte szakállánál fogva egy nagy fához.

Amint a három cimborá hazaért, mindjárt feltálalta a kását. Amint jóllaktak, megszólalt Fehérlófia:

- Gyertek csak, mutatok valamit.

Vezette volna őket a fához, amelyikhez Hétszűnyű Kapanyányimonyókot kötötte volt, hát látta, hogy nincs ott, hanem elvitte a fát is magával.

Itt mindjárt elindultak a nyomon. Mindig mentek hét nap, hét éjjel, akkor találtak egy nagy lyukat, amelyiken a másvilágra ment le Hétszűnyű Kapanyányimonyók. Tanakodtak egy darabig, mitévők legyenek? Utóljára arra határozták, hogy lemennek.

Fanyűvő font egy kosarat, csavart egy hosszú gúzszt a faágakból s azon leeresztette magát. De meghagyta, hogy húzzák fel, ha megrántja a kötelet. Alig ért le negyedrésszére a mélységnek, megijed, felhúzatja magát.

- Majd lemegyek én - mondja Kőmorzsoló. - De harmadrészéről az útnak ő is visszahúzatta magát. Azt mondja Vasgyúró:

- Ejnye de gyávák vagytok! Eresszetek le engem. Nem ijedek én meg ezer ördögtől sem!

Le is ment fele útjáig, de tovább nem mert, hanem megrángatta a gúzszt, hogy húzzák fel.

Itt azt mondja Fehérlófia:

- Eresszetek le engem is, hadd próbáljak szerencsét!

Bezzeg nem ijedt ez meg! Lement a másvilágra, kiszállt a kasból, elindult széjjelnézni. Amint így kódorog előre-hátra, meglát egy kis házat, bemegy belé. Hát kit lát? Nem mást, mint Hétszűnyű Kapanyányimonyókot. Ott ült a kuckóban, kenegette szakállát meg az állát valami zsírral. A tűzhelyen ott főtt egy nagy bogrács kása.

- No, Manó - mondja neki Fehérlófia - csakhogy itt vagy! Másszor te akartad az én kását megenni a hasamról; majd megeszem én most a tiedet a te hasadról.

Avval megfogta Hétszűnyű Kapanyányimonyókot, a földhöz vágta, hasára öntötte a kását, úgy ette meg. Azután kivitte a házból, egy fához kötötte s odább ment.

Amint megy, mendegél, előtalál egy várat réz mezővel, réz erdővel körülvéve. Mindjárt bement a várba. Ott egy gyönyörű király-kisasszonyt talált, aki nagyon megijedt, amint meglátta a felvilági embert.

- Mit keresel itt, felvilági ember, ahol még a madár sem jár?

- Hát biz én - felelt Fehérlófia - egy manót kergettem.

- No hát most jaj neked! Az én uram a három fejű sárkány, ha hazajön, agyonvág. Bujj el hamar!

- Nem búvok biz én, megbirkózom én vele.

Arra a szóra ott termett a sárkány.

- No, kutya - mondja Fehérlófiának - most meg kell halnod! Jere, viaskodjunk meg a réz szérűmön!

Meg is viaskodtak. De Fehérlófia mindjárt a földhöz vágta a sárkányt s levágta mind a három fejét. Avval visszament a király-kisasszonyhoz. Azt mondja neki:

- No, most már megszabadítottalak, király-kisasszony, jere velem a felvilágra!

- Jaj, kedves szabadítóm - felel a király-kisasszony - van nekem idelent két testvérem, azokat is egy-egy sárkányt rabolta el. Szabadítsd meg őket is, neked adja az édesatyám a legszebb leányát meg a fele királyságát.

- Nem bánom, hát keressük meg!

Elindultak megkeresni. Amint mennek, találnak egy várat ezüst mezővel, ezüst erdővel körülvéve.

- No, itt bujj el az erdőben - mondja Fehérlófia - én majd bemegyek.

A király-kisasszony elbujt, Fehérlófia meg megindult befelé. A várban egy még szebb király-kisasszonyt talált, mint az első. Az nagyon megijedt, ahogy meglátta, s rákiáltott:

- Hol jársz itt, felvilági ember, hol még a madár sem jár?

- Azért jöttem, hogy téged megszabadítsalak!

- No, akkor ugyan hiába jöttél, mert az én uram a hatfejű sárkány, ha hazajön, összemorzsol.

Arra a szóra ott termett a hatfejű sárkány. Amint meglátta Fehérlófiát, mindjárt megismerte.

- Hej, kutya - mondja neki - te ölted meg az öcsémet, ezért meg kell halnod! Jere az ezüst szérűmre, viaskodjunk meg!

Avval kimentek. Soká viaskodtak, utóljára is Fehérlófia győzött. Földhöz vágta a sárkányt, levágta mind a hat fejét. Azután magához vette mind a két király-kisasszonyt s így hárman útnak indultak, hogy a legfiatalabbat is megszabadítsák. Amint mennek, mendegélnek, találnak egy várat arany mezővel, arany erdővel körülvéve. Itt Fehérlófia elbujtatta a két király-

kisasszonyt, maga meg bement a várba. A király-kisasszony majd meghalt csodálkozásában, amint meglátta.

- Mit keresel itt, ahol még a madár sem jár? - kérdi tőle.

- Azért jöttem, hogy téged megszabadítsalak - felelt Fehérlófia.

- No, akkor hiába fáradtál; mert az én uram tizenkétfejű sárkány, aki, ha hazajön, összevisszatör.

Alig mondta ezt ki, rettenetes nagyot mennydörgött a kapu.

- Az én uram vágta a buzogányát a kapuba - mondja a király-kisasszony - még pedig tizenkét mérföldről. De azért ebben a nyomban itt lesz. Bujj el hamar!

De már ekkor, ha akart volna, se tudott volna elbujni Fehérlófia, mert a sárkány betoppant. Amint meglátta Fehérlófiát, mindjárt megismerte.

- No, kutya, csakhogy itt vagy! Megölted két öcsémet, ezért, ha ezer lelked volna is, meg kellene halnod! Jere arany szérűmre, birkózzunk meg!

Nagyon soká viaskodtak, de nem tudtak semmire se menni. Utóljára a sárkány belevágta Fehérlófiát térdig a földbe. Ez kiugrik, belevágja a sárkányt derékig. A sárkány kiugrik, belevágja Fehérlófiát hónaljig. Már itt Fehérlófia nagyon megharagudott, kiugrott s belevágta a sárkányt, hogy csak a feje látszott ki. Erre kikapta a kardját, levágta a sárkánynak mind a tizenkét fejét.

Azután visszament a várba, elvitte magával mind a három király-kisasszonyt. Elérkeztek ahhoz a kosárhoz, amelyiken Fehérlófia leereszkedett volt. Próbálgatták minden módon, hogy férhetnének belé mind a négyen, de sehogy se boldogultak. Így hát Fehérlófia egyenként felhúzatta a három király-kisasszonyt, ő maga meg várta, hogy ő érte is eresszék le a kosarat. Csak várt, csak várt, három nap, három éjjel mindig várt. Várhatott volna szegény akár ítéletnapig is. Mert amint a három szolga felhúzta volt a három király-kisasszonyt, arra határozták, hogy ők maguk veszik el a három király-kisasszonyt s nem ereszti le megint a kosarat Fehérlófiáért, hanem ott hagyják őt a másvilágon. Mikor Fehérlófia már nagyon megúnta a várakozást, kapta magát, elment onnan nagy búslakodva. Alig ment egy kicsit, előfogta egy nagy záporosó. Ő hát behúzta magát a szűrőbe. De hogy úgy is ázott, elindult valami fedelet keresni, ami alá behúzódjék. Amint így vizsgálódik, meglát egy griffmadárfészket három fiók griffmadárral. Ezeket nemcsak hogy el nem szedte, de még betakarta a szűrővel, maga meg bebútt egy bokorba. Egyszer csak jön haza az öreg griffmadár.

- Hát ki takart be benneteket? - kérdi a fiaitól.

- Nem mondjuk meg, mert megöled.

- Dehogy bántom! nem bántom én, inkább meg akarom néki hálálni.

- No hát ott fekszik a bokor mellett, azt várja, hogy elálljon az eső, hogy levehesse a szűrét rólunk.

Odamegy a griffmadár a bokorhoz, kérdezi Fehérlófiától:

- Mivel háláljam meg, hogy megmentetted fiaimat?

- Nem kell nekem semmi - felel Fehérlófia.

- De csak kívánj valamit; nem mehetsz úgy el, hogy meg ne háláljam.

- No hát vígy fel a felvilágra!

Azt mondja rá a griffmadár:

- Hej, ha ezt más merete volna kívánni, tudom, nem élt volna egy óráig; de neked megteszem. Hanem eredj, végy három kenyeret meg három oldal szalonnát; kösd a kenyeret jobbról, a szalonnát balról a hátamra, s ha jobbra hajlok, egy kenyeret, ha balra, egy oldal szalonnát tégy a számba. Ha nem teszel, levetlek.

Fehérlófia éppen úgy tett mindent, ahogy a griffmadár mondta. Elindultak azután a felvilágra. Mentek jó darabig, egyszer fordult a griffmadár jobbra, akkor beletett a szájába Fehérlófia egy kenyeret, aztán balra, akkor meg egy oldal szalonnát. Nemsokára megint megevett egy kenyeret meg egy oldal szalonnát, azután az utolsót is megette. Már látták a világosságot idefent, hát egyszer csak megint fordítja a griffmadár balra a fejét. Fehérlófia kapta a bicskáját, levágta a bal karját, azt tette a griffmadár szájába. Azután megint fordult jobbra a madár, akkor a jobb lábászárát adta neki.

Mire ezt is megette, felértek. De Fehérlófia nem tudott se tó, se tova menni, hanem ott feküdt a földön, mert nem volt se keze, se lába.

Itt benyúl a griffmadár a szárnya alá, kihúz egy üveget tele borral.

- No - mondja neki - amiért olyan jószívű voltál, hogy kezed-lábad a számba tetted, itt van ez az üveg bor, idd meg!

Fehérlófia megitta. Hát, lelkem teremtette - tán nem is hinnétek, ha nem mondanám - egyszerre kinőtt keze-lába. De még azonfelül hétszer erősebb lett, mint azelőtt volt.

Itt a griffmadár visszarepült az alvilágba. Fehérlófia meg útnak indult, megkeresni a három szolgáját. Amint megy, mendegél, előtalál egy szép gulyát. Megszólítja a gulyást:

- Kié ez a szép gulya, hé?

- Három úré: Vasgyúró, Kőmorzsoló és Fanyűvő uraké.

- No hát mutassa meg kend, hol laknak?

A gulyás útba igazította. El is ért nemsokára a Vasgyúró kastélyához. Bement belé, hát majd elvette a szemefényét a nagy ragyogás. De ő csak ment beljebb. Egyszer megtalálta Vasgyúrót az egyik király-kisasszonnyal. Amint Vasgyúró meglátta Fehérlófiát, úgy megijedt, hogy azt se tudta, leány-e vagy fiú? Fehérlófia megfogta, kihajította az ablakon, hogy mindjárt szörnyet halt. Azután fogta a király-kisasszonyt, vezette Kőmorzsolóhoz, hogy majd azt is megöli. De az is, meg Fanyűvő is meghalt ijedtében, mikor megtudta, hogy Fehérlófia feljött a más-világról. Fehérlófia a három király-kisasszonyt elvezette az apjukhoz.

Az öreg király rettenetesen megörült, amint a leányait meglátta. S hogy megtudta az egész esetet, a legfiatalabbat Fehérlófiának adta fele királyságával együtt. Nagy lakodalmat csaptak s még máig is élnek, ha meg nem haltak.

A vitéz szabó.

Volt egyszer egy korhely szabómester, akinek egész álló nap csupa dinom-dánom s aki egyre ivott, mint a kefekötő. Biz ő kigyelme addig ivott, míg utóljára házát, szőlejét, pincejét, marháit, utóljára még az ingét is beitta. Mikor már sok volt a rováson, azt se mondta hogy befellegzett, hanem szépen odább állott és szárazon vitte el az irháját.

Csak mén, csak mendegél, egyszer egy nagy vadon erdőbe ér, ahol egy árnyékos helyen lepihen s szép csendesen el is alszik.

Csak alszik, csak alszik. De a legyek, amelyek itt szinte rajzottak, úgy meglepték a mi szabómesterünket, hogy majdnem fekete lett tőlük.

Itt a szabó fölébred, a homlokára csap s egy ütésre hét legyet agyonütött. Hogy ím szabó volt, tű és cérna volt nála. Levette kucsmáját s aranyos fonállal cifrán kipitykázta ezt a mondást: „Egy csapásra hetet, pedig még nem is haragudtam.”

Azután ment, mendegélt hetedhét ország ellen. Egyszer a királyi rezidenciába ért. Hát olvassák a kucsmáján: „Egy csapásra hetet, pedig még nem is haragudtam.” Ennek bizonyosan valami hírneves vitéznek kell lennie, ha egy csapásra hetet agyonütött, pedig még nem is haragudott. Hátha még haragudott volna! Itt a szabót bevezetik a király színe elé, fogadják nagy szívesen, kínálják nagy erősen s mindjárt az első székbe ültetik. A szabó megörül a nagy tisztességnek, hányja-veti, teszi magát s ugyancsak begyesen ül az első székben.

- Hát mi járatban vagy, hírneves vitéz? - kezdé beszédét a király.

- A vitézség pálmáját keresem! - felelt nagy hetykén a szabó.

- Hahó, vitéz, nem kell azt keresni, mégis megtalálhatod! Megtalálhatod itt ebben a gyásszal bevont városban, mert fánkra, fűnkre és vizünkre elviselhetetlen adó van vetve. Három csapás alatt szenved ez a város. Szabadíts meg tőlük, fele királyságom s egyetlen leányom lesz a jutalma. Itt meg itt az erdőben ilyen meg ilyen kápolna mellett lakozik egy oroszlán, amelytől már az erdőbe sem lehet menni, fát sem lehet hozni, mert akit elő-utól talál, minden irgalom s kegyelem nélkül szanaszét tépi. Ha te ezt az oroszlánt akár elevenen, akár holtan kézrekeríted, bíboros-bársonyos trónom első aranylépcsőjére állítlak s akkor csakugyan elhisszük, hogy vitéz vagy.

Itt a szabóból lett vitéz ugyancsak kötötte az ebet a karóhoz, ugyancsak parolázott a királlyal, hogy ő az oroszlánt így megöli, úgy megöli, pedig szegény már a neve hallatára is szepegett.

Na jól van. A vitéz szabót hatlovas üveges-aranyos hintón kiviszik az erdőre. Mikor egy általútra érnek, azt mondják neki, hogy menjen a jobbfelé vezető úton, majd elér egy kápolnához, ott aztán megtalálhatja az oroszlánt, ha meg akar vele küzdeni. Evvel ott hagyták a szabót a bizonyos halál torkában. A szabóra rájön a félsz; reszket, fázik, töri a hideg, vacog a foga s elkékül. Biz ő kigyelme meg akart az oroszlán elől szökni. Nem a jobb-, hanem a balfelé vezető úton indult el. Mint a nyaktekercs, szüntelen tekingetett maga körül, hogy honnan jön már az oroszlán.

Egyszer csak azon veszi észre magát, hogy a kápolna előtt van s nem messze tőle ott alszik a rettenetes oroszlán. Alig maradt annyi ideje, hogy beugorhatott a kápolnába. Az oroszlán utána, úzi-kergeti. Tizenkétszer megkerülték az oltárt. Egyszer a szabó rést kap, cselt vet az oroszlánnak, kiszalad a kápolnából, ízibe behúzza maga után az ajtót s az oroszlán bennrekedt.

Most kinek volt nagyobb szája, mint a szabónak?! Ki volt nála nagyobb vitéz? Rögtön hazüzen, hogy jöjjenek ki kocsival, mert az oroszlánt megfogta farkánál fogva, bedobta a kápolnába. Most csináljanak vele, amit akarnak.

A király egész kíséretével nagy parádéval jött ki. De most az volt a kérdés, hogy végezzék ki azt a rettenetes oroszlánt? A szabóból lett híres vitéz azt mondta, hogy ő tőle elég volt, hogy megfogta. Most az ő dolguk, hogy s miként végezzék ki. Amint így tanakodnak, hát látják, hogy az oroszlán felugrott az ablakba s ki akar bujni a vasrostélyon. A király egyszeribe odaállított egy tucát vadászt, hogy lőjjék agyon. Azok rálóttek. Az oroszlán elordította magát, de a puffanását, hogy a földre esett volna, nem hallották. Most az volt a kérdés, ki mer bemeni a kápolnába? Mindenkinek borsódzott tőle a háta. A szabó ott leskelődött a kulcslyukon, hát látja, hogy az oroszlán meg van halva s a lábánál fogva fennakadt a vasrostélyban, azért nem hallották a puffanását. Most bezzeg ki volt vitézebb, mint a szabó?! Bátran bement a kápolnába, farkánál fogva lerántotta a döglött oroszlánt s ráhágott.

Mindenki csak a vitéz szabót nézte, mindenki csak ő róla beszélt, mindenki csak kucsmájára nézett s leolvasta róla: „Egy csapásra hetet, pedig még nem is haragudtam.” Bezzeg mondták utána: Hátha még haragudott volna!

A szabót nagy tisztességben tartották; a király trónusa első aranylépcsőjére állította.

- No, híres vitéz - így szólt a király - most már, ha nem mondd is, elhisszük, hogy vitéz vagy! A vitézség pálmájából egy ágat elnyertél. De hogy koszorú legyen belőle, itt meg itt, ezen meg ezen a helyen lakozik egy rettenetes egyszarvú állat; szabadíts meg tőle és trónom második arany garádjára állítlak.

Itt a szabóból lett vitéz ugyancsak kötötte az ebet a karóhoz, ugyancsak parolázott a királlyal, hogy ő azt a rettenetes egyszarvú fenevadat így kézre keríti; úgy kézre keríti.

A vitéz szabót hatlovas üveges-aranyos hintón kiviszik az erdőre. Mikor az általútra értek, megmutatták neki, hogy ezen meg ezen az úton haladva, egy terepélyes cserfára akad. Azalatt szokott minden istenadta délben az a rettenetes egyszarvú fenevad aludni.

A szabóra megint rájön a félsz; reszket, fázik, töri a hideg, vacog a foga s elkékül. Biz ökelme át akart csapni a másik útra, meg akart szökni. De hogy, hogy nem, egyszer csak azon veszi észre magát, hogy a terepélyes cserfa alatt van, ahol az a rettenetes állat délben aludni szokott. Most mitévő legyen? Sem vissza, sem előre menni nem mert, hátha szemközt jön vele az a rettenetes állat! Ott maradt a fa alatt, körülnéz, hát látja, hogy egy fűrő, egy szekerce, meg egy sindelyező ott hever az embercsontok között, melyekről a húst már le rágta volt az a rettenetes fenevad.

A szabó felvette a három szerszámot. A fűrővel száz meg száz lyukat furt a terepélyes cserfa oldalán, a szekercével éket faragott, a sindelyezőt pedig a kezében tartotta.

Dél felé járt az idő. Egyszer csak jön a rettenetes fenevad, s mikor meglátta, hogy valaki az ő helyén áll, elordítja magát, neki a szabónak s kergetni kezdte a terepélyes nagy cserfa körül. A szabó köröskörül szaladt, az egyszarvú pedig mindig a nyomában s mindig szurkálta dühösen a cserfát a homlokából kiálló hegyes szarvával. Egyszer bele találta ütni a szarvát egyikbe a lyukak közül, amiket a szabó furt volt. A mi vitézünk sem rest, ízibe odaugrik s beékeli a szarvát a lyukba, úgyannyira, hogy az egyszarvú fenevad nem tudta kihúzni.

Most kinek volt nagyobb szája, mint a szabónak?! Ki volt nála vitézebb?! Rögtön hazüzen, hogy jöjjenek ki kocsival a nagy terepélyes cserfa alá, mert az egyszarvút sörényénél fogva megfogta és szarvánál fogva a terepélyes cserfa derekába ékelte. Most csináljanak vele, amit akarnak.

A király egész kíséretével nagy parádéval kijött. Az egyszarvút aztán agyonverték. Mindenki csak a szabó vitézségét dicsérte, mindenki csak ő róla beszélt, még maga a hír is. Mindenki csak a kucsujára nézett s onnan leolvasta: „Egy csapásra hetet, pedig még nem is haragudtam.” Bezzeg mondták utána: Hátha még haragudott volna!

A szabót nagy tisztesség érte; a király az ő trónusa második aranygarádicsára állította és szólt hozzá ilyeténképpen:

- No, híres-neves vitéz, most már, ha nem mondod is, elhisszük, hogy bizony vitéz vagy! A vitézség arany pálmájából újra elnyertél egy ágat. De hogy koszorú legyen belőle, itt meg itt, ezen meg ezen a helyen tanyázik a három óriás; ha ezektől is megszabadítsz, trónusom harmadik aranygarádicsára állítlak, második királynak megkoronázunk s elnyered egyetlenegy leányom kezét.

Itt a szabóból lett vitéz ugyancsak kötötte az ebet a karóhoz, ugyancsak köpte a markát s ugyancsak parolázott a királlyal, hogy ő azt a félelmetes három óriást így legyőzi, úgy legyőzi.

A vitéz szabót hatlovas üveges-aranyos hintón kiviszik az erdőre. Mikor egy általúthoz értek, azt mondták neki, hogy a jobbfelé vezető úton haladva ér az óriások tanyájára. Evvel ott hagyták a szabót a bizonyos halál torkában.

Itt a szabóra rájön a félsz; reszket, fázik, töri a hideg, vacog a foga s elkékül. Biz ökelme, meg akarván az óriások elől szökni, a másik útra tért. De hogy, hogy nem, egyszer csak azon veszi észre magát, hogy szemközt áll az egyik óriással, aki ugyancsak hunyorgatja rá a szemét.

Most a szabó mitévő legyen? Ha visszafelé szalad, az is baj, mert az óriás csak egyet lép s rögtön a nyakára teszi a lábát. Ha előre megy, az is baj, mert az óriás azt teheti vele, amit akar. De mégis előre ment.

- Jó napot, bátya! - szólítja meg a szabó az óriást.

- Fogadj Isten, öcsém! Hát hogy mersz a lábam alá jönni? Nem félsz, hogy a nyakadra hágok?!

- Kicsi a bors, de erős! Én azért jöttem, hogy mindhárommal megbirkózzam.

- Mindhárommal?!... Fogd meg hát ennek a fának a tetejét! Ha oly erős vagy, hadd lássam, hogy meg bírod-e tartani?

Itt az óriás felnyújtózkodik s a legmagasabb sugárfa tetejét elkapja s lehajtja egész a földig. Mikor a szabó belekapaszkodott a sugárfa hegyébe, az óriás eleresztette. A sugárfa visszavágódik s úgy elhajtja a szabót, hogy jobban se kellett. De szerencséjére egy tóba cuppant le, különben úgy szétmállott volna, hogy kanállal sem lehetett volna egy mákszemnyit se összekaparni belőle.

Mikor a szabó kiugrott a vízből, odamegyen hozzá az óriás s azt kérdi tőle:

- Ha oly erős vagy, mint ahogy mondod, hát mért nem tartottad meg annak a fának a sudarát?

- Csak azért - válaszolt neki a szabó - hogy lásd, hogy én repülni is tudok s avval is különb legény vagyok, mint te.

Erre a szóra ott terem a másik óriás is s azt mondja a szabónak:

- Ha oly derék embernek tartod magad, énvelem mérkőzzél. Ne itt van neked is, nekem is egy-egy darab kő. No lássuk, melyikünk tudja magasabbra felhajtani s melyikünké esik le hamarább.

Itt az óriás felhajítja a követ oly magasra, hogy három álló óra múlva esett csak le. Erre azt mondja a szabónak:

- No hajítsd fel te is!

A szabó belenyult a kebelébe. Honnan, honnan nem, egy kis madarat vett ki onnan, a követ pedig bennhagyta. Megcsóválja aztán a kis madarat, felhajítja a levegő égbe. Az óriások csak várják, csak várják, mikor esik már le a kő. Eljön egy óra, két óra, három óra, négy óra s a kő még most sem esett le. Összenéztek s kezdték a fejüket csóválni, hogy mekkora erő szorult abba a kis emberbe.

Erre a csodálkozásra megérkezik a harmadik óriás is s azt mondja a szabónak:

- No, öcsém, ha oly erős vagy, ne, itt van neked is, nekem is egy-egy darab kő. Én az enyimet a markommal annyira összemorzsolom, hogy lisztté válik. Lássuk, meg tudod-e ezt te is cselekedni.

Az óriás összeszorítja a markát s pár perc múlva kinyitja, hát a gránitkövet annyira összemorzsolta, hogy lisztté vált.

- No, atyámfiai - szolt a szabó - most ide nézzetek! Én a követ annyira összeszorítom, hogy nemcsak lisztté válik, hanem víz is csurog ki belőle.

Az óriások erre azt felelték, hogy szeretnék ők azt látni. Erre a szabó benyul a kebelébe, kivesz onnan egy gomolya túrót, összeszorítja annyira, hogy egypár csepp savó kicsordult belőle.

- No lássátok, nem megmondtam, hogy e gránitkövet nemcsak lisztté töröm, hanem vizet is préselek ki belőle? Próbáljátok meg ti is, s ha megteszitek, akkor elhiszem, hogy erősek vagytok.

Az óriások sorra próbálják, de biz a gránitkőből egy se tudott vizet kisajtolni. Ekkor az óriások összenéznek s mondogatják egymásnak, hogy ilyenre még nem akadtak.

Mikor így összesúgtak-búgtak, a szabót meghítták a tanyájukra, gondolván, hogy ott majd könnyebben megejthetik.

Mikor eljött a főzés ideje, egyik otthon maradt tüzet rakni, ketteje meg elment eleségért. Megjön az első s a vállán egy egész ökröt hozott. Megjön a második is s a hátán öt akó bort cipelt. Aztán a harmadik a főzéshez látott. Az egész ökröt nyársra húzta s egyes-egyedül forgatta. A szabó pedig még akkor nap csak vendég volt és csak a készhez ült. Csak esznek, csak esznek, egyszer csak felkel az egyik óriás, odamegyen az ötakós hordóhoz, felkapja, mint ahogy a kulacsot szokták, jót húz belőle s aztán csendesen visszaereszti. A másik óriás hasonlóképpen cselekedett, a harmadik szintén. Az óriások csak várják, hát az a negyedik, már mint a szabó, hogy veszi fel azt az ötakós hordót, hogy emeli a szájához. De a szabó fortélyhoz fogott. A hordót megfúrta, egy nádszálat keresett, bele dugta és fekvé ivott belőle. Mikor az óriások kérdezték, hogy mért nem emeli fel, csak azt felelte, hogy önáluk ez a szokás.

De a szabónak nem volt ám mindig olyan jó dolga, hogy mindent a helyébe tettek. Másnap azt mondták neki, válasszon: akár ökröt hozzon, akár borért menjen. A szabó mindezekre csak azt felelte, hogy ő borért megyen.

Itt a szabó bemegy a városba, vesz 10 akó bort hordóstul és az erdőszélben egy bizonyos helyen letette. Aztán üres kézzel ballagott az óriástanyára.

Kérdezik az óriások:

- Hát nem hoztál bort? Most már mit iszunk?

- Ej, dehogy nem hoztam! Hanem, ötakós hordóval nem kaptam, azért, hogy mikor rám kerül megint a sor, kétszer ne fáradjak: tízakós hordót hoztam a hátamon, de nagyon nehéz volt s itt meg itt az erdőszélen letettem. Azért, ha bort akartok inni, hát hozzátok el, de ketten menjtek, mert egy el nem bírja.

Elszalad a legerősebb óriás a megnevezett helyre, fölveszi a hordót, de alig hozta száz lépésre, kénytelen volt letenni. Erre üres kézzel visszament.

Elmegyen a másik is, föllemeli a hordót, de biz az még annyira sem vitte el, mint az első. Ez is üres kézzel ment vissza.

Az óriások elszégyelték magukat, hogy ily pici törpe ember kifog rajtuk. Mert nekik kettőjüknek kellett a hordót elhozni. Ezért összesúgtak-búgtak, hogy s mint veszítsék el a szabót? De mielőtt, ezt megtehették volna, a szabó megsejdtette a dolgot, elbujt az óriások pincéjébe. Csak ekkor látta, mennyi sok drágaság, arany, ezüst van ott rakásra hordva. Dehogy az óriások utána ne mehessenek, az ajtókat belülről mind becsukta kulccsal. Itt a pincében elkezd iszonyúan dörömbölni, üti-veri az üres hordókat. Meghallják ezt az óriások, tanakodnak, hogy mitévők legyenek? Az ajtón nem mehettek be, az ablakon kellett bebujni. A szabó pedig egy irtóztató bárdal felfegyverkezve csak ezt várta.

Bedugta az első óriás a fejét a pincelyukon. A szabó sem rest s az irdatlan bárdal úgy lecsapta a fejét, hogy az óriás azt se mondta: „Bá!”

Bedugja a másik óriás is a fejét a pincelyukon, ennek is szerencsésen levágta a feje-gombját.

A harmadik óriás is szintén azonképpen járt. Így szabadult meg a vitéz szabó az óriásoktól. S most kinek volt nagyobb szája, mint neki! Ki volt nála vitézebb?! Rögtön hazáüzen, hogy jöjjenek ki 24 hatökrös társzekerrel, mert a három óriást csúf halállal megölte.

A király egész kíséretével, zenészó mellett kijött a szabó elé. Fogadják nagy parádéval, elől-utól hajlonganak előtte, dicsérik hét világra szóló vitézségét s olvassák kucsmáján az aranyfonallal cifrán kipitykézett mondást: „Egy csapásra hetet, pedig még nem is haragudtam” s hozzá tették: Hátha még haragudott volna, akkor!...

A sok szóbeszéd között végre a király vette át a szót:

- No, híres-neves vitéz, most már csakugyan elhiszük, hogy bizony nagy vitéz vagy! A vitézség pálmájából három ágat elnyertél. Kész a koszorú, csak a fejére kell tenni. Én állok a szavamnak. Itt van egyetlenegy leányom, neked adom feleségül a fele királysággal együtt. Mert országomról a gyászt levontad; fánkat, fűnket és vizünket szabaddá tetted az oroszántól, egyszarvútól s az óriásoktól. Azért lépj fel trónom harmadik arany-garádicsára is, ülj le a biboros-bársonyos trónusomba! Te pedig, leányom, tedd fel a fejére a vitézség pálmáját!

Aztán a szabóra ráadták a biboros-bársonyos köntöst, fölvezették a trón arany-garádicsára és jobbfelől a király mellett foglalt helyet. Majd előhozták a vitézség pálmáját, melyet a király-kisasszony tett a fejére. Erre papot hívtak, hogy összeadja őket.

A tömérdek sok kincset, aranyat és ezüstöt az óriások pincéjéből pedig huszonnégy hatökrös szekér se bírta egyszerre elhozni.

A cigánypurdé.

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás tengeren is egy arasszal túl volt egy király. Ennek a királynak volt három legény fia, egyik szebb a másiknál. Nem is lett volna annak a királynak semmi panasza a világ sora ellen, ha nincs az a gyönyörű selymes kertje, amelynek csudájára eljártak a világ legutolsó szegletéből is. De az emberi száj nem képes elbeszélni, mennyi bosszúságot okozott az a kert neki minden áldott reggel. Mert ha ma derékig nőtt benne a selyem, másnap reggel csak a tarlója volt meg. Hogy miféle állat ette le, azt senkisémm tudta megmagyarázni, mert akárhány őrt állítottak is oda, éjfél tájban mind elfogta az álom.

Emiatt a király nagy búsulásnak adta magát.

Azt mondja egyszer a nagyobbik fia:

- Felséges apám uram! Sohse búsuljon kegyelmed, éjjelre én állok ki örnek. Meglátja kegyelmed, hogy egy szál nem sok, annyi híja sem lesz a selyem-vetésnek.

A király azt se mondta erre: tegyed, ne tegyed. Gondolta, úgylis hiábavalóság. Hadd álljon oda örnek, úgylis sem nem árt, sem nem használ az őrsége.

Este a királyfi komlós-cipót rak a tarisznyájába s elmegy a kert felé. Amint a kapuhoz ér, elébe áll egy kis egerecske. Mondja neki:

- Felséges királyfi, adj egy darab kenyeret, nem bánod meg!

De a királyfi még csak rá sem hederített. Lement a kertbe, leheveredett a selymvetés szélébe. Várt, várt sokáig. Mikor tizenkettőt ütött az óra, csak meglegyinti arcát valami szél s úgy elaludt abban a helyben, mintha fejbe verték volna. Reggel, mikor felébredt, felséges apja már ott állott a kertben nagy szomorúan. Megint csak tarlója volt meg a szép selymvetésnek.

Következő éjjel a középső fiú ment őrt állni. Ennek is elibe szökött a kis egerecske, kért tőle egy falat kenyeret, de ő sem adott. Hanem el is aludt ám ökelme is szépen, mikor az óra tizenkettőt kongott. Reggel most sem maradt a vetésből egyéb a tarlójánál.

- Már csak én is szerencsét próbálok - szólt a legkisebb királyfiú. Az apja nem akarta engedni, de addig rimázkodott neki, míg azt nem mondta:

- Eredj hát, nem bánom!

Szép ropogásra sült cipót tesz tarisznyájába a legkisebb királyfi, mellé még egy kulacs vizet, s mihelyt beesteledett, elindult a kert felé. Hát az a kicsi egerecske ott termett megint s egy falat kenyeret kért tőle is Isten nevében. Ő bizony nem tagadta meg, mint bátyjai; adott neki cipót s még vizet is a kulacsból.

- No, te kicsi királyfiú - szólt most az egerecske - jótét helyébe jót várj! Ennem, innom adtál; meg is szolgálom. Menj csak be a kertbe s fekjüdj le az ösvény szélére. Aludjál el bátran! Éjféltkor megcsípem a füledet, te arra felébredsz. Éppen akkor megy el előtjed egy ezüst szőrü paripa, ezüst kantárral a fejében. Ragadd meg egy szempillantásra s el ne ereszd, ha lerúgja is a csillagos eget. Csak hadd menekedjék, neked hagyja az ezüst kantárt. Ezt a kantárt csak meg kell ráznod s tüstént egy regement katona s egy felnyergelt ezüstszőrű paripa áll készen a te parancsodra. Holnap éjjel az aranyszőrű, holnapután a gyémántszőrű szökik be a kertbe. Vedd el ezektől is a kantárt, mert ezek is egy-egy regement katonát teremtenek elő, ha megmegrázod. Hanem azt mondom én neked: ügyelj magadra, mert bátyáid erősen meggyűlölnek, hogy a selymkeretet megőrizted, s még életed ellen is törnek. Ha vadászatra hívnak, ne menj velük, mert különben csúfot látsz.

Jól a lelkére vette a királyfi ezt a tanácsot. Mind a három éjjel el is fogta pontosan a paripákat, amint beugrottak a kertbe selymet legelni. A vén király alig győzte gyönyörködéssel reggelenkint, mikor látta, hogy szép selyemvetése derékig ér. No hiszen, volt is öröm a király palotájában! Csak a két nagyobbik fiú nem örült. Úgy elfogta az irígykedés, hogy szinte megpukkadtak belé. Még aznap össze is sügtak, hogy kicsalják öccsüket az erdőbe vadászni s ott megölik. A kicsi királyfinak nem jutott eszébe az egerke intése s elment a szerencsétlen első hívásukra. Mikor az erdő széléhez értek, a két nagyobbik bevágatott a sűrűbe, hogy ott tanakodjanak. Amint a kicsi királyfi magára maradt, egyszer csak látja, hogy az egerecske hirtelen felfut a paripa marjára s leül rá vele szemben.

- Nem fogadtad meg a szavamat, úgy-e, kicsi királyfi? Hamar vágtsd el itt balra azon az ösvényen, ott találkozol egy cigánypurdéval. Cseréld vele köntöst s eredd világgá, mert különben nem éred meg élve a holnapi napot.

Elvágatott nagy szomorúan a kicsi királyfiú. Egy szempillantás múlva szembe találkozik a cigánygyerekekkel. Bezzeg hogy elcserélte ez szívesen rongyos köntösét a fényes hercegi köntössel!

Elindult most a királyfiból lett cigánypurdé. Ment szegény feje hegyen-völgyön keresztül, országon-világon által. Egyebe sem volt a három kantárnál, amiket a lovak fejről húzott volt le. Ezeket vitte magával. Gondolta, ha másképp nem boldogul, eladja, hogy éhen ne vesszen. Fényes álló délben beért egy szép városba, s mivel éppen akkor temették el a vörös király kertész-inasát, megfogadták helyébe.

Telt-múlt az idő. A kis cigány kertészinas jól viselte magát, mindenkinek a kedvét kereste. Egy vasárnap az egész királyi udvar templomba ment, csak ő maradt otthon s a vörös király legkisebb leánya. A foga fáj a szegénynek, azért maradt otthon. Kidült kínjában az ablakba, amely éppen a gyönyörű szép virágos kertre nyílt. A cigánypurdé ott lődörgött-tévelygett a virágágyak között. Felnéz egyszer az ablakba, meglátja ott a király-kisasszonyt. Gondolja magában, jó volna egy kis tréfát csinálni, hátha meggyógyulna tőle a király-kisasszony. Fogja magát, előveszi az ezüst kantárt, egyet ráz rajta, s abban a pillanatban ott termett az ezüstszőrű paripa. Felpattan rá, de aközben olyan ragyogó ezüstös ruha kerekedik a purdéra, hogy a király-kisasszonynak szeme-szája elállt bámulatában. Megsarkantyúzza most a lovat amúgy istenesen, a paripa táncolni és rúgni kezd a purdé alatt, de úgy, hogy a csillagokig rúgta lába alól a földet. Azután beleugrott a szép virágágyakba s azt a töméntelen sok virágot kirúgta tövestül, mindenestül. A király-kisasszonynak úgy megtetszett ez a tréfa, hogy mindjárt elfelejtette a fogfájást. Hanem azért úgy tett, mintha nem vett volna észre semmit.

Hazajönnek a templomból. Látja a kertész a nagy pusztulást, nekiront a purdénak, ki az alatt ismét rongyos ruhába öltözött.

- Megöllek, te gonosz, te átkozott! Mért nem ügyeltél? Ki járt itt?

Lekiált erre a király-kisasszony az ablakból, hogy hozzá ne nyúljon a purdéhoz, mert az nem oka semminek. A kertész ájuldozni kezd bosszúságában, de mit tehetett? Nem bánthatta a purdét, mikor a király-kisasszony vette védelmébe.

Eltelik egy hét, eljő a következő vasárnap. Megint elmegy az egész udvar a templomba, csak a purdé és a király-kisasszony nem. Most ugyan egy mákszemnyi baja sem volt a fogának, hanem azért felkötötte az állát, hogy otthon maradhasson. A purdé pedig most az arany kantárt rázta meg s az aranszőrű paripa is ott termett alatta abban a pillanatban. Úgy kirúgatta ismét a virágokat, hogy mérföldnyire szóródtak el. Mikor a kertész ezt meglátta, úgy elájult, hogy egy cseber vízzel kellett fellocsolni. Hanem a purdét most sem bánthatta, mert nem engedte a király-kisasszony.

Eljött a harmadik vasárnap. Most is otthon maradtak ők ketten, a többi meg mind elment a templomba. Harmadizben a gyémánt kantárt rázta meg a purdé. De olyant aztán még nem látott a király-kisasszony világéletében, ahogy a gyémánt paripa táncolt meg rugdalózdott. A gyémántruhába öltözött purdé pedig olyan szép volt, hogy a királykisasszony nem tudott betelni a nézésével. Meg is szerette, úgyhogy a szíve csak úgy repesett belé.

Ez is eltelt, elmúlt. Egyszer a király azt a hirdetést adta ki, hogy három eladó leánya van, s amely hercegek szeretnék feleségül az ő leányait, csak jöjjenek az ő udvarához, s akiket közülök választanak, azokhoz adja. Bezzeg volt is foganatja a hirdetésnek! Király-úrfik, csillogós-villogós hercegek csak úgy omlottak a vörös király udvarába. Ez pedig kiállott a palota tornácába három leányával, a sok fényes, aranyos, gyémántos ruhába öltözött hercegek pedig megállottak a tornác előtt. Az öreg király ekként beszélt most a gyülekezethez:

- Fenséges hercegek! Nézzetek ide, három eladó leányom van. Mind a háromnak a kezében egy-egy arany alma. Akiknek odadobják leányaim, azokhoz adom, legyenek azok bármiféle rendű emberek. Én mondom ezt, a vörös király, s meg sem másítom.

No hiszen lett erre fészkelődés, izgás-mozgás a hercegek közt! Mindegyik lábujjhegyre állott, hogy jobban szemügyre kerüljön. Először is a legnagyobb király-kisasszonynak kellett eldobni az arany almát. Csak végig futott szemével a hercegeken, s mire tízig el lehet számolni, megdobta almájával a fehér király legnagyobb fiát, a cigánypurdé édes testvérét. Kerül a sor a középső király-kisasszonyra. Ez sem tétozott sokáig. Megdobta a fehér király középső fiát. Következett most a legkisebb király-kisasszony. Minden szem reá tekintett. Vajjon kit fog választani a legkisebb, a legszebb?

Az bizony, mit gondolt, mit nem, fordult egyet a sarkán s azt mondta, hogy ő senkinek se dobja aranyalmáját a jelenlevők közül. Haragudott az öreg király. Eleget beszélt neki innét is, túl is, hogy ennyi meg ennyi szép fiatal van a hercegek közt, válasszon közülök. Nem ő!

- Hát kit akarsz, mit akarsz!

- Szólítsanak elő minden élő lelket, aki csak az udvarban van! - szólt a király-kisasszony.

Mit tehetett a vén király? Szavát adta, hogy nem ellenzi, bárkinek dobja az almáját. Előszólítják hát mind, akik csak az udvarban szolgáltak, inasokat, kocsisokat, béreseket.

- No, dobd oda valamelyiknek! - kiáltott a király nagy haragosan.

- Nem dobom biz én! - felelt vissza a király-kisasszony.

- Hát kinek akarod dobni? Ki hiányzik még cselédeim közül?

Gondolkozik mindenki, egyik erre, a másik arra, de senkinek sem jut eszébe, hogy hiányzanék még valaki. Nagykésőre előáll egy inas s azt mondja:

- Felséges király! Életem, halálom a kezedben van; innét nem hiányzik más, csak az a cigánypurdé.

Elkacagja magát a király, pedig a méreg úgy ette, hogy nem tudta, mit csináljon.

- Szólítsátok hát elé! - kiáltott.

Elészólították. A cigánypurdé nagy szégyenkezve elésompolygott a kertből. A rongy csak úgy fityegett utána. Senkisé tudta visszatartani a kacagást. Hanem a király-kisasszony nem ügyelt semmire, s mikor a cigánypurdé tíz lépésnyire közeledett, odadobta neki az arany almát.

Felháborodott most a vén király, kékült, zöldült, vérkarikákat hányt a szeme, ordított, mint az oroszlán. De a király-kisasszony azt mondta, hogy vagy a purd é felesége lesz, vagy szörnyű halállal hal meg.

- Jól van, te átkozott teremtés! légy ennek a rongyos cigánypurdénak a felesége. De az én palotámban nem lesz helyetek! Ott a disznópajta, látjátok-e? ott ellakhattok, ha tetszik.

Elszomorodott egy kicsit a király-kisasszony. De megint csak nekibátorodott, gondolta, hogy ő bizony egy cseppet sem ereszti bűnak a fejét. Szépen beköltözött urával a disznópajtába.

Azonközben folyt a palotában a dinom-dánom; húzta tizenhét banda, táncolt a sok herceg s herceg-kisasszony. De a fiatal párra nem gondolt senki. Csak éjjél után jutott eszébe egy inasnak, hogy vigyen nekik egy kis maradék csontot.

Hát egyszer, amint legjavában mulatoznak, kürtszó hallatszik a kapu előtt. Egy követ érkezik be nagy lelkendezve, egyenesen befut a palotába s jelenti a vén királynak, hogy nagy a veszedelem, betört az országba a fekete király! Elállott nagy büszkén, kevélykedve a vén király két nagyobb veje s azt mondták, hogy majd megtaníják őket a fekete királyt! Mindjárt lóra kaptak, utánuk az egész vendégsereg. Összetrombitálták, aki csak katona volt az egész városban s elindultak az ellenség elé. Észreveszi ezt a cigánypurdé s azt mondja a feleségének:

- Hallod-e, édes kicsi feleségem, elmennék tán én is, hátha valamit mozdíthatnék a dolgon.

Elneveti magát az új asszonyka:

- Hát ugyan mivel mennél, hiszen se lovad, se kardod!

- Majd lesz, ha nincs! - szólt az új ember. - Láttam én itt egy kehes, bogos lovat a ganéjdomb mellett ácsorogni, jó lesz nekem az is.

Úgy tett, amint beszélt. Felkerekedett a gebére s avval utána dőcögtetett a fényes nagy seregnek. Alig ért ki a városból, látja, hogy úgy fut szembe vele a vörös király serege, elől a két büszke vejével, mintha a szemüket vették volna ki.

Ezeket ugyan rútol megkergették - gondolta magában. Avval kapja, megrázza az ezüst kantárját. Abban a pillanatban ott termett alatta az ezüst szőrű paripa, körülötte egy regement ezüst mundéros huszárság. Őrá pedig olyan ezüst köntös kerekedett, hogy megvakult tőle, ki rajta felejtette a szemét.

- Utánam, legények! - kiáltott a huszároknak s avval egyenesen nekivágtatott az ellenségnek és úgy széjjelmosta, mint a záporosó. A fekete király serege csak ámult-bámult, hogy honnét pottyant oda az a segítség? De mire utána járhatott volna valaki, az ezüst sereg eltűnt vezérestül. Mikor a vörös király serege a város felé ért, ott találták a rongyos cigánypurdét a kehes, bogos lovon, amint dőcögtetett velük szemben. No bezzeg kacagták is a szegény fejét. Csak kacagjatok - gondolta magában a purdé - majd énreám is kerül sor! A sereg azalatt hazatért a városba s a veres király két veje nagy kevélyen dicsekedett, hogy így meg amúgy verték szét a fekete király seregét.

Lett erre megint dínom-dánom. De még jóformán belé se fogtak a multságba, jött egy követ s azt jelentette, hogy most még nagyobb sereget küldött a fekete király. Ismét összeszedelőzködtek, összementek az ellenséggel, de most is rútol megszalasztották. A cigánypurdé most az arany kantárt rázta meg. Még hírmondónak sem maradt a fekete király katonáiból, olyan erősen dolgoztak az arany mundéros huszárok. De bizony a dicsőség megint a veres király két nagyobbik vejéé maradt.

Megharagudott most a fekete király. Egész országa népét összehívatta s maga vezette a veres király ellen. Lesz most hadd el hadd! De lett is. Mert úgy elnászpágoták a veres király seregét,

hogy rengett belé az egész tartomány. A cigánypurdé nézte, nézte egy darabig a komédiát, mikor aztán megelégelte, megrázta a gyémánt kantárját. Úgy ott termettek a gyémánt mundéros huszárok, mintha a föld fenekéből szöktek volna elé. A cigánypurdé olyan volt talpig gyémánt köntösében, hogy a fekete király katonástu, mindenestül csak meghökölt nagy bámulatában.

- Kerítsétek meg, legények! - kiáltott ekkor az ifjú vezér. - Egyet sem szabad megölnünk! Hajtsátok be a városba az egész sereget, az ipam uraméval együtt!

Haj, de elszégyelték magukat a büszke herceg urak! De mit volt mit tenniök? Engedelmeskedniük kellett. Elöl ment a gyémánt mundéros vezér a főbb tiszt urakkal, hátul a huszárok a két sereget közrevéve, úgy vitték a vén király udvarába. Ott állott ez már a tornácon. De csak megrökönyödött, mikor látta, hogy idegen vezér hozza az ő katonáit is, de meg a fekete királyt és katonáit is.

Az idegen vezér pedig, amint a tornác elé ért, köszönt illendőképpen a vén királynak s ezeket mondta:

- Felsőges király! Ihol itt a fekete király a katonáival s a te két kevély vőd is. Tudd meg, felsőges király, hogy ez a te két vőd az én édes testvéreim, akik miatt én földönfutóvá lettem és cigánypurdé képébe kellett öltöznöm. Mert én vagyok a cigánypurdé, a te legkisebb vőd, úgy nézz reám!

Most lefutott a vén király a tornácról, megölelte, megcsókolta vitéz vejét s úgy sírt örömeben, mint a gyermek. A másik két veje pedig térdre borult s úgy kértek bocsánatot öccsüktől, amiért olyan gazul akartak volt vele bánni annak idejében. Jó szíve volt a kisebb királyfinak és szó nélkül megengedett testvéreinek.

Azonközben elésompolygott a legkisebb király-leány is. Lett aztán egyszeriben olyan lakodalom, hogy hét ország ellen futott a híre és még azon túl is mind futott, futott, míg a világ végén is egy arasszal tovább nem ért. A vén király egyszeriben átadta országát a legkisebb vejének s máig is élnek, ha meg nem haltak.

János királyfi és Szélike.

Hol volt, hol nem volt, még a Óperenciás tengeren is túl volt egy király. Annak volt egy fia, úgy hitták, hogy János. Egyszer a király azt mondja Jánosnak:

- Eredj, fiam, hetedhét ország ellen világot látni. Úgy aztán hamarabb lesz belőled valami.

Úti-füvet kötött hát János királyfi a talpa alá, hátára vett egy szőr tarisznyát, kezébe pedig egy nagy görcsös botot, avval elindult hetedhét ország ellen, világot látni. Amint mén, mendegél, egyszer előtalál egy igen-igen hosszú vékony embert.

- Adjon Isten jó napot! - mondja a vékony ember.

- Adjon Isten neked is! - fogadja a királyfi. - Ki vagy te? Micsoda mesterséged van?

- Én bizony Villámgyors vagyok. Ha megindulok futni, olyan sebesen haladok, mint a villámlás.

- Az bizony szép volna - mondja János. - Hát éppen ekkor ugrott ki egy gyönyörű szarvas az erdőből. Amint ezt meglátta a királyfi, azt mondja Villámgyorsnak:

- No hát, ha olyan futós vagy, ahol az a szarvas, fogd el!

Nem várja Villámgyors, hogy ezt kétszer parancsolják, hanem kapja magát, hirtelen utána rugaszkodik a szarvasnak és akár hiszitek, akár nem, olyan igaz, mint az öklöm, bizonyítja a könyököm, ott voltam, ahol beszéltek - három lépéssel elérte a szarvast.

- Nem állnál mellém kenyeres-pajtásnak? - mondja neki a királyfi, mikor a szarvast odavitte.

- Dehogyan, nagy örömet!

Most már ketten mentek, mendegéltek. Útközben, amint egyről-másról locsogtak-fecsegték, egy izmos, széles vállú emberre találtak.

- Adjon Isten jó napot! - mondja a széles vállú ember.

- Adjon Isten neked is! - fogadja a királyfi. - Ki vagy te? Micsoda mesterséged van?

- Én bizony Hegyhordó vagyok. A hátamon akármilyen nagy hegyet könnyen elbírok.

- Ejnye, próbáld meg - mondja neki János királyfi - a bizony szép, ha igaz.

Ekkor Hegyhordó a hátára vett egy nagy hegyet, aztán könnyen vitte.

- E bizony szép, e bizony szép! Nem állnál hozzánk kenyeres-pajtásnak?

- Dehogyan, nagy örömet!

No most már hárman mentek, mendegéltek. Egy darab idő múlva előtaláltak egy igen nagy mellű embert.

- Adjon Isten jó napot! - mondja a nagy mellű ember.

- Adjon Isten neked is! - fogadja a királyfi. - Ki vagy te? Micsoda mesterséged van?

- Én bizony Fúvó vagyok. Olyan erősen tudok fujni, hogy egy fúvásra a háztetők, mint a pelyhek, szállnak a levegőben. A legnagyobb s legerősebb fák közül két-három százat ki tudok fújni a földből, csak egy szusszanásra.

- Lássuk hát no - mondja neki János királyfi - próbáld meg, úgyis amott van néhány nagy cserfa, ha legény vagy, fúdd ki!

Ekkor Fúvó oly erővel kezdett fúni, hogy azt a néhány fát, amiket neki János királyfi mutatott, mint a pelyhet repítette ki a földből. Úgy megkövályogtak a levegőben, mint a giz-gaz a nagy forgószélben.

- Nem állnál hozzánk kenyeres-pajtásnak?

- Dehogyan nem, igen örömet!

No most már négyecskén baktattak. Rövid idő múlva megint előtaláltak egy nyilas embert.

- Adjon Isten jó napot! - köszön a nyilas ember.

- Adjon Isten neked is! - fogadja a királyfi - Ki vagy te? Micsoda mesterséged van?

- Én bizony Jólaláló vagyok. Olyan jól tudok célozni, hogy egy kőről lelövök egy borsószemet anélkül, hogy a kőhöz csak hozzá is érne a nyílvegyem.

- Próbáljuk meg - mondja neki a királyfi - vajjon úgy áll-e, amint mondd?

Ekkor egy borsószemet rátettek egy kőre. Hát úgy lelőtte róla, hogy a nyíl a követ még csak akkora darabon se érintette, mint egy légyese.

- No még ilyet nem láttam ám - azt mondja a királyfi. - Nem állnál közénk kenyeres-pajtásnak?

- Dehogyan nem, nagy örömet!

No most már öten voltak. Amint így mentek, mendegéltek, egyszer előtaláltak egy zömök embert.

- Jó napot adjon Isten! - köszön nekik a kis ember.

- Adjon Isten neked is! - fogadja János királyfi. - Ki vagy te? Micsoda mesterséged van?

- Engem Péternek hívnak. Én, ha a fejem a földre teszem, mindent tudok, amit az emberek gondolnak és cselekesznek.

- Nem állnál hozzánk kenyeres-pajtásnak? - kérdi tőle a királyfi.

- Dehogyan nem, nagy örömet!

Így mentek aztán hatan hetedhét országon is túl. Elértek Tündérországba. Volt ottan egy igen gazdag és hatalmas király. Annak volt egy gyönyörűséges leánya, aki olyan csodaszép volt, hogy már a képíró sem festhetett volna nálánál szebbet. Ez a király-kisasszony olyan gyorsan tudott futni, mint a szél, még a lába sem érte a földet.

Kihirdette a király az egész országban, hogy aki az ő leányát futás közben elhagyja, annak adja feleségül. De aki nem bízik a lábában, az meg se próbálja a futtatást. Mert ha egy lépéssel is hátrább marad Szélikénél - így hívták a király-kisasszonyt - azt olyan helyre téteti, honnan a talpa nem éri a földet. Jöttek is sokan, szegények, gazdagok, nagyobb-nál nagyobb urak. De mindnyájának csak arra ment az ügye, hogy utóvégre úgy járták a táncot, úgy verték össze a bokájukat, amint a szél fujta.

Egyszer fülébe ment az a hír a hat kenyeres-pajtásnak is. Nem tétováztak hát soká, hanem elküldték Villámgyorsat rögtön a királyhoz, hogy próbáljon szerencsét s most mutassa meg, hogy mit tud. Bemegy hát Villámgyors a királyhoz s azt mondja neki:

- Király uram, én szeretnék párost futni a király-kisasszonnyal.

- Jól van fiam, - mondja neki a király - hát majd holnap reggel jókor gyere el!

Elmegy hát Villámgyors másnap jókor reggel a királyi palotába. Hát, uramfia! annyi tenger nép mindenfelé, akik azt jöttek nézni, ki lesz már futósabb: Szélike-e vagy az a hosszú ember,

mondom, annyi volt a tenger nép, hogy végét-hosszát nem látta a szem. Elkezdték hát futtatni. De Villámgyors Szélikét három ugrással elhagyta és sokkal hamarabb ért a kitűzött helyre.

Nagyon megszegyelte a királyleány, hogy ez az idegen ember túltett rajta. De mit volt mit tenni? Már megesett, a megtörténtet pedig nincs az Istennek az a teremtése, aki meg nem történtté tegye.

- Jól van, fiam - mondja a király Villámgyorsnak - látom, hogy te is tudsz valamit. De a leányomnak aligha valami baja nincs, mert nem hiszem, hogy máskülönben még csak a nyomába is hághatnál. Fussatok holnap még egyszer párost.

Villámgyors azt se bánta. Már jól feljött másnap a ruhaszárító csillag, a nap, midőn elkezdték a futtatást. Annyi volt most is a néző, mint csillag az égen. Minden módon mesterkedett Szélike, de hiába, mert most is csak elhagyta Villámgyors és sokkal hamarabb ért a kitűzött célhoz. - A királyleány majd hogy a föld alá nem bujt szégyenletében. De mit volt mit tenni? Megtörtént a dolog.

- Na fiam - mondja a király Villámgyorsnak - fussatok holnap még egy párost, mert hogy ki a futósabb, tudod, harmadszor válik meg, mint a cigánygyerekek birkózása.

No jól van, Villámgyors abba is beleegyezett. A király-kisasszony pedig, hogy több kudarcot ne valljon, egy gyémántos kövű aranygyűrűt küldött neki ajándékba. Annak a gyűrűnek az a tulajdonsága volt, hogy aki azt az ujjára húzta, nem hogy futni, de még csak lépni is alig tudott. De Péter, aki mindent megtudott, ha a fejét a földre tette, megtudta a király-kisasszony gonosz szándékát is. De senkinek se mondta meg másnak, csak Jóltalálónak.

Másnap megint kiállottak Szélike meg Villámgyors. Hát Villámgyors, mert éppen az ujján volt a gyűrű, még csak lépni is alig tudott. Ekkor Jóltaláló nyilát hevenyében előkapta és a gyűrű fejét - mert hát ebben volt a varázserő - olyan szépen kilötte, hogy még! Ekkor Villámgyors három ugrással utólérte Szélikét és jóval előbb ért a célponthoz.

A király-kisasszonyt pedig ette a méreg, dúlt-fúlt haragjában, majd a nyelvét rágta, hogy az a semmiházi túltett rajta.

A hat kenyeres-pajtás bement most a király elébe s azt mondták neki, hogy nekik nem kell a király-kisasszony, hanem annyi aranyat, ezüstöt adjon helyette, amennyit egyik pajtásuk elbír.

A király-kisasszonynak pedig, amint meglátta János királyfit, mintha csak elvágták volna minden haragját. Úgy megjuhászodott, olyan jó és szelíd lett, mint amilyen annak előtte volt.

A király azonnal előhozott száz szekér aranyat és ezüstöt, azt felrakták Hegyhordó hátára. De még csak meg se kottyant. Előhordatta hát a király minden drágaságait, késeit, tálait, kanalait, gyertyatartóit, egyszóval mindent, ami csak aranyból, ezüstből volt és azokat is mind felrakták a többi arany fölébe. Azzal a kenyeres-pajtások mind a hatan hátat fordítottak a tündérr király várának.

A tündérr király csakhamar megbánta, hogy azoknak a bokorból ugrott, nem tudom kiknek, odaadta azt a tömérdek sok kincset. Feltette hát magában, hogy utánuk küldi a leányát, mintha azok lopva vitték volna el magukkal. Azután pedig egy regement katonát küld utánuk, hogy koncolják föl azt a hat gazembert, a kincset pedig a király-kisasszonnyal hozzák vissza. De hamarabb felérte Szélike ésszel, mint az apja. Mert mikorra az ezt kigondolta, már akkor ő hegyen-völgyön túljárt a hat emberrel együtt. Amint ezt megtudta a tündérr király, borzasztó mód megharagudott s utánuk indított egy regement katonát. De Péter, amint egyszer a fejét a földre tette, észrevette, hogy micsoda szándékkal jönnek utánuk. Azt mondja hát a többieknek:

- No, pajtásaim, most már aligha itt nem hagyjuk a fogunkat! A király egy regement katonát küld utánunk avval a parancsolattal, hogy minket, hatunkat, aprítsanak össze, Szélikét pedig meg a nyert kincset vigyék vissza.

- De gyáva vagy - mondja neki Fúvó - hogy olyan hamar megijedsz! Az egész nem egyéb gyerekjátéknál. Üljetek csak le egy kicsit pihenni, mindjárt számot vetek én velük.

Hát ekkor elkezdett egész erejéből fujni. Fujt, fujt szakadatlanul, amint csak Isten tudnia adta. Hamarjában olyan nagy szélvész kerekített, hogy a por az egész katonaságot lovastul, mindenestül együtt eltemette. - Mikor aztán gondolta Fúvó, hogy na, nem látják azok többet a csillagos eget, felhagyott a fuvással. Elindultak hazafelé.

Mentek, mendegéltek, hát egyszer csak elértek a János királyfi apjának a várába. Ott aztán elosztották egymás közt a töméntelen kincset. Mindnyájan igen nagy urak lettek.

János királyfi pedig feleségül vette a gyönyörű szép tündér Szélikét. Csaptak nagy lakodalmat; üstre főztek, teknőre tálaltak. Csak a lé volt kilencféle, hát még a sok hús nélkül való lé!

Adj' Isten egészségére!

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy király. Ez a király oly hatalmas volt, hogyha el-tüsszentette magát, az egész ország népességének rá kellett mondani: „Adj' Isten egészségére!” Minden ember mondta is, csak a csillagszemű juhász nem akarta sohase mondani.

Megtudta ezt a király, nagyon megharagudott. Maga elébe hívatta a juhászt.

Elmegy a juhász, megáll a király előtt. Ez a trónuson ült s igen hatalmas, meg rettenetes mérges volt. De akármilyen hatalmas, meg akármilyen mérges volt a király, a csillagszemű juhász mégsem félt tőle.

- Mondd mindjárt: adj' Isten egészségemre! - rivalt rá a király.

- Adj' Isten egészségemre! - szólt vissza a juhász.

- Nekem, nekem, te korhely, betyár, te! - lármázott a király.

- Nekem, nekem, felséges úr! - felelt amaz.

- De nékem, énnékem! - ordított a király és mérgesen verte a mellét.

- Nékem hát, persze, hogy énnékem! - mondta megint a juhász és szelíden verte hozzá a mellét.

Már akkor a király nem tudta, mit tegyen mérgében. Ekkor beleszól az udvarmester:

- Azt mondd te, tüstént azt mondd: adj' Isten egészségére, felséges uram! - Ha nem mondd, halál fia vagy!

- Nem mondom én addig, míg a király-kisasszonyt nekem nem adják feleségül - felelt a juhász.

A királyleány is ott volt a szobában, király apja mellett ült egy kisebb trónuson. Olyan gyönyörűsége szép volt, akár csak egy arany galamb. De akármilyen gyönyörűsége szép volt, azért elnevette magát a juhász szavára. Mert neki megtetszett a csillagszemű juhász; jobban megtetszett, mint minden királyfi.

A király pedig megparancsolta, hogy vessék tüstént a juhászt a fehér medve tömlőcébe.

El is vitték a drabantok s bevetették a fehér medve tömlőcébe. A medvének két nap nem adtak semmit enni, hogy annál dühösebb legyen. Mikor az ajtót betették, mindjárt megrohanta a medve a juhászt, hogy széttépje s felfalja. De mikor a csillagszemét meglátta, úgy megijedt, hogy inkább maga-magát falta volna be. A legtávolabb szögletbe kucorodott, onnan nézte, de bántani nem merte. Pedig éhes volt, csak úgy nyaldosta talpát az éhségtől. A juhász meg le nem vette róla a szemét, és hogy ébren tartsa magát, nótákat fujt, mert tudta, ha elaludna, a medve rögtön széttépné.

De nem aludt el.

Reggel jön az udvarmester, hogy megnézze a juhász csontjait, hát látja, hogy semmi baja. Felvezette a királyhoz, aki rettenetesen megharagudott s azt mondta:

- No, most közel voltál a halálhoz. Mondod-e már: adj' Isten egészségemre?

De a juhász csak azt mondta:

- Nem félek én tíz haláltól sem! Csak akkor mondom, ha a király-kisasszonyt nekem adják feleségül.

- Eredj hát a tíz halálba!

És a király megparancsolta, hogy vessék a juhászt az óriás sündisznók tömlöcébe. Be is vetették a drabantok. A tüskés sündisznóknak nem adtak egy hétig enni, hogy annál gonoszabbak legyenek. De amint a disznók nekirohantak, hogy szertefaldossák, a juhász kivett szüreujjából egy Vendel-napkor faragott kis furulyát s elkezdte rajta fujni Szent-Vendel nótáját. Erre a sündisznók visszahökkenetek, aztán meg egymásba kapaszkodva táncba ugrottak.

A juhász úgy szeretett volna kacagni, amint azokat a furcsa állatokat táncolni látta. De nem mert abbahagyni a furulyázást. Tudta, hogy akkor mindjárt rárohannának, felfalnák. Mert ezeknek hiába volt csillagszeme, tíz disznónak nem nézhetett egyszerre a szeme közé. Azért csak fujta a Vendel nótáját előbb csendesen, de aztán mindig gyorsabban, míg utóljára olyan frisset furulyázott nekik, hogy nem győzték az aprózást s egészen kifáradva egy rakásra dültek. A juhász csak akkor nevetett, de úgy nevetett, hogy még reggel is, mikor az udvarmester jött megnézni, maradt-e valami a csontjaiból, a könnyek végigfutottak orcáján a nagy kacagástól.

Az udvarmester elvezette aztán a királyhoz. Ez még mérgesebb lett, hogy a disznók sem tudták elpusztítani a juhászt, s azt mondta:

- No, most közel voltál a tíz halálhoz; hát mondod-e már: adj' Isten egészségemre?

De a juhász belevágott a szóba:

- Nem félek én száz haláltól sem! Csak akkor mondom, ha a király-kisasszonyt nekem adják feleségül.

- Eredj hát száz halálba! - kiáltott a király s megparancsolta, hogy vessék a juhászt a kaszásverembe.

El is vitték a drabantok a sötét tömlöcbe, amelynek a közepén egy mély kút volt, körülrakva éles kaszákkal. A kút fenekén meg egy mécses égett, hogyha valakit belevetnek, meglássák, leért-e a fenekére?

Ahogy odavitték a juhászt, arra kérte a drabantokat, menjenek ki egy kicsit, míg ő belenéz a kaszásverembe; talán még meggondolja magát, mondja-e a királynak: adj' Isten egészségére! A drabantok kimentek, ő pedig felállította a verem mellé a fokosát, arra ráakasztotta a szűrét, tetejébe meg a kalapját tette. De előbb még a tarisznyát is felakasztotta, hogy test is legyen a szűrben, akkor aztán kiáltott a drabantoknak, hogy már meggondolta, biz ő mégse mondja. A drabantok bementek, belökték a szűr, tarisznyát meg kalapot a verembe. Hallgatták, amint esett kaszáról-kaszára, míg leért, s utánaéztek, mint oltotta ki a mécset. Aztán egészen megnyugodva, hogy most már vége a juhásznak, elmentek. Az pedig a sötét szögletben nevetett.

Másnap jön az udvarmester lámpással, hát majd hanyatt esett, hogy meglátta a juhászt. Felvezette aztán a királyhoz. Ez akkor még mérgesebb lett, de azért mégis megkérdezte:

- No, most száz halálban voltál; mondod-e már: adj' Isten egészségére!

De a juhász csak azt felelte:

- Nem mondom én addig, míg a király-kisasszonyt nekem nem adják feleségül.

- Tán olcsóbbért is megalkuszunk - mondja a király, mikor látta, hogy semmi módon el nem pusztíthatja a juhászt, s megparancsolta, hogy fogjanak be a királyi hintóba. Akkor maga mellé ültette s elhajtattott az ezüst-erdőbe. Ott pedig így szólt neki:

- Látod ezt az ezüst-erdőt? Ha azt mondod: adj' Isten egészségére! - neked adom.

A juhász csak elhült, de azért mégis azt mondta:

- Nem mondom én addig, míg a király-kisasszonyt nekem nem adják feleségül!

A király pedig elszomorodott. Odább hajtatott, elértek az arany-várhoz. Ott pedig azt mondta:

- Látod ezt az arany-várat? Ezt is neked adom, ezüst-erdőt, arany-várat, csak mondd azt nekem: adj' Isten egészségére!

De a juhász, bár ámult-bámult, mégis azt mondta:

- Nem mondom addig, míg a király-kisasszonyt nekem nem adják feleségül!

Erre a király nagy búsulásnak adta magát. Odább hajtatott a gyémánt-tóig, ott azt mondta:

- Látod ezt a gyémánt-tavat? Még ezt is neked adom, ezüst-erdőt, arany-várat, gyémánt-tavat - mind, mind neked adom, csak azt mondd nekem: adj' Isten egészségére!

Már akkor a juhásznak be kellett húnyni a csillagszemét, hogy ne lásson. De mégis csak azt felelte:

- Nem, nem, nem mondom addig, míg a király-kisasszonyt nekem nem adják feleségül.

Akkor a király már látta, hogy másként nem boldogul vele, hát megadta magát.

- No, nem bánom, hozzád adom hát a leányomat. De aztán mondd ám nekem igazán: adj' Isten egészségére!

- Mondom hát, hogyne mondanám, persze, hogy akkor mondom!

A király ennek nagyon megörült. Kihirdette, hogy örüljön az egész ország népsége, mert a királyleány férjhez megy. Örült is az egész ország népsége, hogy a királyleány, aki annyi királyfit kikoszarzott, a csillagszemű juhászt mégis megszerette.

Tartottak aztán olyan nagy lakodalmat, hogy az egész országban mindenki ivott, táncolt, még a halálos beteg is.

De a legnagyobb vígság a király házánál volt. A legjobb banda ott húzta, a legjobb ételeket ott főzték. Tenger nép ült az asztalok körül, a jókedv a házfedelet emelgette. És amint a vőfély felhossa a tormás disznófejet s tisztességesen elmondja:

*„A leves elfogyott, itt hozom a tormást
Melynek erejétől csókolgatjuk egymást -”*

s a király maga elé veszi a tálat, hogy szétossa mindenkinek a maga falatját, akkor egyszerre csak nagyot tüsszen az erős tormástól.

- Adj' Isten egészségére! - kiáltott a juhász legelőször és a király úgy megörült rajta, hogy örömeiben menten szörnyet halt.

Akkor a csillagszemű juhász lett a király. Igen jó király vált belőle. Sohasem terhelte népét még avval sem, hogy kedvük ellenére jót kívánjanak neki. Mégis jót kívánt neki mindenki parancsolat nélkül is. Mert igen jó király volt, hát igen szerették.

Az aranyfogú testvérek.

Volt egyszer egy szegény ember. Ennek a szegény embernek volt két aranyhajú, aranszájú és aranyfogú gyermeke, két aranyszőrű kutyája és két aranyszőrű csikója.

Mind a két aranyhajú, aranszájú, aranyfogú gyermek, mind a két aranyszőrű kutya, mind a két aranyszőrű csikó tátos volt. Aranyfogakkal jöttek a világra.

Mikor a két aranyfogú gyermek betöltötte a kétszer hét számot, mindegyik kiválasztotta a maga jószágát, mondván: ez az én csikóm, ez a te csikód, ez az én kutyám, ez a te kutyád s így kinek-kinek volt egy-egy.

Egyszer, amint a két tátos csikó a kertben legelészett, mindegyik véres lábbal jött elő. A két aranyfogú testvér megyen a vér után. Egyszer az útjuk kétfelé vált, jobbfelé s balfelé. Az idősebb testvér jobbfelé ment, a kisebbik pedig balfelé. Hát mindketten egy-egy kardot találnak, mely hegyel fölfelé a földből nőtt ki. Kihúzták a földből s az oldalukra kötötték.

A szabónál aztán csináltattak szép biboros-bársonyos ruhát, melyet magukra öltöttek.

Így már a két aranyfogú testvér el volt látva mindennel, ami a vitéznek kell: volt tátos lovuk, tátos kutyájuk, biboros-bársonyos ruhájuk és a földből nőtt kardjuk.

Megszólal ekkor a nagyobbik s azt mondja a kisebbiknek:

- Kedves testvérem, nekem már itthon nincs maradásom. Hogy hova megyek, azt ne kérdezd, úgylis majd utánam jössz. Ne, itt van egy bokor rózsza, annak olyan tulajdonsága van, hogyha én eltávozom tőle, elkezd hervadni; hogyha feléje közelítek, kinyílik; ha pedig meg találnék halni, egészen elszárad. Én ezt a rózsát a te gondviselésedre bízom. Erről megtudhatod: élek-e? halok-e? hazafelé jövök-e? vagy idegen földön messzibbre távozom-e? Mondom, ha a rózsza elszárad, úgynyira, hogy még a gyökerében sem lesz élet: akkor én is megszünök élni! Akkor szakíts le róla egy hervadt rózsát, ereszd a szélnek, s amerre az száll, te is csak arrafelé tarts s keress fel engem!

Ezzel az aranyfogú testvér fölnyergelte az aranyszőrű tátos csikót, elészólitotta a kutyáját, felöltöztött a biboros-bársonyos köntösbe, oldalára kötötte a földből nőtt kardját, apjától, anyjától és édes testvérétől keserves könnyhullajtások közt elbúcsúzott, felült a tátos csikóra s elment ország-világgá hírnevet aratni.

Ment, mendegélt aztán hetedhét ország ellen, még az Óperenciás tengeren is túl. Egyszer egy nagy vadon erdőbe ért, hát látja, hogy egy keresztút mellett egy vén asszony kéreget. Az aranyhajú vitéz egy kispénzt dobott neki s aztán azt kérdi tőle:

- Ugyan, édesanyám, nem tudna az én számomra egy alkalmas helyet, hol lovamnak, kutyámnak istálló, magamnak pedig étel-ital s meleg ágy volna?

- Csak erre menj, vitéz úr - válaszolt neki a vén asszony. - Erre balfelé, nem messze innen találsz egy kocsmát, abban van egy néma szolgáló, az majd ellát mindennel, ami kell. Lesz arany zab, selyem széna a lónak, jó eledel a kutyának, neked pedig az, ami szemednek, szádnak tetszik.

S evvel az aranyfogú vitéz a balfelé vezető útra tért. Amint mén, mendegél, csakhamar elől-utól találta a kocsmát. A kocsmából elébe szaladt a néma szolgáló, hajtogatta magát jobbra-balra s intett a kezével, hogy menjen utána. A szegény ember fia utána ment. De a kocsmát oly rondának és piszkosnak találta, hogy megfordította a lova fejét s tovább ment. A néma

leány kiment a kapuba s míg csak belátta, mindig az öklével fenyegette. De a szegény ember fia, az aranyfogú vitéz, hátra sem nézett, hanem ment a maga útján.

Csak mén, csak mendegél, egyszer egy kastélyhoz ért, amelynek ablakából egy szép asszony nézett ki. A fiatal asszonynak igen megtetszett az aranyfogú legény, kihajol az ablakon s int neki, hogy menjen oda.

Az aranyfogú vitéz egészen az ablak alá ment s ekkor azt mondja neki a világszép asszony:

- Édes szívem, jöjj fel hozzám.

Az aranyfogú vitéz aztán az ajtóra került, de itt két oroszlán állt őrt. Most mit tegyen? hova tudjon a lelke lenni? Végre összetűzött a két oroszlánnal. Az aranyfogú vitéz az egyik oroszlánnal kezdett viaskodni, a tátos kutya a másikkal. Nem sok idő telt bele, hogy az aranyfogú vitéz szíven szúrta az egyik oroszlánt. De a tátos kutya nem oly könnyen boldogult a másikkal, mert igaz, hogy ő is erős volt, de az oroszlán is az volt s ezért két lábra állva, egy félóráig viaskodtak egymással. De egyik sem tudta legyőzni a másikat, mert igen egyforma erejűek voltak. Az aranyfogú vitéz segítségével végre ezt is legyőzték. Aztán az aranyfogú vitéz mindkét oroszlán szívét kivette s az egyiket a tátos kutyának dobta, a másikat pedig a tátos csikónak adta. Azok megették az oroszlánok szívét s ha eddig is erősek voltak, most kétszerte erősebbek lettek.

Aztán az aranyfogú vitéz jó tátos lovát bekötötte a márványistállóba, zabot adott neki, selyemszénát tett az aranyrács közé, majd megittatta s behúzta rá az ajtót.

A tátos kutyát pedig felállította őrtállni az oroszlánok helyére, hogy az senkit az ő híre s tudta nélkül be ne eressen.

Mikor az aranyfogú vitéz dolgát emígy elvégezte, felszaladt a márvány garádicson, benyitott a világszép asszonyhoz, megölelték, megcsókolták egymást s aztán azt mondták egymásnak:

- Én a tied, te az enyém, ásó-kapa sem választ el egymástól!

De itt, lelkem teremtette, észrevette az aranyfogú vitéz, hogy a feleségének az egyik szeme mindig nevet, a másik meg mindig könnybe lábad.

Ezért kérdést intézett a feleségéhez ilyenképpen:

- Ugyan, szívem szíve, szép szerelmem, nem felelnél meg egy kérdésemre? Nem mondanád meg nekem, hogy mért sír az egyik szemed, mért nevet a másik?

- Hát mért nem mondhatnám én azt meg neked, mikor úgy sincs titok köztünk, hisz férj és feleség vagyunk. Azért nevet az egyik szemem, mert neked örül. Azért sír pedig a másik, mert apám, anyám és édes testvérem gonoszul vesztét siratja. Azért vesztetek pedig gonoszul, hogy annak a vén banyának, ki itt meg itt kocsmát mér, van egy porontya, ki a húgomba szerelmes lett. De hogy nem nyerhette el a kezét, mert tudtuk, hogy a gonosznak szolgál, a vén banya apámat, anyámat, édes testvéreimet és az egész várost, ahol ők királykodtak, elsülyesztette, víz alá merítette. S a poronty most a húgommal, kit békává változtatott, tekenősbéka képében él. Ezért sír, kedves férjem, az egyik szemem. Azért, szívem szép szerelme, ha vadászni mégy, valahogy be ne vetődjél abba a kocsmába. Mert nem volt rá eset, hogy az, aki bement, kijött volna. Teljesítsd ezt a kérésemet, ha szeretsz, különben magadnak csúf halált, nekem pedig holtig tartó gyászt s bánatot okoznál.

Itt az aranyfogú vitéz égre-földre ígérte, hogy hajlik felesége kérésére. Pedig szívében elhatározta, hogy még az nap felkeresi a kocsmát, ha az életébe kerül is.

Ezért, mintha vadászni ment volna, puskát vetett a vállára - jó kardja úgyis mindig oldalán volt - és elindult az ördögös kocsmá felé.

Hogy odaért, a néma szolgáló kiszaladt elébe, integet neki, hogy menjen be az ivószobába. Az aranyfogú vitéz nem igen kérte magát. Hisz úgyis oda igyekezett. Bement az ivószobába. Itt a néma szolgáló sűrög-forog körülötte, mutatja a kezével, hogy enni vagy inni hozzon-e? Az aranyfogú vitéz int neki, hogy hozzon egy itce bort. A néma szolgáló ízibe leszalad a pincébe, egy fekete üvegben felhoz valami borfélélt s leteszi a vendég elé.

Az aranyhajú vitéz, alighogy egy kortyot lenyelt a borból, tüstént kővé vált ott azon az ülőhelyén. Egy fekete macska a tűzlócán ült. Az leugrott a helyéről, megrázkódott, hát uramfia, ugyanaz a ripacsos, ráncos képű vén asszony lett belőle, ki a keresztúton alamizsnát kéregetett. Ez aztán, mint én egy szalmaszálat, ölbe kapta az aranyhajú vitézt, kivitte a kamarájába, ott a bíboros-bársonyos ruhát lehúzta róla, kardját a szegre akasztotta. Aztán olvasni kezdte a kővé vált holtakat, mondván:

- Egy, kettő, három, négy, öt, hat... kilencvenkilenc. Csak egy híja a száznak, de majd az is eljön.

S ezzel a vén asszony belakoltta a kamrát, kiszaladt ismét a keresztútra, ahol koldus képében az arra járókeltől alamizsnát kéregetett.

A szegény ember kisebbik fia minden istenadta nap kétszer-háromszor is megnézte a rózsabokrot, mely napról-napra száradt. S mentől jobban száradt, az aranyfogú kisebbik testvér annál szomorúbb lett. Az étel annyira nem esett jól neki, hogy szinte kifordult a szájából. Addig-addig száradt a rózsabokor, míg egyszer egészen elszáradt. A kisebbik testvér kihúzza aztán a földből, hát látja, hogy még a tövében sincs élet. Elszáradt a rózsabokor, meghalt az ő kedves bátyja.

Az napságtól fogva a kisebbik fiúnak nem volt otthon maradása. Ő is felnyergelte a tátos csikót, névről szólította a tátos kutyát, felöltöztött a bíboros-bársonyos ruhába, felkötötte az oldalára a földből nőtt kardját, apjától, anyjától keserves könnyhullajtások közt elbúcsúzott, felült a tátos csikóra és elment ország-világgá édes kedves testvére felkeresésére.

Egy szál rózsát leszakasztott a bokorról, szélnek eresztette s az mindenütt előtte repült.

Csak száll az elszakadt rózsza, csak száll. Egyszer a nagy vadon erdőben levő ördögös kocsmában állott meg.

Hej, a kisebbik testvérnek sem kellett több. Leugrott a tátos csikóról, a kutyáját névről szólította s be egyenesen az ivószobába. Itt a néma szolgáló elébe szalad, sűrög-forog körülötte, integet kézzel-lábbal, hogy mit hozzon, bort-e vagy ennivalót? Az aranyhajú vitéz pofonúti a leányt, úgyhogy hármát is fordult. Erre a tűz-lócán ülő macska ki akart ugrani az ajtón. De a tátos kutya elcsípte s ugyancsak vagdalta a földhöz. Mikor a néma szolgáló látta, hogy a macska sehogyszem szabadulhat a tátos kutyától, megszólalt:

- Kegyelem, irgalom a fejemnek! Én semminek nem vagyok az oka, hanem ez a vén boszorkány, aki itt lakik macska képében. Most az egyszer igazán rákerült az eb harmincadjára!

Erre a szóra a fekete macska mindenféleképpen akart szabadulni a tátos kutyától. Karmolt, harapott, köpködött. De biz mindez nem használt semmit. Csak azt nyerte vele, hogy a tátos kutya annál jobban vagdalta a földhöz, hogy szinte nyekkent.

Most a fekete macska, mikor látta, hogy másként nem tud magán segíteni, a könyörgéshez fogott. Letérdepelt az aranyhajú vitéz előtt s égreföldre kérte, hogy mindent megtesz: a bátyját feltámasztja, kilenc véka aranyat fizet s ráadásul kilencvenkilenc ember életét adja vissza, csak az életének kegyelmezzon.

- No, te banya, én az életednek megkegyelmezek, hanem ígéretedet váltsd be!

Erre a vén banya egy vakablakból különféle színű üvegeket szedett elő, bement a kamrába, mindegyik kővé vált holt embert megkente s ime, azok egyenként mind feltámadtak.

Legelől jött az aranyfogú vitéz. Ez, amint meglátta édes testvérét, szó nélkül a nyakába esett s össze-vissza csókolták egymást. Aztán jöttek elő a híres-neves vitézek, kik a pihenésben igen megerősödtek s mindegyik egymaga is megküzdött volna egy oroszlánal. Ezek a vitézek holtiglan felajánlották életüket s vérüket a két aranyfogú testvérnek.

De most a szegény ember nagyobbik fia áll elő s azt mondja a vén banyának:

- Hallod-e te! Az én részemről se irgalom, le kegyelem mindaddig, míg meg nem mondd, hogy a teknősbéka képében élő fiadnak miben áll az ereje.

Mit volt mit tenni a vén banyának? Mivel már úgysem szabadulhatott, kivallotta azt is.

- A sóstó kellő közepén virít egy vízitök. Annak az árnyékában szokott pihenni a teknősbéka és a felesége. Ennek a vízitöknek a hetedik virágában van egy vas szelence, a vas szelencében van egy tojás, a tojásban egy lódarázs, ebben rejlik az én fiam ereje. Ha azt a lódarázst megölnék, ő is szörnyet halna. Ha pedig kiveszik a lódarázst a tojásból s üvegbe zárják, akkor ugyan élni él a fiam, de minden bűbajos erejét elveszti. Őneki, igaz, nagy hatalom van a kezében, mert a vizeken uralkodik. De ha kegyelmet ígérsz neki és életét meghagyod, akkor a vizeket visszaparancsolja az elsülyesztett városról, minden élővalót feltámaszt s a várost visszaállítja úgy, ahogy volt, minden élő okos, oktalan állattal együtt. A fiam pedig a vizek kútfejére ül s csak annyi vizet ereszt ki, amennyi elég a város fenntartására.

Mikor a két aranyfogú testvér így kivette a vén banyából a titkot, láncra verték s hazavitték a nagy kastélyba. Ott aztán egy sötét kamrában felszegezték, mint a bőreget.

A világszép asszony most is ott ült az ablakban. Mikor meglátta a férjét s ennek szakasztott mását, a testvérét, nem tudta a dolgot mire vélni, nem tudta, melyik az ő kedves férje, melyiknek boruljon a nyakába s melyiket csókolja össze-vissza. Mert a két testvér tekintetre, természet, szépségre, magasságra, szóval mindenre nézve annyira hasonlított egymáshoz, hogy még szülő anyjuk sem igen tudott különbséget tenni köztük.

A nagyobbik testvér végre előlépett s a világszép asszony csak ekkor ismerte fel rég nem látott kedves férjét.

De a két testvér csak addig maradt otthon, míg a lovakat jól nem tartották. Megetették, megittatták, aztán pedig elindultak párosan a sóstó fölkeresésére. Mentek, mendegéltek hetedhét ország ellen. Egyszer mégis csak elértek a sóstó partjára. Egy öreg halász halászgatott a víz partján. Attól csónakot kértek, ráültek s beveztek a sóstó kellő közepére. Ott meglelték a vízitököt, amelynek az árnyékában szokott pihenni a teknősbéka meg a felesége. Aztán a vízitök hetedik virágát leszakasztották, kivették belőle a vas szelencét, a vas szelencéből a tojást, a tojásból a lódarázst. De azt megölni nem ölték meg, hanem egy üvegbe eresztették. A teknősbéka egyszerre a víz színére jött fel s erőtlenül elterült rajta; még a lábát is alig tudta mozgatni. Majd lassacskán odaevickélt a csónakhoz s ekkor megszólalt:

- Mit kívántok éntőlem, a vizek királyától? Csak az életemnek kegyelmezzetek, minden kívánságokat teljesítem.

- Nem kívánok én egyebet - felelt neki az idősebb testvér - mint ezt: állítsd vissza ezt az elsülyesztett várost úgy, ahogy volt, minden okos és oktalan állattal együtt; parancsold vissza a vizeket kútfejeikbe; magad pedig úgy, mint azelőtt volt, ülj a vizek kútfejeire s csak annyi vizet eressz ki, amennyi a város számára szükséges.

No jól van. Alig hangzott el az aranyfogú idősebb testvér kívánsága, a vizek mind visszatarodtak kútfejeikbe s a fenékről felmerült az elsülyesztett város. Az emberek, asszonyok,

gyermekek, mind-mind, apraja-nagyja kiszaladtak az utcára. A holtlét nekik csak úgy tetszett, mintha csak aludtak vagy álmodtak volna. A világszép asszony apja, anyja és édes testvére, a király-kisasszony is előjöttek s nagy hálálkodások közt köszönték meg éltük megszabadítását. De hogy az örömből semmire hiányozzék, a világszép király-kisasszonyt rögtön elkendőzték a kisebbik aranyfogú testvérrel.

Aztán az idősebb testvér elment a városba, a világszép asszonyt elhozta üveges aranyhintón. Mihelyt meglátta édesapját, szülő anyját és kedves testvéreit, a világszép asszonynak nemcsak az egyik szeme, de a másik is nevetett.

Aztán a királyságot kétfelé osztották, feleközepét kapta a nagyobbik aranyfogú testvér, feleközepét pedig a kisebbik. Majd felnevelő apjukat és anyjukat is elhozták. Még most is élnek nagy boldogan, hogyha meg nem haltak.

A vasfejű ember.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy szegény ember, volt neki egy legényke fia. Egyszer a szegény ember azt mondja a fiának:

- Már, édes fiam, fölcsepergettelek annyira, amennyire. Most már nem tarthatlak tovább, mert én szegény vagyok. Menj világgá, állj be valahová szolgálatra. Hidd el, a jó szolgának soha sincs semmi baja; egyik napra úgy, mint a másakra, kijár éte, bére. Isten látja lelkemet, ha egy kicsit jobban volna sorom, másképp látnék felőled. De így, ahogy lehet, csak úgy lehet.

A szegény Péter mert így hívták a fiát - egy kis tarisznyába beletett egy darab száraz kenyeret, a hátára vette, kezébe fogott egy nagy görcsös botot, avval útnak indult. Ment, ment hetedhét ország ellen szolgálatot keresni. Egyszer, amint így mendegél, előtalál egy öreg embert, köszön neki:

- Jó napot adjon Isten, öreg apám!

- Adjon Isten neked is, édes fiam! Hát mi járatban vagy?

- Én bizony szolgálatot kereselek.

- Állj be énhozzám, megfogadlak én.

Mindjárt kezét fogtak, meglett az alku. Péternek nem volt kutyabaja sem. A dolgát könnyen elvégezhetette, mert mindössze is két lónak meg egy tehénnek kellett gondját viselnie. Az esztendő három naptól állt. Mikor eljött az utolsó estéje is, az öreg ember egy diót adott neki. Meg akarta továbbra is fogadni, de a fiúnak nagyon nagy mehetnékje volt haza; nem maradt. Az öreg, mikor látta, hogy a fiúnak nincs kedve tovább szolgálni, nem marasztalta, hanem másnap reggel útnak eresztette.

Ment, mendegélt Péter nagy búsán hazafelé. Azért szomorkodott pedig olyan nagyon, hogy miért is nem kért több bért? Az az egy dió bizony nem sok szalonnát ér! Ő haza sem viszi csúfnak. Hisz akár avval, akár anélkül. Leült hát az árok partjára, előkereste a diót s megtörte. Hát, uramfia! Akár hiszitek, akár nem - ott voltam ahol beszélték - csak úgy özönlött ki a dióból a sok ló, ökör, juh, hogy végét-hosszát nem látta az ember. Nosza elkezdett ám Péter sírni-ríni, hogy most már mit csináljon ő avval a töméntelen jószággal? Hogy hajtsa ő azt haza? Majd hogy kezét-lábát meg nem ette bújában. Egyszer azonban arra jő a vasfejű ember s azt mondja Péternek:

- Miért rísz, fiú? mi bajod?

- Hogyne sírnék-rínék, bátyám uram, mikor volt egy dióm, aztán, amint megtörtem, ez a tömérdek jószág özönlött ki belőle. Mit csináljak most már velük? hogy hajtsam haza?

- Hát, fiam, hallod-e, mit? Egyet mondok, kettő lesz belőle. Ha te nekem megígéred, hogy soha, míg élsz e világon, meg nem házasodol, én ezt a falka jószágot, mind egy lábíg, újra behajtom a dióba.

Péter szorultságában még tán nagyobbra is ráállott volna. A vasfejű ember pedig csak egyet füttyentett, avval úgy tódult belé a sok jószág a dióba, hogy szinte egymást törte. Mikor pedig az utolsó is behúzza a lábát, a dió összecsukódott. Péter szépen a zsebébe tette a diót s ballagott hazafelé. Mikor pedig az apja kapuja elébe ért, megint megtörte a diót s újra csak úgy özönlött ki belőle a sok jószág, hogy vége-hossza nem volt. Az apja, amint meglátta azt a tömérdek sok lovat, ökröt, birkát, úgy elbámult rájuk, mint a borjú az új kapura. Kérdezte aztán a fiát, hol vette ezt a sok jószágot? Ez aztán elbeszélte neki töviről-hegyire, hogy állott

be az öreg emberhez szolgálatra, hogy járt a bérében kapott dióval, hogy és miért hajtotta be vissza a jószágot a vasfejű ember - ezeket, mondom, mind elbeszélte igról-igre.

Azután a jószág egy részét eladták, vettek az árán házat, szőlőt, földet. Rövid idő múlva úgy felvitte Isten a szegény ember dolgát, hogy első gazda lett a faluban. Így éltek egy darabig.

Egyszer azonban azt mondja az apja Péternek:

- Fiam, Péter, eljött már innen-onnan az az idő is, hogy megházasodjál.

- Hej, édesapám, nem lehet nekem megházasodnom, mert megígértem a vasfejű embernek, hogy holtig nőtelen maradok.

- Eh! ígéret ide, ígéret oda! Nem tesz az semmit, édes fiam. Ha nem szereti, hogy feleséged legyen, hát tegyen róla. Különben meg, ha idejönne is, van az istállóban egy szürke paripa felnyergelve, arra ha fölkapasz, nincs a föld hátán az az ember, aki utólérjen. Majd valahol csak nyomodat veszti. Te pedig, fiam, visszajössz ide közénk, aztán élünk, mint hal a vízben.

Úgy is lett. A fiú megházasodott, elvett egy szép barna leányt, olyan szépet, hogy még no! Mikor éppen legszebben szólott a muzsika, legjobban aprózták a táncot, a vasfejű ember bekiált az ablakon:

- Hát, öcsém, tudod-e, mit fogadtál, hogy soha meg nem házasodol?!

Amint a vőlegény - már mint Péter - a vasfejű embert az ablakon át meglátta, usgyé! ki a házból, egyenest az istállóba, onnan hirtelenében kivezette a szürkét, felült a nyeregbe s úgy elvágatott, hogy a vasfejű ember, aki utána iramodott, a nyomába se hághatott.

Nyargalt aztán Péter hetedhét országon is túl, az üveghegyen is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farkú disznó túr, túlonan túl, innenen innen, aztán elért egy kis fehér házhoz, melyben egy öreg asszony lakott. Benyitja a kilincset, köszön:

- Jó napot adjon Isten, öreg anyám!

- Adjon Isten neked is, édes fiam! Hol jársz itt, ahol a madár se jár?

- Futok, öreg anyám, világgá.

- Fiam, ha hibás vagy, úgy még annyira menj, mint amennyiről jöttél.

- Nem vagyok én hibás, öreg anyám, hanem a vasfejű ember kerget.

- Van nekem egy kis kutyám, az, ha hét mérföldnyire lesz innen, megugatja.

Azután az öreg asszony kiment a pitvarba, tüzet rakott és süttött, főzött vendége számára. Mikor aztán Péter jóllakott, ugatott a kis kutya.

- Na, fiam, ugat a kis kutya, mehetsz!

Péter gyorsan felnyergelt, avval a lóra ült. Midőn indulni akart, az öreg asszony azt mondja neki:

- Megállj csak, édes fiam! Ihol van egy kendő meg egy fontos kalács, ne! Tedd a tarisznyába, még hasznát veheted.

Péter megköszönte szépen a jóakaratot; a kalácsot és a kendőt a tarisznyába tette s elvágatott. Ment, ment aztán hetedhét országon is túl. Megint előtalált egy kis fehér házat. Ebben is csak egy öreg asszony lakott. Péter bemegy hozzá, köszön neki:

- Jó napot adjon Isten, öreg anyám!

- Adjon Isten neked is, édes fiam! Hol jársz itt, ahol a madár se jár?

- Futok, öreg anyám, világgá.
- Fiam, ha hibás vagy, úgy még annyira menj, mint amennyiről jöttél.
- Nem vagyok én hibás, öreg anyám, hanem a vasfejű ember kerget.
- Van nekem egy kutyám, az, ha hét mérföldnyire lesz innen, megugatja.

Avval az öreg asszony kiment a konyhára, sütött, főzött, hogy a vendég éhen ne távozzék a hajlékától. Mikor aztán Péter jóllakott, ugatott a kis kutya.

- Na, fiam, ugat a kis kutya, mehetsz!

Péter gyorsan felnyergelt, avval lóra ült. Mikor indulni akart, az öreg asszony azt mondja neki:

- Várj csak egy kicsit, édes fiam! Nesze ez a fontos kalács meg ez a kendő. Tedd a tarisznyádba, meglásd, még hasznát veheted.

Az ajándékot Péter megköszönte szépen, mind a kettőt beletette a tarisznyájába. Így már volt neki két kendője, meg két kalácsa. Avval sarkantyúba kapta a lovát, elkezdett vágatni. Ment, repült, mint a sebes szél, hetedhét országon is túl. Egyszer megint előtalál egy kis fehér házat. Bemegy a házba, hát egy lelket se talál benn mást egy öreg töpörödött asszonyon kívül. Köszön neki:

- Jó napot adjon Isten, öreg anyám!
- Adjon Isten neked is, édes fiam! Hol jársz itt, ahol a madár se jár?
- Futok biz én, öreg anyám, világgá.
- Ha hibás vagy, édes fiam, úgy még annyira menj, mint amennyiről jöttél!
- Nem vagyok én hibás, öreg anyám, hanem a vasfejű ember kerget.
- Óh, édes fiam, van nekem egy kis kutyám, az, ha hét mérföldnyire lesz innen, megugatja. Addig pedig feküdj le ide a vacokra, pihend ki magadat. Én meg kifordulok a konyhára, majd valamit kotyvasztok a számodra, amivel az éhedet elüsd.

Úgy is tett. Kiment a pitvarba, tüzet rakott, sütött, főzött annyit, hogy Péter meg se tudta enni. Mikor vége volt az úri ebédnek, ugatott a kis kutya.

- Na, fiam, ugat a kis kutya, kászálódhatol. Hanem mielőtt elmennél, nesze ez a fontos kalács, meg ez a keszkenő! Most már van három kalácsod, három keszkenőd, mert tudom, hogy a húgaim is adtak egy-egy kalácsot meg egy-egy keszkenőt. Most már menj hét nap, hét éjjel szakadatlanul! Nyolcadik nap hajnalán majd egy nagy tűzhöz érsz. Azt csapd meg a három kendővel háromszor, mire az ketté válik előtted. A nyíláson lovagolj keresztül minden félelem nélkül. Mikor pedig a tűz közt mégy, a három fontos kalácsot hajítsd bal kézzel a hátad mögé.

Péter megköszönte szépen mind a tanácsot, mind a kalácsot. Avval felült a szürkére s elvágatott. Hét éjjel szakadatlanul lovagolt. A nyolcadik nap hajnalán csakugyan elérkezett a mondott tűzhöz. Ez, miután a három kendővel háromszor megcsapta, szépen kétfelé vált s úgy állott mindkét oldalról, mint a kőfal. Midőn a tűz nyílása közt haladt, a három fontos kalácsot bal kézzel a háta mögé hajította. Mind a három egy-egy kutyává változott. A kutyáknak Nehézmintaföld, Erősmintavas és Jólhall neveket adott.

Mikorra Péter általért, akkorra a vasfejű ember is ott termett a tűznél. De nem szaladhatott rajta keresztül, mert a láng összezapódott az orra előtt. Minthogy tovább nem mehetett, majdhogy a kezét-lábát meg nem ette. De mit használt vele? csak a magáét ette. Utána kiáltott hát Péternek:

- Megállj, ilyen-amolyan ördögdobta, vízhozta legénye! Most ugyan kisiklottál a körmöm közül, de megállj, meg! Csak egyszer a kezem közé kaparíthassalak, tudom, hogy megkese-rülsz.

A vasfejű embernek azonban volt annyi esze, hogy nem ment el a tűztől, hanem lefeküdt melléje s várta a jószerencsét. Mikor aztán Péter tudta, hogy nincs már többé mit félni a vasfejű embertől, nem ment olyan lóhalálában, hanem csak lassacskán lovagolt. Amint így megy, mendegél, előtalál egy fehér házat. Leszáll a nyeregből, benyitja az ajtót, hát látja, hogy a ház közepén egy őszbe csavarodott, öreges asszony kis zsámolyszéken ül s ott fonogat. Az ablaknál pedig egy gyönyörű szép leány van, akinek az orcája olyan szép piros, mint a rózsza, a szeme olyan ragyogós fekete, akár a bogár. A szép leány éppen a sarkig érő arany haját fésüli. Köszön Péter; fogadják mind a ketten szívesen.

- Mi járatban vagy, édes fiam? - kérdi aztán az öregasszony.

- Én bizony, édes szülém, szolgálatot keresek.

- Hozott az Isten! édes fiam, ejnye, már jobbkor nem jöhettél volna soha. Megfogadlak én, beállasz-e hozzám?

- Be én, szülém, édes örömetst.

Az öreg asszony megfogadta hát Pétert. Egész boldogság volt az élete. Szántott, vetett, olykor pedig vadászni járt kutyáival. Hogyha valami vadat hozott, az a szép leány olyan jól el tudta készíteni, hogy Péter még a száját is megnyalta utána.

Egyszer, mikor Péter a leánnyal egyesegyedül maradt otthon, kijött a szó-beszéd közben, hogy hova való ő. Kérdezte aztán a leány, miképp tudott átjönni a tűzön? Péter elbeszélte, hogy a három kendővel csapta meg háromszor egymás után, mire ketté vált előtte. A leány hitte is, nem is, amit Péter mondott. Azért, mikor Péter egyszer elment hazulról, elballagott a tűzhöz s azt a keszkenővel megcsapta háromszor, mire kétfelé vált, mint a parancsolat. A vasfejű ember mindig ott sündörgődött a tűz körül, mióta Péter elillant volt az orra elől. Amint most meglátta, hogy kétfelé vált a tűz, nem kérdezte, hogy szabad-e, vagy nem, hanem egyenest átkotródott a nyíláson. A leány meg annyira megijedt tőle, hogy se holt, se eleven nem volt. Elkezdett hát hazafelé futni, a vasfejű ember meg utána. Mikor hazaértek, a leány a pitvarajtóban csak ledobbant, a vasfejű ember pedig bement a pitvarba s elbujt a tűzhely alá.

Nem sok idő múlva hazajött Péter a vadászatból. A leánynak a kezéből, ki még akkor is ájulva ott feküdt a pitvar földjén, kivette a kendőket, aztán ölbe kapta a gyönyörű teremtést, bevitte a házba s lefektette a nyoszolyára, mire nemsokára magához jött. A Nehézmintaföld pedig, mikor hazajöttek, felfeküdt a tűzhelyre s majd agyonnyomta a vasfejű embert.

Másnap Péter a kutyáit berekesztette az ólba, maga pedig átment az erdőre. Alighogy észre-vette ezt a vasfejű ember, tüstént utána ment. Péter későcskén látta meg, hogy valaki jön utána, alig volt annyi ideje, hogy egy magas fára felmászhatott. Odament hát a vasfejű ember a fa alá.

- Jere csak le, kötnivaló - mondja a vasfejű ember Péternek - jere csak le! Tudod-e, mit fogad-tál, hogy sohasem házasodol meg?!

- No, már látom - mondja Péter - hogy itt kell vesznem. Csak annyit engedj, hogy hármat kiálthassak!

- Nem bánom én, kiálthatsz éntőlem százat is, akár addig, míg a torkod ki nem szakad. Hanem annyi szent igaz, hogy mindjárt kicserzem a bőrödet.

Elkezdett hát Péter kiáltani:

- Erősmintavas, Nehézmintaföld, Jólhall, édes kutyáim, jertek elő!

Jólhall meghallotta a gazdája kiáltását, azt mondja hát a másik kettőnek:

- Halljátok hé! gazdánk hí bennünket.

- Hogy hína, bolond - mondja Nehézmintaföld - nem tudod, hogy most ebédel? - Avval jól pofonvágja Jólhallót, hogy miért hazudik.

Megint kiáltott Péter:

- Erősmintavas, Nehézmintaföld, Jólhall, édes kutyáim, jertek elő!

Ezt a kiáltást már meghallotta Nehézmintaföld is, azt mondja hát a többieknek:

- Halljátok hé! gazdánk csakugyan hí bennünket.

- Már hogy hína? - mondja Erősmintavas - hisz jól tudjátok, hogy most ebédel! - Avval jól pofonüti Nehézmintaföldet, hogy miért teszi lúddá a többieket.

Már Péter nem tudott hová lenni, hogy a kutyái kétszeri hívásra se jöttek elő. Elkezdi hát torkaszakadtából, amint csak telt tőle:

- Erősmintavas, Nehézmintaföld, Jólhall, kedves kutyáim, jertek elő!

De már ezt a kiáltást meghallotta ám Erősmintavas is. Azt mondja hát a másik kettőnek:

- De már igaz ám, hogy gazdánk hí bennünket, azért azt mondom, hogy menjünk! - Erre Erősmintavas széjjelrúgta az ólat, melybe be voltak rekesztve, s futottak mind a hárman arrafelé, amerről a kiáltást hallották. Amint az erdőben odaértek az alá a fa alá, a gazdájuk szavára rögtön nekiestek a vasfejű embernek. Olyan miknyikre összetépték, hogy minden kis porcikájából, morzsikájából egy-egy mákszem lett. Azóta van a világon mák.

Amint Péter megszabadult üldözőjétől, lejött a fáról s hazament. Otthon aztán elbúcsuzott keserves könnyhullajtások közt gazdasszonyától és a szép aranyhajú leányától. Ez neki emlékül egy szép gyémántos fejű aranygyűrűt adott, mely meg volt boszorkányozva, de azt sem a leány, sem Péter nem tudta.

Felnyergelte aztán Péter a szürkét, felült a tetejébe s útnak indult. Vitte magával a három kutyát is. Hej, pedig de nehezen tudta otthagyni azt a fehér kis házat! Úgy fáj a szíve azután a szép aranyhajú leány után, majd megszakadt. De hiába! el kellett mennie, mert neki otthon édesapja meg felesége van, akik azóta, Isten tudja, milyen epedve sóhajtoznak utána.

Amint a tűzhöz ért, kivette a három keszkenőt, megcsapta velük a tüzet, mire az szépen kétfelé vált. Mikor túlhan volt, a három kutya újra három fontos kalácsá változott. A kalácsokat aztán Péter a kendőkkel együtt eltette a tarisznyába. Útközben betért mind a három öreg asszonyhoz, mindegyiknek visszaadta a maga kendőjét, kalácsát és szépen megköszönte újra a jóakarójukat.

Mikor Péter hazaért, első szava is az volt:

- Hát a feleségem hol van?

- Biz az, édes fiam, mondja neki az édesapja, azután, hogy te elbujdostál, nagy búsulásnak adta magát. Nem volt se éte, se itta. Egyre halványodott, egyre sárgult, mint ősszel a falevél. Nem sok idő múlva pedig leesett a lábáról s ágyban fekvő beteg lett s egy hónapra aztán szegényt a bú, a sok sírás-rívás, epekedés a földbe is vitte.

Mihelyt ezt Péter meghallotta, csak sírva fakadt. Úgy megrítt, olyan keservesen, mint a gyerek. De végre megjuhászodott, megnyugodott sorsán, mert tudta, hogy már annak úgy kell meglenni, amint az Úr elvégezte.

Mikor aztán eltelt vagy egy félesztendő, egy éjjel azt álmodta Péter, hogy azt a gyémántos fejű aranygyűrűt, melyet neki az a szép aranyhajú leány adott volt emlékül, a jobb kezéről, amelyen most van, húzza a bal gyűrűs ujjára. Mihelyt felébredt, azonnal lehúzta a gyűrűt a jobb kezéről s felhúzta a bal gyűrűs ujjára. Hát, uramfia! Akár hiszitek, akár nem - ott hallottam, ahol beszéltek - az a szép aranyhajú leány abban a pillanatban ott termett előtte. Nosza ennek sem kell ám több, megöleli, megcsókolja, az meg őt vissza. Azt mondják aztán egymásnak:

- No, szívem szép szerelme, te az enyém, én a tied, ásó, kapa se választ el többet egymástól!

Mindjárt hozattak papot; a pap összeadta őket. Csaptak nagy lakzit. Én is ott voltam a lakodalomban. Volt sarkantyúm szalmából zabtaréjra. A Tisza meg a Duna az ajtó megett egy zsákba volt szorítva. Amint ott hetvenkedtem, a sarkantyúmmal véletlenül kivágtam a zsákot. Azóta foly a Tisza meg a Duna.

Eddig volt, mese volt, talán igaz se volt.

A Kilenc.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer Nekeresden és Ebkérdén, Naplacs mellett, hol a jeget aszalják, egy szegény özvegyasszony.

Ennek a szegény özvegyasszonynak volt egy fia, kit Kilencnek híttak. Azért hítták Kilencnek, mert, mintha kilenc gyomra lett volna, kilenc gyermek részét megette. Pedig az anyja földhöz ragadt szegény volt; két keze munkájával kereste kenyerét s a Kilencet nem győzte étellel. A szegény asszony felöltözött tehát egyszer legszebbik ringy-rongy ruhájába s elment a királyhoz, hogy ő a fiacskáját így nem bírja, úgy nem bírja tartani, mert az kilenc helyett eszik. Azért vegye ő felsége a Kilencet pártfogásába, legyen gyámoló istápjja, mert különben éhen-holt lesz.

A királynak könyörületes szíve volt, azért szánni tudta a szegényt. Tartást rendelt a gyermek számára.

Mikor a Kilenc tizenöt esztendő volt, beállított a királyhoz, hogy fogadja meg őt akárminek, ha mindjárt béresnek is.

A király látta, hogy a fiú nagyfejű és nagykezű. Megtetszett személye személyének s ezért megfogadta béresnek. De biz ők nagyon furán szerződtek egymással. A Kilenc, mikor kitelik az esztendő, nem kívánt egyebet, csakhogy ő felségét egyszer pofonüthesse s aztán a király tehet vele, amit akar.

A király, hogy, hogy nem, ráállott erre a furcsa szegődésre, gondolván magában, hogy egy esztendő nagy idő, ezalatt háromszor is elveszítheti Kilencet. Így lett a Kilencből kilencedik bérese a királynak, ki a legszilajabb hat tulkot adta a gondviselése alá. De biz az nem nagyon viselte gondját a keze alá adott jószágnak, mert se meg nem etette, se meg nem itatta, se meg nem vakarta, hanem ahelyett inkább lefeküdt aludni. El is pusztultak volna éhen-szomjan a szegény párák, ha a más béresek meg nem sajnálják és gondjukat nem viselik. De azért a király előtt senki se mert vádaskodni ellene, mert hogy nagy ereje volt, tartottak tőle.

Egyszer a királynak az a gondolata támadt, hogy jó volna megtudni, vajjon a kilenc béres közül melyik a legfrissebb? Azért még este kiadta a parancsolatot, hogy holnap menjenek ki az erdőre fát hozni. Aki legelőször hazajön a szekérrel, annak tetőtől talpig egy egész újdonat-új rend ruhát készített.

A többi nyolc béres kötötte az ebet a karóhoz, mert mindegyiknek fájta a foga az újdonat-új rend ruhára. Azért idejekorán már a második kakasszóra ébren voltak s amint megetették és megittatták a jószágot, már négy óra felé útban voltak. Csak a Kilenc nem, csak ez aludt még. Pedig már a király szolgálói is megfejték a teheneket, letették a tejet a szoba földjére s aztán kimentek, hogy majd behozzák a köcsögöket meg a szűrő szitát, hogy majd elszűrik a tejet. Mondom, hogy a király szolgálói kimentek a szobából. A nagy ajtócsapásokra a Kilenc is felébredt, hát látja, hogy ott gőzölög a szoba közepén az imént fejt friss tej. Ennek sem kell több. Nem kérdezi, szabad-e, nem-e? a sajtárokat egymásután kezdi felhajtogatni s mind a kilenc tehén tejét megissza. Aztán ismét visszafeküdt.

A király szolgálói bejönnek a szobába, hogy majd elszűrik a tejet, hát látják, hogy se híre, se neve. Mind a kilenc sajtár üres.

Ki tette? ki tette? A kárnak nincs gazdája. Azt biz a Kilenc tette; hisz még most is tejes a szája!... Aztán a kilenc szolgáló nekiesik a mi Kilencünknek, cibálják, ki a hajánál fogva, ki a lábánál fogva s kihúzzák a szobából. Ekkor Kilencnek eszébe jutott, hogy micsoda parancsolatot adott ki tegnap este a király. Megrázta magát, s mint mikor a vadkörte potyog, úgy

hullott le róla a sok vászonceléd. Aztán kiment az ólba, befogta a hat ökröt étlen-szomjan s hajtotta az erdő felé. De mikorára a mi Kilencünk kiért, már a nyolc béres meg is rakodott, be is fogták az ökröket, hogy majd hazafelé jönnek. Meglátja ezt a Kilenc, nekiesik az út-mentén levő élőfának s jobbról is, balról is mind, mind ledöntögeti az útra. Most már, gondolta magában, jöhettek-mehettek, hogyha tudtok! Mikor ezzel készen volt, kifogta a hat ökröt s szabadon eresztette az erdőbe legelni, maga pedig hozzálátott a rakodáshoz. Azokat a nagy élőfákat minden tövestül együtt kiszaggatta, mint mi a kendert, s minden galyastul, levelestül hajigálta fel a szekérre. Mikor már a szekér meg volt rakva, az ökrök után nézett. De ezalatt mind a hat ökröt megették a farkasok és Kilenc csak a csontjaikra akadt.

Most mitévő legyen? Maga csak nem akaszthatta a jármot a nyakába s nem vontathatta haza a rakott szekeret; hisz nem baromnak született! Amint ezen tanakodik, hát látja, hogy négy medve ott viaskodik egymással. A mi Kilencünknek sem kell egyéb. Odament a medvékhez s mind a négyet megragadta, összekötözte, a járomhoz terelte s abba be is fogta. Aztán kezébe veszi a nagy ostort, a füle közé sűg a négy medvének s nógatni kezdi. De a medvék nem indítottak.

Ezek még nem bírják, gondolta magában s visszament az erdőbe, hogy ragaszt még eléjük valami segítséget. Amint ott bolyong, hát látja, hogy két farkas még most is az ökörcontokon rágódik. Ennek sem kell több. A két ordast fülön fogta s odaragasztotta a medvék elé. Aztán a kezébe vette az ostort s szólíthatni kezdte a hat fura ökröt. Azok csakugyan megindították és vitték a szekeret tüskön-bokron keresztül.

A béresek, akik ezalatt fejszével vágak maguknak utat s már-már készen voltak vele, amint látták, hogy a Kilenc nem mén a rendes úton a hídnak, hanem hegyen-völgyön keresztül neki a víznek, nagyon megörültek. Annál jobban dolgoztak, annál jobban igyekeztek, hogy szinte a hátukon csurgott a víz, hogy azt majd így előzik meg, úgy előzik meg s mégis ők lesznek a nyertesek, övék lesz az újdonsat-új rend ruha.

Csak mén a Kilenc, csak mendegél hegyen-völgyön keresztül. Egyszer valami emberforma akadt eléje, ki bizonyosan nem lehetett más, mint az ördög. Elkezdett vele incselkedni. A kezében lévő bottal a kerekek küllőin kerepelőzött.

Meglátja ezt a mi Kilencünk, hátrakiált az emberformának:

- Hallod-e, földi! ne incselkedjél velem, mikor úgymint látod, hogy sietős a dolgom. Ha a botod beleakad a küllőbe s a kerék el talál törni, elhíheted azt nekem, ha nem mondom is, hogy te belőled csinálod kereket, neked kell hazáig a tengelyt tartani.

De az a bizonyos emberféle, mintha nem is őneki beszéltek volna, rá se hederített s azt se mondta: cserélj pipát, pajtás, hanem tovább incselkedett a mi Kilencünkkel.

Annyira-annyira, hogy egyszer a bot vége beleakadt a küllőbe, zsupp! a kerék izzé-porrá tört.

- Hej, atyafi, nem megmondtam, hogy ne izélj velem, he? Most már én a szavamnak ura leszek! Fogod mindjárt ennek a tengelynek a végét s tartod hazáig?!

- No, csak ne olyan nagyon, Kilenc, mert nem félünk ám tőled!

- Nem-e? Majd mindjárt megtanítlak én, hogy mi a félsz!

- No hát szorítsunk kezét, mondja az ördögféle.

Kilenc erre is ráállott s úgy megszorította az ördög kezét, hogy a körme alól csak úgy csatagzott ki a vér.

- No, tartod-e már a tengelyt, he?!

- Tartom, tartom, csak az életemnek kegyelmezzél!

Így fogta meg az ördög a tengely végét s tartotta mindaddig, míg csak egy nagy folyóvízhez nem értek.

- No, pajtás - szólt Kilenc - most rakjuk fel ezeket az állatokat a szekér tetejére s vigyük át ezt a szekeret úgy, ahogy van, a túlsó partra.

Mit volt mit tenni az ördögnek? Kénytelen-kelletlen felrakták a négy medvét és a két farkast a szekérre s átvitték a vízen. Mikor a víz túlsó partjára értek, letették a szekeret, újra befogták a fura hat ökröt s hazafelé mendegéltek.

A király nem tudta a dolgot mire vélni, hogy már a dél is itt van s még sincs itthon az ő kilenc bérese. Ezért a kezibe veszi e messzelátó üveget, néz rajta, hát látja, hogy imhol jön legelől a Kilenc, de az ökrök helyett négy medve és két farkas van befogva a szekérbe. Megijed a király s rögtön kiadja a parancsolatot, hogy zárják be a kaput, s ha zörget, be ne eresszék a világot se a Kilencet.

A szolgák azonképpen cselekedtek. Itt a mi Kilencünk, mikor a kapuhoz ért, csak akkor vette észre, hogy biz azt behúzták az orra előtt. Zörget rajta. Sehol senki, sehol semmi nesz. Mintha azalatt, míg ő az erdőn volt, mindenki meghalt volna.

- No, pajtás - szólt a Kilenc - fogd meg ennek a szekérnek az egyik oldalát, én meg a másikat s hajítsuk át ezen a kapun, úgyhogy mikorára leesik, se a szekérnek, se a vadállatoknak ne legyen semmi bajuk, de még a fa is fel legyen vágva.

Amint mondta, úgy cselekedtek. Sem a szekérnek nem lett semmi baja, sem pedig az állatoknak, de még a fa is fel volt aprózva, csak a konyhára kellett vinni. Így nyerte el az újdonság ruhát a Kilenc. Aztán a négy medvét s a két farkast bekötötte az ólba. Ezek voltak ezentúl az ökrei, s ha valahová mennie kellett, csak ezeket fogta be.

Amint ezt a király látta, szörnyen elálmélkodott a Kilenc világra szóló erején és elgondolta, hogyha ez pofon találja cserdíteni, szörnyet hal. Ezért mindenféleképp csak a vesztére tört.

Előbb ebbe meg ebbe a városba írt egy levelet, hogy majd küld oda egy országos tolvajt, már mint a mi Kilencünket, kit aztán fogjanak meg, akasszák fel vagy csináljanak vele, amit akarnak, csak az ő szeme elé ne kerüljön többet. Kilencnek pedig azt mondta, hogy itt meg itt, ebben meg ebben a városban tartoznak neki ennyi meg ennyi pénzzel, amit sehogysem tud rajtuk megvenni. Vigye el ezt a levelet s hajtsa be ezt a pénzt.

A mi Kilencünk a süvege mellé tűzte a levelet, befogta a hat állatot s elment abba a bizonyos városba. Ott már azalatt akasztófát is csináltak a számára. A hóhér s a tengernyi népség ott várta az érkezését.

De nem kellett sokáig várakozniok, mert imhol jön a mi Kilencünk. A város bírójának át is adta a levelet, melyben nem volt egyéb írva, csak az, hogy itt küldöm azt a bizonyos országos hírű tolvajt vagy gazembert, kivel így bánhattok, úgy bánhattok.

A Kilencet aztán odavezették az akasztófa alá s mondja neki a hóhér, hogy álljon bele a hámba. Kilenc csak akkor vette észre, hogy hányat ütött az óra s azt találja mondani a hóhérnak:

- Már, barátom, megengedj, én ezt a mesterséget sohasem próbáltam, azért nem szánom rá a fejemet. De ha megmutatod, hogy s mint kell beleállni, tán kedvet kapok rá.

- Így ni! - válaszolt neki a hóhér s az oktondi maga állt bele a hámba.

A mi Kilencünk sem rest, ízibe felrántotta a hóhért, ki azt sem mondhatta aztán: bá!

Mikor ezt a tengernyi nép látta, nyúllá változott és szaladásnak eredt. Az volt a legboldogabb, aki elől futhatott. A Kilenc utánuk s egy öreg embert, aki nem tudott annyira szaladni, mint a többi, szerencsésen el is csípett. Ezt aztán ütni-verní kezdte s azt mondta, hogy fizessék meg

az ő királyának a tartozást, mert különben kő kövön nem marad s az egész város háza tetejére felülteti a vörös kakast.

Ez az öreg épp a város feje volt s ha az ember a fejével beszélhet, minek beszélne a lábával? Ez aztán elővette a nagy bugyelárist s kifizette a mi Kilencünket.

Hetednapra aztán a Kilenc beállított a királyhoz s átadta neki a kívánt pénzt. A király csak akkor hűlt el, amint látta, hogy a Kilencel még egy egész város sem bír.

No, ha nem bír vele egy város, gondolta magában, majd bírnak vele az ördögök. Ezért az egész határba lévő csontokat mind összeszedette, zsákba rakatta s ekkor azt mondta a Kilencnek.

- No édes fiam, fogd be az ökredet s itt meg itt van egy malom, vidd el oda ezt a kilenc zsák életet, öröltesd meg s a lisztet aztán hozd haza.

Jól van. A mi Kilencünk befogja az ő hat állatját, felrakja a kilenc zsákot s elindul az ördögök malma felé.

De mikor odaér, egy lisztes ördög, ki senki más nem volt, mint akivel a szekér tengelyét megfogatta volt, kidugja a fejét a malom ablakán, hát látja, hogy imhol jön ám a Kilenc. Ennek sem kell több. Ízibe kiszalad az udvarra s a Kilenc orra előtt becsukja a kapukat. Ráadásul még maga is nekivetette a hátát s nyomta a kaput kifelé.

Hogy a mi Kilencünk a kapuhoz ért, hát látja, hogy az csukva van előtte. Zörget a kapun. Sehöl senki, sehöl semmi, mintha mindnyájan kihaltak volna.

Csak zörget, csak zörget, egyszer már megúnta a mulatságot s megüti az öklével a kaput úgy, mintha az istennyila csapott volna belé. A kapu egyszerre kinyílt; kiesett az ütközőjéből. Kilenc pedig beállított a malom udvarára.

A nagy zajra a sok ördög, apraja-nagyja, kiszaladt. Köztük volt a molnár-mester is.

- No, ebadta búzarontói, ki köztetek a mester?

- Én vagyok - felelt a molnár.

- Kilenc zsák búzát hoztam, azért azt mondom, örömjétek meg szép szerivel, míg jól lesz dolgotok!

- Bizony nem örömjük mi, mert te nem búzát hoztál, hanem lócsontokat!

- Ha tüzes istennyilát hoztam is, azt mondom, hogy örömjétek meg, míg jól van dolgotok, mert különben szíjat hasítok a hátatokból!

- Bizony nem örömjük mi.

- Nem órlitek meg?

- Nem!

- No hát majd megőröllek én téged!

S ezzel a mi Kilencünk megcsípi a molnár-mester irháját, felkapja, mint valami egeret, odaviszi a malomkőhöz, rátartja a hátát s köszörülni kezdi.

Csak köszörüli, csak köszörüli, egyszer már az ördög is megúnta a mulatságot. De hogyis ne! mikor már kilenc bőrt köszörült le róla a Kilenc s már az elevenhez ért.

- Jaj, megőrölöm már, jaj, megőrölöm már - ordított az ördög - csak az életemnek kegyelmezz!

- No ládd, barátom - válaszolt neki a Kilenc - úgy-e megtehetted volna ezt enélkül a mulatság nélkül is?

Mit volt mit tenni az ördögöknek? Felöntötték a garatra a lócsontokat s úgy, ahogy tudták, megörlötték. A Kilenc pedig felrakta a szekérre a kilenc zsák lisztet s hazavitte.

A királynak csak akkor esett le az álla, amint látta, hogy már a Kilencel sem az emberek, sem az ördögök nem bírnak. De azért még nem adta meg magát. Újra azon gondolkozott, hogy és mint veszíthesse el a Kilencet, mert már csak egy hónap hiányzott az esztendőből.

Hozzá is látott ahhoz ilyenképpen: Egy nagy magas hegyen ásatott egy száz öles kutat, ekörül irtóztató nagy darab sziklákat rakatott össze, hogy majd a Kilencet leküldi a kútba, hogy rakja ki azt kövel, s mikor már lent lesz, a sziklákat a hegyébe hányatja és egy száz mázsás haranggal lenyomatja.

Mikor a kút készen volt, az egész birodalombeli népségeket összegyűjtötte, hogy ki lesz az a bátor legény, aki azt bekövezi ezekkel a szikladarabokkal? De senkisem akadt.

Ej, dehogyan nem akadt, dehogyan nem! Hisz itt van a Kilenc, majd kikövezi ő, csak bízzák rája.

Úgy is lett. A Kilenc lement a kútba s mikor már a fenekén volt, kilenc-kilenc ember nagy ügyel-bajjal odahengergetett egy-egy sziklát s a hegyibe zúdították. Az emberek egyre hányták a kősziklákat, a Kilenc pedig egyre rakta a kutat. Mindig feljebb, mindig feljebb. Egyszer mikor gondolták, hogy már vége a Kilencnek, a száz mázsás harangot is odahengergette vagy száz ember, lezúdították a hegyibe s aztán, ami kőszikla ott volt, azt is utána.

De a Kilencnek annyi baja sem lett, mint jó magamnak. - Úgy láttam, mint most; ott voltam, ahol beszéltek s ha más hazudott, én is hazudom utána. - A száz mázsás harangot, mint valami kalapot, a fejére tette s rakta tovább a kutat. Mindig feljebb, mindig feljebb. Egyszer már kifogyott belőle s imhol jön ki a kútból s a feje búbján az a fura kalap.

- No, emberek - szólt a hatalmas gyerek - addig csak rossz dolgom volt, míg a kalapom le nem hajítottátok, mert egynémelyik kövecske még a fejem búbjára is esett. De mikor ezt ledobtátok, még a hajam szála sem görbült meg.

A királynak csak ekkor esett le az álla s már látta, hogy a Kilencet semmi úton és módon el nem veszítheti. Pedig már kitelt az esztendő, s ha pofon üti, sohse látja ő többet Isten fényes napját. Ezért se nem evett, se nem ivott, hanem búsulásnak adta a fejét.

A király-kisasszony észrevette, hogy valami baja van az édesapjának, ezért azt kérdezte tőle:

- Ugyan, király atyám, nem felelne egy kérdésemre?

- S mi lenne az, édes leányom?

- Az biz nem egyéb, csak az: Nem mondaná meg nekem, hogy mért búsul s bánkódik olyan keservesen?

- Már mért ne mondanám meg, édes leányom, hisz gyermekem vagy! Hát a Kilencel, mikor a szolgálatba fogadtam, úgy egyeztünk meg, hogyha kitelik az esztendője, először ő engem pofonvág, én meg aztán azt csinálhatom vele, amit akarok. De ha az engem egyszer pofonütne, mindjárt szörnyet halnék, mert rettenetes erő lakozik benne. Most már inkább odaadnám neki a fele királyságomat veled együtt, csakhogy ez a szégyen ne történjék rajtam. Mert bizony csúf halállal múlok ki.

- Ha csak ez a baja király atyámnak, a legkisebb gondja is nagyobb legyen ennél! Csak bízza énréám a dolgot, majd végezek én vele.

A király, hogy, hogy nem, ebbe is beleegyezett.

Itt a király-kisasszony hívatja Kilencet s mikor beállított hozzá, azt mondja neki:

- No, Kilenc, kitelt már az esztendő s tudom, hogy egyeztél meg király atyámmal. De én a pofont átvállaltam édesatyámtól. Azért azt mondom, itt állok előtted, üss pofon!

- Már hogy ütném én pofon a király-kisasszonyt, mikor jobb szeretném megölelni s megcsókolni.

- De azt mondom, üss pofon, mert különben én ütlek meg!

- Azt már szívesebben elviselem s ha egyik felől pofon üt, odafordítom a másikat.

S ezzel a király-kisasszony odament a Kilenchez, hogy majd pofonüti. De biz ahelyett a nyakába esett, mert tetszett személye személyének.

Így lett a nagy szomorúságból nagy vígasság, a nagy vígasságból nagy lakodalom. Tán még most is szól a hegedű, húzza a cigány, hogyha el nem hagyta a muzsikát.

Vas Laci.

Volt egyszer egy király, ennek a királynak pedig volt három leánya meg három fia. A legkisebbik fiút, mivel nagyon erős volt, Vas Lacinak hítták. De Vas Laci nagyon pajkos gyermek volt. Egyszer, amint éppen hazafelé ment az iskolából, előtalált egy öreg asszonyt, aki egy kosár tojást vitt. A királyfi, mint afféle pajkos gyermek, egyet gondolt s mintegy akaratlanul beleötlött a kosárba. A gyenge, öreg asszony azonnal elejtette a kosarat, kigurult belőle a sok tojás és egytől-egyig összetört. Ekkor az öreg asszony így szól haragjában:

- Ezért a rossz tettedért teljesedjék a legelső kívánságod.

Az öreg asszony evvel eltűnt az üres kosárral és többé senkise látta. Vas Laci pedig, rá se hederített az öreg asszony szavára s olyan büszkén, jó kedvvel ment tovább a maga útján, mintha valami hőstettet hajtott volna végre. Amint hazaért, három leánytestvére éppen az udvaron állott. A legidősebbiknek a ruhája olyan volt, mint a nap, a középsőé, mint a hold, a legkisebbiké meg, mint a csillagok. Pedig ez csak hétköznapi ruhájuk volt. Kérték Vas Lacit, menjen velük labdázni. Ha játékról, mulatságról volt szó, Vas Lacit sohse kellett biztatni. Azonnal ráállott és megkezdődött a labdázás, a hajigálás, a futkározás. A három leány már régen összebeszélte, hogy egyszer jól elpüffölik Vas Lacit azért a sok csintalanságért, amit rajtuk elkövetett volt. Úgy is történt. Vas Laci erős gyerek volt ugyan és kitűnően értett a labdázáshoz, hanem a leányok hárman voltak, meg nagyobbak is voltak, szóval derekasan elverték a mi Vas Lacinkat. Vas Lacinak fájt a sok ütés, de még rosszabbul esett neki, hogy így összeesküdtek ellene. Megharagudott s így kiáltott rájuk:

- Nyeljen el a föld benneteket! - Vas Laci meggondolatlanul cselekedett, mert alig repült ki száján a szó, az öreg asszony szava azonnal beteljesedett: a föld elnyelte mind a három királykisasszonyt.

Az egész udvar, az egész ország gyászba öltözött, mindenki szomorkodott, sírt, mert nagyon szerették a három szépséges királykisasszonyt. De legmélyebb gyászba öltözött, leginkább szomorkodott maga a szegény király. A legidősebb királyfi bánatos atyjához ment s így szólt:

- Apám, eressz, hadd keressem fel húgaimat.

A király beleegyezett, ámbar félt, hogy fiát is el találja veszíteni. A legidősebb királyfi tehát elment, de nem hozta vissza húgait, maga se tért vissza. Ekkor előlépett a második királyfi, ez is kérte atyját, hogy eressze el, hadd keresse fel elveszett húgait meg elveszett bátyját. A király nagy nehezen erre is ráállott. A középső királyfi is elment, de nem hozta vissza se húgait, se bátyját, maga se tért vissza.

Vas Laciból, a pajkos gyermekből, ezalatt komoly ifjú vált. Senki se szerette; hiszen ő volt az okozója annyi gyásznak, annyi szomorúságnak. Aztán azért is haragudtak reá, mert nem tudott fájdalmat mutatni, nem tudott sírni. Csak az édesapja nem haragudott reá. Egyszer aztán Vas Laci is atyja elé lépett, letérdelt a trón legalsó lépcsőjére s így szólt:

- Apám, megnöttem már, rajtam a sor, hogy fölkeressem testvéreimet, visszahozzam őket karjaid közé s jóvá tegyem mindazt, amit ellened elkövettem. Vagy velük térek vissza, vagy sohase látsz többet.

A király eddig sem tudott haragudni fiára, de most még jobban megszerette. Megdícsérte hősi elhatározását, megáldotta s eleresztette testvérei fölkeresésére.

Vas Laci már egy egész nap ment, mendegélt. Amint estefelé útja egy sűrű erdőn vitte keresztül, meglátott egy öreg asszonyt, aki éppen hátára akarta venni a fáradsággal gyűjtögetett

tüzelőfát. A szegény öreg asszony az egész napi munkában nagyon kifáradott, nem bírta terhével. Vas Laci nem az a pajkos gyermek volt többé, aki egykor a szegény öreg asszony tojását eltörte. Azóta sokkal jobb szívű, szelídebb lett. Amint megpillantotta az öreg asszonyt, aki csodálatos módon hasonlított ahhoz a másik öreg asszonyhoz, szépen hozzáment és nyálábját a hátára segítette.

- Jóért jót várj! - szólt az öreg asszony. - Tudom, miben fáradsz. Ha nem segítettel volna, testvéreidet sohase láttad volna meg. Figyelj rám!

Ekkor az öreg asszony megérintette a földet, a föld legottan megnyílt s egy láda jött ki belőle. Az öreg asszony így folytatta:

- Búj ebbe a ládába! Ez tégedet a föld alatt abba a várba visz, amelyben napruhájú testvéred lakik.

Vas Laci engedelmeskedett. A láda lesülyedt vele s a föld összeforradt fölötte. A láda pedig a föld gyomrában ment, ment messze, messze. Egyszer csak megállott s magától kinyílt a födele. Vas Laci kiszökött belőle s egy ezüst várat pillantott meg maga előtt. Egy folyó folydogált a vár kapuja előtt, a folyón meg egy híd volt, két oldalt tenger beretvéával, a beretvák pedig szakadatlanul dolgoztak s mindent összeaprítottak, ami csak a hídra lépett.

- Hogy menjek itt keresztül? - kérdezte Vas Laci.

- Ne legyen rá gondod - felelt a láda - a várba én viszlek be. De hogy hogyan jössz ki onnan, az már a te dolgod.

Vas Laci tehát ismét bebújt a ládába, a láda meg tüstént lesülyedt vele a vízbe és Vas Laci a vár kellő közepén mászott ki a ládából. Ekkor elbúcsuzott a ládától, szépen megköszönte fáradságát s kérte, hogy köszöntse nevében a jó öreg asszonyt is. Aztán elváltak. A láda elsülyedt a földbe, Vas Laci pedig, amint fölment egy garádcson, hát egyszerre szembe jött vele napruhájú testvére.

- Édes öcsém, hogy jöttél ide? - kérdezte a királykisasszony - hiszen itt a madár sem jár!

- Én érted jöttem - válaszolt Laci.

- Szerencsétlen fiú, én a hatfejű sárkány hatalmában vagyok; ha meglát, nem szabadulsz élve.

- Majd teszek róla - felelt Vas Laci. - Vezess engemet a fegyveres házba, hadd válasszak fegyvert magamnak.

Amint beléptek a fegyveres házba, Vas Lacinak azonnal szemébe ötlött egy üvegecske, amelyre ez a szó volt írva: Sárkányerő. A mi Vas Lacink nem sokat teketóriázott, hanem íziben felhajtotta az üveget. Alig tette le, mikor egyszerre irtóztató csattogás hallatszott. A sárkány ugyanis, amikor hazajött, mindig tíz mérföldnyi távolságból vágta buzogányát a vár kapujába, hogy a kapu azonnal fölnyílt. Alighogy a nénje ezt megmagyarázta Vas Lacinak, a hatfejű Sárkány már előttük állt.

- Mit akarsz itt, ember? - kérdezte a sárkány.

- Megküzdeni veled - válaszolt Vas Laci.

- Jó, csakhogy előbb látnom kell, illik-e veled megküzdenem - szólt a sárkány s ezzel intett a király-kisasszonynak.

Ez megértette a sárkány intését, hozott egy kőkenyeret meg egy fabicsakot. A sárkány fogta a fabicsakot és leszelt egy karéjt a kőkenyérből. Aztán odaadta mind a kettőt Vas Lacinak, hogy ő is hasonlót cselekedjék. Vas Laci éppen a közepén szelte ketté a kenyeret. A hatfejű sárkány szerfölött csodálkozott Vas Laci erején s így szólt:

- Ezt még senki se tette meg. Látom, hogy illik megküzdenem veled. - Erre mind a ketten lementek a vas csűrbe. Vas Laci ölbe kapta a hatfejű sárkányt s térdig verte be a vasba. A Sárkány se volt rest, kiugrott, megragadta Vas Lacit és derekig csapta be a vasba. Vas Laci is megharagudott, összeszedte minden erejét, kiugrott a vasból és úgy visszavágta a hatfejű sárkányt, hogy csak a feje látszott ki. Ekkor kapta a kardját s egy csapással mind a hat fejét leszelte, mintha ott se lett volna.

A király-kisasszony végignézte a borzasztó küzdelmet, aztán így szólt öccséhez:

- A sárkány körmei közül kiragadtál, de mondd meg, hogy menjünk most át a hídon?

- Ezért sohse búsulj - válaszolt öccse s azonnal kiásta a sárkányt, lehúzta a bőrét, a bőrt meg ráterítette a hídra, azon mentek át mind a ketten sértetlenül. A túlsó parton már várta őket az öreg asszony. Megfogta a napruhájú király-kisasszonynak a kezét s azt mondta neki, hogy elviszi édesapjához. Vas Lacinak pedig azt mondta, hogy menjen a bátyjához, a kovácshoz, az majd segít rajta, hogy a többi testvéreit is kiszabadíthassa. Az öreg asszony eltűnt a kisasszonnyal, Vas Laci pedig ment a kovácshoz. Amint odaért, látta, hogy a kovácsműhely egészen acélból van, sőt acélból van maga a kovács is.

- Jó reggelt, Vas Laci - így szólította meg a kovács. - Hallottam húgomtól, mit akarsz. Segítek is rajtad. Te úgy is vasból vagy, azt mondják az emberek. De ez nem elég. Jere ide, én majd megedzelek.

Vas Laci beleegyezett és a kovács azonnal meg is edzette. Vas Laci megköszönte a kovács szívességét, aztán útnak eredt. Még bátrabban ment tovább a maga útján, míg végre meglátta az arany várat, amely már messziről ragyogott a szemébe. Amint a vár közelébe ért, látta, hogy a vár réz lábakon forog. Vas Laci úgy megkapta a vár egyik lábát, hogy nem foroghatott tovább. Aztán a másik kezével feltaszította a vár kapuját és belépett. Itten a kilencfejű sárkány jött elébe s így szólt:

- Látom, legény vagy a talpadon; megküzdök veled. Légy vas kerék, én meg papiros kerék leszek; görögjünk két hegyről egymásnak.

- Nem úgy - felelt Vas Laci - te légy vas, én meg papiros kerék.

Úgy is lett. A két kerék egymásnak gördült. De a vas kerék eldőlt; kiesett belőle egy szeg. Ez a szeg pedig a sárkánynak egyik foga volt.

Ekkor így szólt a sárkány:

- Küzdjünk meg mint két láng; te légy a veres láng, én meg a kék leszek.

- Nem úgy - felelt Vas Laci. - Légy csak te a veres, én majd a kék láng leszek.

Úgy is történt. Amint a két láng egymásra csapott, éppen fölöttük repült el egy vízimadár.

- Madár, madár, - kiáltott a sárkány - csöppents egyet a kék lángra; egy fejet adok érte!

- Madár, madár - kiáltott Vas Laci - csöppents egyet a veres lángra; én kilenc fejet adok érte!

A madár Vas Lacinak a kérését teljesítette s a veres láng egyszerre elaludt. Vas Laci beváltotta ígétét, odaadta a madárnak a sárkány kilenc fejét. Aztán megszabadította holdruhájú nénjét, elvitte az acél kovácshoz és kérte, vigye haza édesapja udvarába. A kovács megígérte s azonnal útra is kelt.

Vas Laci pedig ment, hogy fölkeresse harmadik csillagruhájú nénjét meg a két testvérbátyját. Amint ment, mendegélt, egyszer csak egy égő boglyához ért. Az égő boglyából egy kígyónak fájdalmas sziszegése hallatszott. A kígyó mind csak azt sziszegte: Segíts rajtam, segíts rajtam!

Én majd visszafizetem! Vas Laci megsajnálta a szegény kígyót, elszántan nekirohant az égő boglyának és kiragadta a kígyót a lángok közül. Akkor a kígyó így szólt neki:

- Jó tettért jót várj! Én a kígyókirály leánya vagyok. Jere velem atyám várába, hogy megfizessen kiszabadításomért.

Mikor a kígyóvár kapujához értek, a kígyókirály leánya mondta Vas Lacinak:

- Bármit ígér atyám, ne fogadd el! Kérd helyette a legrosszabb lovát, a legrozsdásabb kardját meg a legszennesebb ingét. Ha szót fogadsz, nem bánod meg.

A leány elbeszélte atyjának, milyen nagy veszedelemben forgott, aztán bemutatta szabadítóját, Vas Lacit. A kígyókirály nagyon szépen megköszönte Vas Lacinak, hogy leányát kiszabadította, aztán rengeteg aranyat, töméntelen ezüstöt, tenger gyöngyöt és gyémántot és sok minden bűbajos mesterséget akart neki ajándékozni. De Vas Laci mindezt a sok drága dolgot szépen megköszönte és nem fogadta el, hanem így szólt:

- Nincs rájuk semmi szükségem. Sokkal csekélyebb az, amit én kívánok, amire nekem szükségem van. Add nekem a legrosszabb lovat, a legrozsdásabb kardot meg a legszennesebb inget, ami csak a várban található.

A kígyókirály meghökkent. Azonnal belátta, hogy leánya tanította meg Vas Lacit, hogy mit kérjen. Mindazonáltal megadta Vas Lacinak, amit kívánt. Mikor Vas Laci távozóban volt az ajándékokkal, azt mondta neki a kígyókirály leánya:

- Jól tetted, hogy megfogadtad szavamat. Mert a ló tátos; a rozsdás kard minden ellenséget levág, amíg meg nem tisztítják; az ing pedig minden fegyver ellen megoltalmaz, amíg víz nem éri. Ne feledd, amit mondtam s boldog leszel Ha pedig boldog leszel, gondoldj néha rám is!

Vas Laci újra ment, mendegélt s elért a gyémánt várba. Itt a tizenkétfejű sárkány lakott, aki a csillagruhájú nényét tartotta fogva. Mikor a várba érkezett, a sárkány nem volt otthon. Csillagruhájú nénye sírva kérte, meneküljön, amily gyorsan csak tud, mert különben itt lesz a halála, mint két idősebb bátyjának. Aztán hirtelenében elmondta, hogy két bátyja a kéményben függ, neki pedig únos-úntalan raknia kell a tüzet, hogy megasszanak. A csillagruhájú király-kisasszony rendkívül szerencsétlennek érezte magát, Vas Laci pedig vígasztalta:

- Itt van az én jó kardom, majd tesz az mindnyájunk szerencsétlenségéről.

De a csillagruhájú király-kisasszony nem bízott Vas Laci kardjának az erejében s mind csak azért sírt, könnyögött neki, hogy távozzék, mert emberi erő úgyse szabadíthatja ki őt a tizenkétfejű sárkány hatalmából.

- Aztán ha a tizenkétfejű sárkányt le győzné kardod - folytatta a leány - mind hiába volna, mert a sárkánynak a felesége maga a boszorkányok királynéja és megesküdtött, hogy én és bátyáim örökre elveszünk, ha valaki még csak küzdeni is mer érettünk az ő urával. Mit nem tenne akkor, ha megölnéd férjét! Inkább próbáld meg, hátha pénzen vagy valami drága értéken válthatnál meg bennünket.

- Ezt is örömet megteszem, csak sikerüljön.

Ebben a pillanatban hajtatott be a tizenkétfejű sárkány a maga teljes fényességében. Amint leszállott tüzes szekereből, eléjement Vas Laci s kérte, hogy adja el neki a két királyfit, meg a csillagruhájú leányt. A sárkány Vas Lacira tekintett, s amint meglátta rajta az inget, kezében meg a rozsdás kardot, azt mondta:

- Pénzért nem adom őket, hanem azért az ingért meg azért a kardért szíves örömet.

Vas Laci így válaszolt:

- Drága dolgokat kérsz tőlem. De előttem mégis legdrágábbak az én testvéreim; értük odaadom, amit kívánsz.

Ezzel leoldotta a kardját, levetette az ingét s átadta a sárkánynak. A sárkány pedig kárörvendve kacagott s felkiáltott:

- Esztelen voltál, hogy megfosztottad magadat minden kincsedtől, minden hatalmadtól. Most veszned kell!

Vas Laci arra kérte a sárkányt, ha már okvetetlenül vesznie kell, engedje meg neki, hogy bűcsút vegyen a kedves lovától. A tizenkétfejű sárkány ezt a kegyelmet megadta neki. Vas Laci tehát lement a lovához és így szólt:

- Tudod-e, édes lovacskám, milyen szerencsétlenül jártam?

- Tudom felelt a tátos ló - de még szerencsétlenebbül járhattál volna, ha a sárkánynak lett volna elég esze, hogy engemet is elkérjen. Te még engemet is odaadtál volna. Akkor veszve volnál menthetetlenül, így azonban segíthetek rajtad. Te csak arra kérd a sárkányt, hogy haláloed után kössenek a hátamra. A többi az én dolgom.

Vas Laci visszament a sárkányhoz. A tátos ló meghagyása szerint még csak erre az egyre kérte a sárkányt, hogyha már igazán elveszti, halála után köttesse lovára, a lovat pedig bocsássa szabadon, hadd menjen, amerre kedve tartja. A sárkány még ezt is megígérte Vas Lacinak. Igen jó kedve volt, hogy Vas Laci meg gondolatlansága miatt olyan könnyű szerrel juthatott a kard meg az ing birtokába. A sárkány azután dirib-darabra vagdaltatta Vas Lacit, egy lepedőbe hányatta, a lepedőt meg rákötötte a ló hátára. A ló ment, repült a levegőben, mintha maga a fergeteg lett volna. A kígyókirály otthon egyszerre zúgást hallott messziről s azonnal mondta a leányának, hogy Vas Lacinak valami baja esett, mert a tátos ló iszonyú haraggal jó vissza.

A kígyókirály íziben tüzet rakatott a kapu elé. A tátos veszett haraggal rohant a tűznek s elnyelte a lángot. Ez egy kicsit lehűtötte. Aztán megállott az udvar közepén s így szólt:

- Itt hozom feldarabolt uramat, élesszétek föl!

Többet nem tudott szólani; a harag és fáradtság leverte lábáról a tátost.

A kígyókirály pedig gondosan összeillesztette a szét darabolt részeket, azután széles birodalmának minden kígyóit elküldötte, hogy hozzanak a világ minden részéből gyógyító füveket. Mikor a kígyók megtértek a sok mindenféle gyógyító füvel, a kígyókirály megfőzte a füveket, levükkel pedig megmosta Vas Lacit. Vas Laci tüstént lábra állt és százsorta szebb legény vált belőle, mint azelőtt volt. Csupán az egyik karja hiányzott még, mert a tátos olyan szélgyorsasággal nyargalt vele, hogy az egyik karja, hogy, hogy nem, kiesett a lepedőből. A kígyókirály tehát, hogy semmi se hibázzék az egykori Vas Laciból, egy új kart csinált neki aranyból és elefántcsontból. Ennél csodálatosabb művet maga a kígyókirály se bírt volna végezni. Vas Lacinak pedig ismét útra kellett mennie. Mindaddig nem lehetett nyugodalma, míg csak nényét és két bátyját ki nem szabadítja. Mielőtt útra kelt, a kígyókirály megtanította egy másik fogásra. Vas Laci aztán ment, mendegélt és újra megérkezett a tizenkétfejű sárkány gyémánt várába. Ekkor lóvá változtatta magát s úgy vágatott a vár udvarára. A tizenkétfejű sárkány felesége azonnal átlátta, hogy varázslattal van dolga. De azt még sem gondolta, hogy a ló Vas Laci. Előhívatta férjét s azt mondta neki, hogy meghal, ha ennek a lónak a májából nem ehetik. A sárkány intett s a szolgák azonnal megragadták a lovat, hogy levágják. A csillagruhájú király-kisasszony éppen arra ment és szívéből megszánta a lovat.

- Szegény jó ló, miért is bánthanak tégedet - gondolta magában.

A ló belátott a leány gondolatába s azt mondta:

- Ha igazán sajnálsz, markold fel azt a földet, amelyre két első csepp vérem esni fog, azután vedd a sárkány kertjébe.

A lovat levágták, a király-kisasszony pedig megtette, amit a ló kívánt s másnap egy gyönyörű almafa állott a sárkány kertjében, rakva aranyalmával.

A sárkány felesége ismét előhívatta férjét és azt mondta neki, hogy meghal, ha ételét nem ennek az almafának a tüzénél főzik meg. A sárkány intett s a cselédek készen álltak fejszékkel, hogy a fát kivágják. A csillagruhájú király-kisasszony éppen arra ment és sajnálta, hogy a szegény fát kivágják.

- Ha igazán sajnálsz, - mondta a fa - fogd azt a két forgácsot, amelyet először levágnak rólam, és dobd a sárkány tavába.

A fát kivágták, a király-kisasszony pedig megtette, amit a fa kívánt, és másnap egy gyönyörű hal uszkált a tóban.

A sárkány felesége harmadszor is előhívatta férjét és azt mondta neki, hogy meghal, ha azt az aranyhalat rögtön szobájába nem viszik. A sárkány intett, a cselédek meg hanyatt-homlok rohantak teljesíteni uruk parancsolatát. De semmiképpen se tudták megfogni az aranyhalat. Mivel a sárkány derekasan tudott úszni, elhatározta, hogy maga megy a vízbe megfogni az aranyhalat. Leoldotta a rozsdás kardot, hogy ne gátolja az úzásban, levetette a szennyes inget is, mert ennek az ingnek nem volt szabad megáznia. Aztán beleugrott a tóba. Az aranyhal sem volt rest, egy ugrással a partra vetette magát s egy szempillantás alatt ismét Vas Laci lett belőle. Hirtelen fölvetette az inget és kirántotta a kardot. Mikor a tizenkétfejű sárkánynak a felesége ezt a csoda-dolgot látta, ijedtében fölkapott egy seprő nyelére és elrepült.

A sárkány nem is könyörgött életéért. Tudta, hogy hálnia kell. Most hát ő is csak arra kérte Vas Lacit, hogyha már meg kell hálnia, halála után köttesse testét a lova hátára. Azt hitte, hogy majd ő is feléled, éppen úgy, mint Vas Laci. Vas Laci megígérte neki, hogy minden óhajtása szerint fog történni. Egy csapással leütötte mind a tizenkét fejét, a fejeket pedig a testtel együtt a ló hátára kötötte. Aztán szabadon bocsátotta a lovat, hogy menjen amerre tetszik. A ló elnyargalt s talán még ma is nyargal. A tizenkétfejű sárkány pedig máig sem éledt föl.

Vas Laci most levétette két bátyját a kéményből, ahol már egészen kiaszódtak, megfeketültek, s magával vitte őket a kígyókirályhoz. Vas Lacival ment csillagruhájú testvére is. Mikor a kígyókirályhoz értek, éppen trónusán találták, mellette pedig egy gyönyörű királyleányt láttak, akinek homlokán csillag ragyogott. A kígyókirály így szólt Vas Lacinak:

- Ez az én leányom, akinek életét megmentetted s a ki viszont megmentette később a te életedet és célodhoz juttatott. Leányom szeret tégedet. Ha te is szereted őt, vedd el feleségül s légy ennek az országnak királya helyettem.

Vas Laci örömmel egyezett bele, s miután a kígyókirály a két királyfit felélesztette, ízibe megtartották a lakodalmat is. A csillagruhájú király-kisasszony, meg a két királyfi aztán hazamentek atyjukhoz, aki nagyon örült, hogy öregségére ismét együtt látja gyermekeit. Csak az fájt neki néha, hogy Vas Lacit nem láthatja. Mert Vas Laci nem illett többé a közönséges emberek közé; kinőtt közülük s azért örökre ott is maradt új birodalmában.

Árgyirus királyfi és Tündér Ilona.

Volt egyszer egy király, annak volt három fiúgyermeke, akik közül a legifjabbat és a legszébbet Árgyirusnak hívták. Erről az Árgyirus nevezetű királyfiról és az ő szépséges Tündér Ilonájáról szól a következő mese.

A királyi palotának háta mögött volt a királynak egy hetedhét-országra szóló gyönyörű kertje, fényes kőfalakkal körülvéve. Csermelyek kígyóztak a kertben s pompás szökőkutak árasztották sugaraikat a nyíló virágokra. A szem kifáradott a kert szépségeinek nézésében. A kertnek kellős közepén állott egy ősi fa, amelyen ezüst virág nyílt, arany alma termett, s levelei akkora smaragdok voltak, hogy nem ért fel velük az egész világ kincse. Mindennap nyíltak ezüst virágai, éjfélig megértek az arany gyümölcsök, reggelként pedig a király odament, megszedte és a világ búját, baját fel se vette. Ez a fa őseiről maradt reá és ettől a fától függött népének, országának hatalma, gazdagsága. Hogy, hogy nem, megtörtént, hogy többször egymásután tolvaj kezek meglopták a fa kincseit. A király, képzelhetni, mily szörnyen felháborodott. Azonnal megparancsolta, hogy egész éjszaka őrök álljanak a fa körül. Aztán alig várta a kelő napot, kiment a kertbe s látta, hogy újra megszedték a kincstermő fát, az őrök pedig mély álomban vannak. A fölvert őrök pedig így mentegetőztek:

- Felséges királyunk! Nem láttunk mi életünkben annyi kincset, mint amennyi ezen a fán volt az éjszaka. Láttunk rajta arany harmatos ezüst virágokat, messze fénylő, szemvakító, ragyogó almákat; smaragd, zafir és rubin tündökölt közöttük, a leveleken meg gyémánt madárcák csevegtek. Amíg a fa nézésében gyönyörködtünk, egyszerre lanyha szellő támadt, amelytől a földre rogytunk s egy szempillantás alatt mély álom szállt reánk. Most itt állunk, király, hogy meglakoljunk mulasztásunkért.

A király átlátta, hogy az őrök ártatlanok. Bánkódva tért vissza kastélyába s bármint gondolkozott, sehogyse tudta elképzelni, ki szedhette meg az ősi fát. Aztán magához hívatta a jóst, megparancsolta, hogy fürkéssze ki a titkot. A jós gondolkozott, aztán így szólt a királynak:

- Felséges királyom! Néped, nemzeted egészen elpuhult, nem őrizheti meg többet kincses fádat. Hatalmas tündérek keze nyúlt az ősi fához s bizony sok küzdelem árán jutsz ismét birtokába. Reménységed csak egyik fiadban lehet, aki sokáig lesz kitéve hazátlan bujdosásnak, míg végre szert tehet az ősi fa kincsére.

A király kegyesen bocsátotta el a jóst s gazdag ajándékokkal halmozta el. Aztán tüstént megparancsolta a nagyobbik fiának, hogy jövő éjszaka álljon őrt. A királyfi engedelmeskedett. A holdvilágos éjszakán ott járt fel s alá a fa alatt, nézte a sok nyíló virágot, a smaragd lombot, az arany almát. Éjfélig nem jött álom a szemére. Szíve már repesett a nagy örömtől, hogy sikerült neki megőriznie a fa kincseit. De pontban éjfélkor egyszerre lanyha szellő támadt s álom szállt szempilláira. Mikor reggel lett, a király ismét lement a kertbe s látta, hogy a királyfi mélyen alszik, hogy a kincstermő fának egyetlen virága, egyetlen gyümölcse sincs. Második éjjel a középső királyfin volt a sor. Őt is elaltatta az a lanyha szellő. A királyt most annyira kínoztta a bánat és a bosszúság, hogy hirtelen halált mondott a jós fejére, akinek jövendölése még eddig nem teljesedett be.

Mikor a legkisebb királyfi hírért hallotta az öreg jós halálának, menten atyja elé lépett s ily szavakra fakadt:

- Egyet mondok, atyám, kettő lesz belőle. Én is elmegyek örködni az éjszaka. Hallom, megöletted a jóst jóslataért. Bizony, édesapám, hitem szerint rosszul tetted, mert az öreg jós nemcsak két nagyobbik fiadról szólt, hanem rólam is. Ami nekik nem sikerült, sikerülhet

nekem. Az éjszaka is azt álmodtam, hogy messze földre bujdosom ősi kincsünkért. Sokáig küzdöttem nyomasztó inséggel, végre megszerettem egy szép tündérleányt s általa ismét visszaszereztem ősi kincsünket.

A király megrendült hangon kérte legkisebbik, legkedvesebb fiát, hogy ne tegye ki magát ennek a nehéz próbának s ezt mondta:

- Ha te bujdosója leszel a világnak, mi lesz akkor itthon apád, anyád sorsa? Aggodalom, bánat sírba visz bennünket. Inkább veszítsünk el mindent a világon.

De Árgyirus így válaszolt:

- Bármi lesz belőlem, végrehajtom, amit felőlem jósoltak. Ha szenvedek, küzdök, jó vége lesz annak. Férfias küzdelem dicsőség a bére.

Ezzel ment a szép királyfi atyja kertjébe, a fa közelében ledült a bársony gyepre, szabályját, tegét maga mellé tette, hogy megvívjon, ha kell, a kincsek tolvajával. Az est beállott, jött aztán az éjszaka. Drága lomb kezdett nyiladozni az ágakon, a lombon pedig még drágább virág tündökölt s végre lassankint az arany gyümölcs is kezdett érni. A királyfi alig várta, hogy számadásra vonhassa a kert tolvaját, nem zárta be szemét egyetlen pillanatra sem. Éjfélkor egyszer gyenge zúgás támadt, szárnyak csattogása hallatszott a magasból. Árgyirus föltekintett s bámulva látta, hogy tizenkét hattyú száll a kincses fára. A tizenharmadik éppen ágya vánkosára szállt le. A királyfi gyorsan megfeszítette ívét, le akarta löni a bűvös madarat. Ekkor a hattyú megrázta a szárnyát s ilyen emberi szavakat ejtett:

- Kedves ifjú, ne törj életemre, nem hozok én bút, bánatod reád. Messze földről azért jöttem ide, hogy téged lássalak.

Ekkor a hattyú még egyszer megrázkódott s olyan szép tündérleány vált belőle, hogy a föld kerekéig se lehetett volna párját találni. Árgyirus királyfi inkább susogta, mint mondta:

- Aranyfürtű tündér, rózsák ékessége, álmaim angyala, szólj egyetlen szócskát, csak hogy meggyőződjem, nem álom-e minden.

- Én a tündérleányok királynéja vagyok. Volt koronám, kincsem, gazdagságom, de nem tudtam boldog lenni nélküled. Rég gyötör a vágy, hogy tégedet lássalak, szép királyfi. Én hordtam el atyád ősi kincseit. Azt gondoltam, hogy végre te is fogod őrizni s én itt egykor feltalállak.

- Én is régóta ismerlek édes álmaimból - válaszolt Árgyirus - régóta vágyódtam utánad, de hinni se mertem, hogy egykor fölhalálak.

Azután szerelmet vallottak egymásnak és hosszasan csepegték jövő boldogságukról, amikor majd férj és feleség lehetnek. Sokáig bolyongtak a kert árnyékos útjain. Itt-ott rájuk sütött a szelíd holdvilág s ezüst fátyolt borított Ilona arany fürtjeire. Árgyirus boldog volt. Nem győzte eleget nézni az ő kedves Ilonáját, akire az Isten annyi szépséget, jóságot árasztott mind a két kezével, mint senkire se másra széles e világon. Türelmetlenül várták a reggelt, hogy a király elé lépve, áldást kérjenek szívük hajlamára s mennél hamarább megtarthassák a félvilágra szóló lakodalmat. Elképzelte Árgyirus, hogy atyja mennyire fog örüdni az ősi fa megőrzött kincseinek s még inkább jövőbeli menyének, Tündér Ilonának. Aztán a kincses fa alatt ledültek a bársony gyepre, s addig-addig várták a reggelt, míg a hajnali szellő álompört nem hintett szemük pillájára, míg el nem szenderedtek.

A király, amint fölkel, azonnal a kert felé tekintett. A kertben csak úgy fénylett a szép fa termése. Azonnal küldött egy vénasszonyt, hogy nézze meg, mi történt fiával, él-e még, vagy meghalt. A vénasszony futott, őt is zaklatta a kíváncsiság. Ott feküdt az ifjú Árgyirus, nem messze tőle Tündér Ilona. A vénasszony nem merte fölkelteni őket, de nem is igen volt más

eszében, mint a leánynak varázsló szépsége, zöld pázsitra omló gazdag arany haja. Halk léptekkel közeledett hozzájuk, s mikor meggyőződött, hogy mélyen alusznak, egy szempillantás alatt levágott egy fürtöt a leány hajából s tartott vele a királyi palota felé. Elbeszélte a királynak, hogy mit látott a kertben, Árgyirus királyfi mellett egy istenasszonyt, akinek arany haja van. Ekkor felmutatta a lopott kincset. A király szívét elragadta az öröm, rohant nejéhez s karonfogva vitte a kertbe, hogy lássák szabadító fiukat s a tündér teremtést.

Ezalatt Tündér Ilona felserkent. Legott észrevette, hogy meglopták. Nosza sírni kezdett, kedves arca sűrű könnytől ázott. Árgyirus is felriadt álmából kedvesének síró panaszára, s mikor megtudta, hogy milyen szégyen, gyalázat érte az ő egyetlenét, vér tolult arcába s haragja ily szavakra gerjedt:

- Bocsáss meg, Ilonám, bizony megbüntetem, aki így megsértett. Legyen bár testvérem, vagy legjobb barátom, véres bosszút állok rajta. Kérlek, ne könnyezz, feledd el a sértést, felejtsd el értem!

Árgyirus békéltető beszéde hiába volt. Ilona szíve nem talált enyhülést, vigasztalást. Búsan kelt fel a bársony gyepről, aztán ily bánatos szavak fakadtak ajkairól:

- Sokszor jöttem hozzád, míg föltaláltalak. Reméltem, hogy boldog leszek veled. Híven szerettelek és jól esik hinned, hogy te is szerettél. Mégis el kell válnunk, nem lakhatom atyád udvarában. Orvokat küldött rám, akik megraboltak legdrágább kincsemtől. Ne marasztalj hiába, ne gyötörd szívemet. Az Isten megáldjon!

Árgyirus még tovább is esengett, de Ilona hajthatatlan volt.

- Hiába kísérted állhatatosságom, bár nőnek születtem, megállom szavamat.

- Menj hát - szólt a bánatos királyfi - de én is követlek. Az egész világot fölkutatom, hidd el, csak azt mondd meg, hol vagyon lakásod.

- Lakásom messze van; zárt helyen, bércek közt keresd Ilonádat. Állandó székhelyem a Fekete város és a Változó vár nyári mulatásom. Néha csendes völgyben kristály patak mellett, néha zöld erdőben, híves sűrűjében mulatok kedvemre. Hatalmam kiterjed keletre, nyugatra, északra és délre. Adózóm volt nékem királyi atyád is; e fa kincseit adóztátok nékem. Majd eljöttem ide, békejobbot nyújtva, ti meg gyalázatot hoztatok fejemre. Könnybe lábadt szemem tiszta fénye, búra fordult kedvem. Mennem kell, Árgyirus. Isten hozzád, édes!

Ekkor ismét hófehér hattyúvá változott, szárnyra kelt és eltűnt Árgyirus királyfi szemei elől. A királyfi hiába küzdött kétségbeejtő fájdalommal, nem bírta lebirkózni. Leborult a bársony gyepről s keservesen sírt. Mikor a király meg a királyné a kertbe értek, megdöbbenve látták fiuk szánandó könnyhullajtását. Kérdezték, mi oka ennek a férfiatlan gyengeségnek? Hova lett a tündérteremtés? Árgyirus egy kissé megjuhászodva mindent elbeszélte szüleinek. Elmondta, hogy Ilona milyen páratlan szépség és jóság, milyen ragyogó arany fürtje van; milyen édes zengésű a hangja. Végre elmondta azt is, mint rabolta meg valaki az ő szépséges mátkáját s mint dülta fel földi boldogságát.

A király részt vett fia bánatában s osztozott bosszúságában. Odaadta neki a vén asszonyt, hogy büntesse meg tetszése szerint. A nyomorultat aztán négyfelé vágta.

Ekkor a királyfi érzékeny búcsút vett atyjától, anyjától, s bármennyire marasztották is, bármennyire kérték, hogy ne hagyja el őket öreg napjaikra, Árgyirus királyfi mégis elment, el kellett mennie. A király most szertelen bánatában tüstént kivágatta a kincstermő fát, minden ágát, minden pácikáját rakásra hanyatta, máglyába rakatta s úgy siratta elbujdosott fiát a máglya fellobogó lángjánál.

Árgyirus pedig bujdosója lett a kerek világnak. Ment, mendegélt hegyeken, bérceken, erdős és kősziklás hegyeken, szárazon és vízen, éjjel és nappal anélkül, hogy megnyugodott volna. Akit csak útjában talált, mindenkitől kérdezte, nem látták-e Tündér Ilonát? Mindig azt a választ kapta, hogy még a hírért se hallották. Végre Tündérországba érkezett. Amint idestova bujdokolt egy gyönyörű völgy hosszában, nagy pásztortüzet pillantott meg a hegyoldalon. Egyenesen arra tartott. Amint odaért, bámulva látta, hogy a tűz előtt egy óriás hever. Olyan volt ez az óriás, amint ott feküdt; mint valami százados tölgyfának az árnyéka naplementekor. A nagy ember megmozdult s könyökére támaszkodott. Árgyirus pedig, mint valami toronytetőre, úgy nézett a szeme közé. Az óriás megszólalt s hangjától zúgott az erdőség, megrendült a föld:

- Kicsodák vagytok?

Mert tudnunk kell, hogy Árgyirus nem egyedül, hanem egy szolgálival indult világgá.

Árgyirus elmondta, hogy ők ez s ez, ebből s ebből az országból valók, a Fekete várost kell feltalálniuk, s kérte az óriást, mondja meg, merre kell menniök.

- Bizony nagy fába vágjátok a fejszéteket - felelt az óriás. - Ha felállok a Retyezát tetejére, belátom a földnek legnagyobb részét. Látok saslábakon forgó kastélyokat, függő kerteket, fényes légvárat. De a Fekete városnak soha még a színét se láttam... Hanem, édes fiam, várj reggelig, akkor sok tündér lesz itt a föld mindenféle tájékáról. Megkérdem tőlük. Ha akad valaki, aki a Fekete városról tud, elküldöm veled, hogy útba igazítson.

Ekkor letelepedtek s az óriás nyársra húzott egy nagy vadat, hogy az idegeneket megvendégelje. Míg a vadat jobbról is, balról is sütögette, kérdezgette Árgyirus sorsát. Árgyirus mindent elmondott, csak hogy az óriásnak kedvébe járjon. Az óriás végre úgy megszerette a királyfit, hogy a tulajdon sapkájából vetett neki ágyat éjszakára. Reggel aztán a tündérek sorban megjöttek, de egyikük se hallotta hírért a Fekete városnak. Legeslegutóljára jött egy sánta tündér, aki nagyon is jól tudta, hol van a Fekete város, mert ott tört el a lába. Árgyirus meg a cselédje most megköszönték szépen az óriás szívességét, elbúcsúztak, elindultak. Elöl sántikált a tündér, utána ment Árgyirus, leghátul cammogott a szolga. Egyszer, mikor már nagyon soká mehettek, egy bérc tetején így szólalt meg a sánta tündér:

- Árgyirus! tekints a mélységbe, ott a város, amelyet kerestél. Isten veled, járj békével!

Mikor Árgyirus meg akarta köszönni a tündér jóságát, fáradságát, az már eltűnt; híre, pora se volt.

Árgyirus meg sem pihent, hanem egyenest a város felé tartott, ahová szerencsésen meg is érkezett. Hogy egy kissé kipihenhesse az út fáradságát, meg azért is, hogy egyről-másról tudomást szerezhessen, megállt egy özvegyasszonynál. Mikor kérdezte az özvegytől, merre van a Változó vár, az özvegy tudtára adta, hogy nincsen messzire, egy félóráska alatt odajuthatni. Elmondta továbbá, hogy olyan szép, szemképrázttató még a külseje is, de még sokkalta szebb belől; mert ritka szépségű leány lakja.

- Csoda szépség, úgy-e? - szólt Árgyirus, egészen fölleskélve. - Ki is versenyezhet Tündér Ilonával?! Aranyfürtű tündér, régóta kereslek, fölvertem éretted a kerek világot! Istenem, milyen nagy boldogság, hogy végre feltaláltalak! - Az özvegynek már előbb is feltűnt a deli ifjú s legott kiszemelte vejéül. Volt ugyanis az özvegynek egy eladó leánya, akitől már szeretett volna szabadulni. Mikor hallotta, hogy Árgyirus a Változó-várbeli tündérleányt szereti, hogy érette bujdosott ilyen messze földre, szörnyű irígység támadt lelkében a szép tündérleány ellen. Elhatározta, hogy bármi áldozattal széttepi ezt a páratlan szerelmet. Gondolkozott, törte a fejét, végre abban állapodott meg, hogy megvesztegeti Árgyirusnak a szolgáját. Eget földet ígért a szolgának, azonfelül még egy zacskó aranyat s ráadásul a leánya

kezét. A szolgát végre is elszédítette ez a sok ígéret, különösen az, hogy a szép leányt is feleségül kapja, ráállott, hogy mindent megtesz, amit az özvegy tennie parancsol. Mikor aztán útra keltek a Változó vár felé, az özvegy egy bűvös tömlőt adott a szolgának. Ebben a tömlőben álomszellő volt, amelytől bárki is azonnal mély álomba merült. Adott még egy kenőcsöt is, amelytől az alvónak azonnal föl kellett ébrednie. Végre megtanította, hogy bánják mindezekkel a bűbajos szerekkel, hogy ura egyetlenegy árva szót se szólhasson az ő Tündér Ilonájával.

A királyfi szíve hangosan dobogott, amint közeledtek a Változó várhoz. Amint beléptek a kertbe, Árgyirust elragadta a kert tündéri szépsége; nem tudta, hová legyen örömeiben. Zöldező, virágzó borostyánerdő fogta körül a kertet, beljebb gyászos ciprusok, piruló narancsfák, illatos rózsák, szelíd liliomok következtek sorban. Egy tiszta forrás csörgedező vize vezette Árgyirust, ki már azt se tudta, merre nézzen, mit csodáljon jobban. Végre a forrás áztatta pázsiton a kert közepébe ért. Itt áloék és balzsamfák illatoztak és sűrű, magas cédrusok árnyéka hívogatta pihenőre a nap melegétől lankadó utast. A cédrusok híves árnyékában, teljesen elrejtve a nap szeme elől, hogy senkise láthasson oda, volt egy rózsaliget. Ebbe a ligetbe futott a csörgedező víz. Itt megszakadt folyása, elakadt a hangja. Árgyirusnak szédült a feje a csoda látványtól. Ebben a rózsaligetben volt egy nyoszolya, amelynek mennyezete ezüsből volt szöve arany hímzésekkel, dagadó dunnáin pedig mindenféle színű briliáns és opál ragyogott. Árgyirus azt gondolta, hogy ez a nyugvóhely senki másé nem lehet, mint a szépséges Ilonáé. Legjobb lesz tehát, ha itt marad s megvárja, míg Ilona idejön. A fáradtságtól kimerülve, a sok látványtól elszédülve, lehajtotta fejét a nyoszolyára és elszenderült. Ezt a percet használta fel a hűtelen szolgáló, hogy végrehajtsa a drágalátos özvegyasszony parancsolatát. Felnyitotta a tömlőt s a királyfi szendergése olyan mélységes mély álommá változott, mintha a halálnak vas vesszeje érte volna.

Nemsokára azután jött a Változó vár tündéresszonya. Hat tündérleány vitte az uszályát. Földig érő aranyhaja lágyan esett karcsú termetére, a finom fátyol pedig, mely a fejét takarta, libeggetlobogott minden mozdulatára, néha meg játszadozott az arany fürtökkel. Ilona egyenesen a nyoszolyának tartott s nem tudta, hova legyen a váratlan nagy örömtől, mikor megpillantotta a szép Árgyirus királyfit. Reáhajolt s megcsókolta, aztán kérte, hogy ébredjen fel, mert ő van itt, akiért annyit tűrt, szenvedett. Hiába, Árgyirus nem ébredt fel. Hiába szólott hozzá Ilona ily szavakkal:

- Egy óra a miénk, akkor el kell mennem. Serkenj fel, édesem, serkenj fel mély álmodból! Hasztalan volt annyi terhes bujdosásod, hogyha nem is láthatsz. Ébredj, ébredj!

Hiába serkentette, hiába hullottak könnyei, a királyfi úgy aludt, mint aki meghalt. Egyik szempillantás gyorsan telt a másik után, az óra elmúlt. Tündér Ilonának távoznia kellett. Mikor távozott, így szólt a szolgának:

- Mondd meg uradnak, ha föl ébred, hogy itt voltam. Vigyázzon, még kétszer látogatom meg s ha akkor is alva találom, kereshet - míg megtalál széles e világon.

Alighogy a tündér elment, a szolgáló azonnal fölébresztette urát a bűbajos kenőccsel. Amint Árgyirus felébredt, tüstént kérdezte a szolgát, nem látta-e Ilonát a kertben? A szolgáló mindent elmondott úgy, amint történt, s átadta Ilona üzenetét is. Árgyirus csak hogy meg nem halt bűjában, szégyenében. Szomorúan ment vissza a Fekete városba.

Másnap délben ismét elmentek a várkertbe s a cédrusok árnyékában pihenve várták Ilona eljövetelét. Árgyirus már most közel se ment a rózsaligetbe, nehogy a nyoszolya álmra csalogassa. De a gonosz cseléd most is talált utat-módot, hogy urát elaltassa. Ilona másodszor is eljött, másodszor is költögette. De Árgyirus most se ébredt fel.

Harmadik nap ismét elmentek a várkertbe. Azonban Árgyirus most már meg se pihent a cédrusok árnyékában, hanem járt-kelt, hogy az álom meg ne lepje. A cseléd sokáig nem tudott hozzájutni, hogy urát elaltassa, mert a királyfi most nagyon óvatos volt. Végre mégis egy szép ösvénynek a végén, mikor a királyfi észre se vette, hogy nyomában van, sikerült kelepcébe ejtenie. A királyfi egyszerre érezte, hogy lábai gyengülnek. Önkénytelen ledült a gyepre. Mikor Ilona megérkezett, Árgyirust már leverte az álom. Ilona is nagyon szerette Árgyirust, nem csoda tehát, hogy az ő szíve csaknem megszakadt a fájdalomtól, mikor látta, hogy a királyfi harmadszor is alszik. Rút cselet gyanított, nem tartotta természetesnek ezt a hosszú álmodt. Így szólt síró hangon.

- Apádat, anyádat elhagytad érettem, még se lelhetél föl, még se láthatad sírig hű mátkádat. Én láttalak, de nem szólhattam veled, hogy új erőt nyerjek édes szavaidból. Ismét elvesztelek, még pedig örökre, többé nem láthatlak ebben az életben. Nem lehet bevárnom, hogy felébredj álmodból. Mennem kell e tájról, sorsom úgy akarja.

Késő estig maradt Ilona az alvó királyfi mellett. Hiába keltette, mert nem ébredett föl. Végre, mikor már távozóban volt, így szólt a szolgálóhoz:

- Mondd meg, hű cseléd, uradnak, hogy válunk kell, még pedig örökre! Ne is gondoljon többé reám! Az elválás nekem fáj a legkínosabban. De hiszem, neki sincs benne öröme. Bárcsak sohase láttuk volna egymást, nem kellene most bánkódnunk, könnyeznünk. Mondd meg neki, álljon bosszút megtört vágyainkért, könnyhullajtásunkért s minden jövődöbeli szenvedéseinkért. A kisebbik szegről vegye le szablyáját és a nagyobbikra akassza fel kardját.

A szolgáló nem értette a tündérleány szavait. Távozása után felébresztette Árgyirust és mindent elmondott neki, még az üzenetét is. A királyfi azonban megértette a titkos üzenetet. Kivonta fegyverét hüvelyéből, magasra emelte s aztán így szólt:

- Imádkozzál Istennek! Te vagy árulónk, lakolnod kell érte!

A szolgáló rémulten omlott térdre, mindent megvallott urának, mint csábította el az öreg asszony, s aztán összekulcsolt kézzel kért, esdett kegyelmet. Ámde meg kellett hálnia, hogy meglakoljon nagy bűneiért. A királyfi szívébe mártotta a kardot. Árgyirus aztán visszatért a Fekete városba, nagy átkot mondott a cselszövő gazdasszonyára, aztán ment, ment, maga se tudta, hova.

Napok, hónapok, esztendőket teltek el a fáradalmas bolyongásban. Tenger szenvedéssel és nyomorral küzdött. Mind hiába, még csak meg se láthatta Ilonáját. Végre lankadni kezdett ereje a sikertelen küzdelmek között s ily kétségbeesett szavakra fakadt:

- Miért éljek tovább? Miért küzdök tovább is nyomorral, inséggel, ha úgyse érhetek célt, ha nem láthatom, ha nem nyerhetem el Ilonámat? Isten veletek, jó atyám, jó anyám, felétek száll királyi véretek utolsó gondolatja! Bocsássatok meg, ha még éltek s ha még gondoltok néha bujdosó fiatokra, bocsássatok meg azért a nagy fájdalomért, melyet nektek okoztam! Elérhetetlenért nyujtottam ki gyenge karomat s elhagytam érte, ami enyém volt, elhagytam azokat, akik szerettek, akiket szerettem, atyámat, anyámat, testvéreimet, édes hazám földjét, s idegenbe mentem. Méltán bűnhődöm nagyravágyásomért. Sohase fogtok többé látni! Tudom reménységgel várjátok érkezésemet. De szégyen van fejemen, célokat nem érhettem el. Most hát nem mehetek koldusként közétek. Ezt a szégyent nem hárítom rátok, magam se viselhetem többé, azért véget vetek nyomorult életemnek. Isten veletek!

Így szólt Árgyirus és kirántotta kardját, hogy végrehajtsa kislelkü, bűnös szándékát. Ebben a pillanatban egy gyöngye érintést érzett a karján, föltekintett s egy kedves leánykát látott maga előtt, aki ezt mondta neki:

- Szép királyfi, nincsen ugyan minden úgy, amint óhajtottad, de mégis nagyon sietsz a kétségbeeséssel. A csüggedés nem illik a férfinak. Célt tűztél ki magad elé, menj tovább a megkezdett pályán. Életed nem a tiéd, hanem az Istené és azé a célé, amelynek szentelted. Ha eddig célt nem értél, célt érhetsz ezután. Ha pedig célod ellenkezik az Isten akaratával, bízd Istenre, hogy pályádat megszakítsa.

Ezzel a kedves leányka elenyészett. Árgyirus pedig csendesen leböcsátotta a fölemelt kardot s bámulva nézett arra a helyre, ahol a leányka állott. S tán még mai napig is oda volna szegezve a tekintete, ha valami lárma észre nem térítette volna. Megy a lárma felé, hát látja, hogy három óriás birkózik egymással. Kérdezte tőlük a versengés okát. Az óriások meg is mondták, hogy ők egy elhúnyt apának a fiai s most éppen az ősi kincseken osztoznak. Meg is kérték Árgyirust, hogy tegyen igazságot közöttük, döntse el, melyiké legyen az ősi kincs. Saru, palást és ostor, annyi volt az egész apai örökség. De ezeknek olyan csudálatos erejük volt, hogy aki a sarut felkötötte, a palástot felöltötte s az ostort a kezébe vette, elrepülhetett vele bárhová széles e világon. Ez volt most a baj, hogy mind a három óriás mind a kincset magának kívánta, mert külön-külön egyik sem ért semmit. Ezenkívül még egy nagy baja volt a három testvérnek. Volt ugyanis egy titka annak a bűbajos háromságnak, az, hogy a repülőt bármely pillanatban le lehetett szállítani. Ezt a titkot pedig csak a középső tudta, az meg nem akarta megmondani a másik kettőnek.

- Jól van - szólt Árgyirus - figyeljetelem rám! Három hegy van kelet, dél és észak felé; aki hamarabb megfutja ezeket a hegyeket, azé lesz az örökség.

Az óriások tüstént futásnak eredtek. A királyfi pedig összeszedte a kincseket, felkötötte a sarut, felöltötte a palástot, kezébe kapta az ostort és felkiáltott:

- Hipp, hopp, bűvös kincsek, ősi hagyományok, segítsetek engem arra a tájékára a földnek, hol feltalálhatom Tündér Ilonámat.

A királyfi abban a szempillantásban fölszállt és repült a magasban. De a középső óriás észrevette, leszállította és felvette tőle az ősi kincseket. Aztán maga repült el, hogy testvérei utól sem érheték többé.

A királyfi búsan nézett szét azon az ismeretlen vidéken, ahol a középső óriás leszállította a magasból. Vad rengetegben találta magát s itt addig járt-kelt, míg végre egy útra akadt. Elindult ezen az úton s mindig beljebb és beljebb hatolt a sűrűségbe. Végre egy kőszikla, a kőszikla tetején meg egy vár tűnt a szemébe. A vár környéke nagyon megtetszett Árgyirusnak. A vár alatt szép kert terült el a messze tájra. A kertben patakocskák s bennük aranyhalacskák tündököltek a verő nap fényében, a vizek partján pedig a rózsák mosolyogtak. Árgyirusnak jól esett egy kissé megpihenni. Egyszerre egy tündérleány közeledett feléje s úgy látszott, mintha megismerte volna Árgyirust, mert nagyon megnézte s aztán sebesen szaladt vissza a vár felé. Futott, futott a leányka egyenesen a várba, a várnak tündéraszonyához, a szépséges Tündér Ilonához. Mert hát ő lakott abban a várban. Mikor asszonyához ért, úgy kifáradt a futásban, hogy alig tudott szóhoz jutni, alig tudta elmondani, hogy Árgyirus királyfit látta lenni a várkertben.

Ilonára olyan váratlan volt ez a hír, hogy hinni se akart a hü cseléd szavainak. Fölgerjedt haragja és a szegény leányt arcul csapta, szintúgy csattant. Aztán így szólott Tündér Ilona:

- Miért hazudsz? miért gyötröd szívemet csalfa reményekkel? miért beszélsz nekem Árgyirusomról, akit, jól tudom, örökre elvesztettem?

Alig végezte be haragos szavait, két cseléd jött egymásután ugyanavval a hírrel. Ilona mindkettőjüket arcul csapta. Aztán jött a negyedik, ötödik s nyomban utánuk maga Árgyirus királyfi. Árgyirus és Ilona megölelték, megcsókolták egymást. Ilona egy darab ideig szóhoz se tudott jutni a nagy öröm miatt, végre nagy vártatva így szólt:

- Látom, végre tudod hajtani, amit egyszer föltettél magadban. Látom, hogy derék, hű és rendületlen vagy. Hiszem, hogy boldog leszek veled. Üdvözlégy kies váramban! Öltözködjél újra aranyba, ezüstbe! Ha pedig fáradt vagy, dülj le megpihenni. Ha éhezel, enyhítsd éhségedet drága gyümölcsökkel. Ha szomjazol, csillapítsd szomjadat, itt vannak, gyöngyöznek a töltött serlegek!

- Előbb, szép Ilonám - felelt Árgyirus - mondd, hogy enyém leszel, hogy többé sohase válunk el egymástól! - Ilona pedig megígérte, hogy felesége lesz, hű lesz hozzá és bizonyos boldoggá teszi. Így beszélgettek egymással s eltűnt arcukról a sok keserves könnyhullajtás nyoma.

Ezalatt a tengernyi tündér szobaleány vacsorát készített, virágot hintett a vár udvarára, poharakat mosott, asztalt terített s összecsdített egy csomó cimbalmost, hegedűst és lantost. Mikor híre terjedt, hogy a várban lakodalom lesz, tömérdek vendég sereglett össze. Végre megérkezett a menyegző várva-várt perce. Árgyirus királyfi és Tündér Ilona örök hűséget esküdtek egymásnak az oltár előtt. Mikor kijöttek a templomból, leültek a terített asztalokhoz s megkezdődött a hetedhét országra szóló lakoma. Ilona és Árgyirus egymás mellett ültek s mindenki szépségüket bámulta. Ilona még sohase volt olyan szép s Árgyirus, ha már régen nem szerette volna, most kénytelen lett volna megszeretni. Aztán úgy elmerült szépséges szép hitestársának nézésében, úgy elandalodott! Reászegezte tekintetét s komoly dolgokat forgathatott fejében, mert szemei szikráztak, arca lassanként lángba borult. Egyszerre, mikor a vendégek a legjavában ettek, ittak, a tányérok zörögtek, a poharak csengtek s a jókedv tetőpontra hágott: Árgyirus mintegy önfeledten, arcul ütötte Tündér Ilonát, az ő kedves életepárját. Mindenki megzavarodott s félve, sajnálkozva tekintett a szép menyasszonyra, kinek angyali arcát elfutotta a vér. De a menyasszony nem panaszkodott, egy zokszót sem ejtett. Csupán egyetlen könnycsepp tolult a szemébe, azt is elrejtette, hogy senkise lássa.

Aztán Árgyirus másodszor is arcul ütötte menyasszonyát. De Ilona szelíd ajkai most se nyíltak panaszra. Még jó kedvet színlelt, mintha tréfa volna az egész. Mikor azonban harmadszor is megtette, amit kétszer megtett, a tündér menyasszonynak elveszett a türelme, felszökött a székeről s ily szavakkal fordult Árgyirushoz:

- Kétszer békével türtem gorombaságodat. De te semmibe se vitted türelmemet, harmadszor is meggyaláztál. Válnunk kell, bármily igazán szeretlek! - Árgyirus így válaszolt:

- Kedvesem, bocsáss meg, csupán próbára akartalak tenni, meg akartam győződni igaz hűségéről, türelmes lelkedről. Az embernek türnie, ha pedig hibázott, lakolnia kell. Te is hibáztál, mikor arcul csaptad azokat, akik megérkezésemet hírül vitték neked. Ha te nem adsz másnak mindig igazságot, tanulj békén türni. Meggyőződtem most, hogy boldog leszek veled. Látom, hogy tudsz türni. Szelíd a szíved, a szelíd szívnek meg nem tartós a bosszúsága.

Ilona megbocsátó szívvel hajolt Árgyirus vezető karjára; megnyugodott sorsában. Aztán újra hűséget esküdtek egymásnak s boldogan éltek, uralkodtak a nagy Tündérországban. Talán még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Ilók és Mihók.

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl volt egy özvegyasszony és egy Mihók nevű boldogtalan fia. Egyszer azt mondja Mihók az anyjának:

- Édes anyókám, házasodhatnám.
- Kit vennél el, édes Mihókom?
- Ilókot, édes anyókám.
- Eredj, fiam, kéreld meg.

Mihók elmegy az Ilókék házához s egy tút kap ajándékba. Jövet megúnta a kezében tartani, s amint egy szénás szekeret ér, beszúrja a szénába. Megérkezik a szénás szekér s Mihók váltig keresi a lehányt szénában a tút, de nem lelte meg. Erre elment haza az anyjához.

- Hol voltál, édes Mihókom?
- Ilóknál, édes anyókám.
- Mit vittél neki?
- Nem vittem semmit, adtak.
- Mit adtak?
- Egy tút.
- Hadd lássam.
- Egy szekér szénába szúrtam, nem lelem sehol benne.
- Jaj, fiam, nem jól cselekedtél, a süvegedbe kellett volna szúrni.
- Másszor úgy teszek.

Megint azt mondja az anyjának:

- Édes anyókám, házasodhatnám.
- Kit vennél el, fiam?
- Ilókot, édes anyókám.
- Eredj, fiam, kéreld meg.

Mihók elmegy leány-nézni s kap ajándékba egy ekevasat. Hazamenet beléteszi a süvegébe. De nem akart megállni, hol jobbra, hol balra húzta le a süveget, a fejét is összeverte. Utóljára megrestelte Mihók s elhajította a sárba. Hazamegy üres kézzel.

- Hol voltál, fiam?
- Ilóknál, édes anyókám.
- Mit vittél neki?
- Nem vittem, adtak.
- Mit adtak?
- Egy ekevasat.
- Hadd lássam.
- A süvegembe szúrtam, de nem akart megállni s elhajítottam.
- Jaj, fiam, nem jól cselekedtél; a válladra kellett volna vetned s úgy hoznod haza.

- Másszor úgy teszek.

Megint elkezdí Mihók:

- Édes anyókám, házasonhatnám.

- Kit vennél el, fiam?

- Ilókot, édes anyókám.

- Eredj, fiam, kéresd meg.

Elmegy Mihók a lányos házhoz, kap ajándékba egy kis kutyát. Hazamenet a vállára veti s úgy viszi haza. A kutyának sehogysem tetszett ez a hely. Mennél jobban nyomta oda, annál jobban fickándozott. Utóljára mardosni kezdte a vállát. Mihóknak fájt s eldobta.

- Hol voltál, fiam?

- Ilóknál, édes anyókám.

- Mit vittél neki?

- Nem vittem, adtak.

- Mit adtak?

- Egy kis kutyát.

- Hadd lássam.

- A vállamra vettem, de marta s elereszttem.

- Jaj, fiam, nem jól cselekedtél. Egy madzagra kellett volna kötnöd, magad után húznod s szólítgatnod: Kucó! kucó!

- Másszor úgy teszek.

Megint elkezdí Mihók:

- Édes anyókám, házasonhatnám.

- Kit vennél el, fiam?

- Ilókot, édes anyókám.

- Eredj, fiam, kéresd meg.

Elmegy Mihók Ilókékhoz és kap ajándékba egy oldal szalonnát. Jó erős madzapot köt rá, maga után vonszolja, ballag hazafelé s mindúntalan szólítgatja: Kucó! kucó! A kutyák nem kérették soká magukat, az egész faluból reágyültek a szalonnára, s amíg Mihók hazaért, mind megették, csak az álla csontját hagyták meg, amelyikre a madzag volt kötve.

- Hol voltál, fiam?

- Ilóknál, édes anyókám.

- Mit vittél neki?

- Nem vittem, adtak egy nagy darab szalonnát, ezt a!

- Hisz ez csak az álla csontja.

- Madzagra kötöttem, magam után húztam, talán megették a kutyák.

- Jaj, fiam, nem jól cselekedtél. A hátadra kellett volna vened, hazahoznod s a házban felakasztanod a füstre.

- Másszor úgy teszek.

Újra kezdí Mihók:

- Édes anyókám, házasodhatnék.
- Kit vennél el, fiam?
- Ilókot, édes anyókám.
- Eredj, fiam, kéreisd meg.

Mihók ismét maga ment el a lányos házhoz s kapott egy borjút. Kötelet hurkolt a nyakára, hátára vetette s akármennyire feszengett, kapálódzott, rugdosta, mégis hazavitte nagy nehezen. Otthon felvonszolta a pallásra s felakasztotta a kakasülőre.

- Hol voltál, fiam?
- Ilóknál, édes anyókám.
- Mit vittél neki?
- Nem vittem, adtak egy borjút.
- Hol van? nem látom.
- Hazahoztam a hátamon s felakasztottam a füstre.
- Jaj, édes fiam, nem jól tettél. Gyengén kellett volna körülkeríteni a nyakát kötéllal, szépen hazavezetni, a pajtába a jászol elé kötni s szénát vetni elébe.

Ismét kezdi Mihók:

- Édes anyókám, házasodhatnám.
- Kit vennél el, fiam?
- Ilókot, édes anyókám.
- Eredj, fiam, kéreisd meg.

Mihók elmegy s odaadják neki a leányt. Mihók egy kötelet vet Ilók nyakába; vezeti hazafelé, szólítgatja: „Ne bocikám! ne! ne!” Hazaérve beköti a pajtába, szénát vet elibe, aztán bereteszeli az ajtót s bemegy a házba.

- Hol voltál, fiam?
- Ilóknál, édes anyókám.
- Mit vittél neki?
- Nem vittem, ideadták Ilókot, hihih!
- Hát hol van?
- Bekötöttem a pajtába.

- Jaj, fiam, nem jól tettél! Eredj hamar, círógasd meg, vess szép szemeket rája s hozd be a házba.

Mihók el is ment mindjárt. A háznál valamennyi apró-marhának kivájta a szemét, a pajtába ment, megcírógatta Ilókot s ráhányta a szemeket. Ilók szegény azt gondolta, hogy csúfolódik vele. Megsokalta a tréfát, elszaladt haza.

Azalatt a násznép összegyűlt a lakodalomra, elment a vőlegénnyel a menyasszony után. Kibékítik Ilókot nagy bajjal s elviszik a vőlegényhez. Egybekelnek s máig is élnek, ha meg nem haltak.

A bolondos legény.

Volt egyszer egy szegény ember. Holta után három fiára egy bikát hagyott. A fiak úgy egyeztek meg, hogy építsen mindegyik egy-egy pajtát, s amelyikbe belefut a bika, legyen azé. Csakugyan építettek; a két nagyobbik olyan cifrát, hogy még a pap is ellakhatott volna benne. A harmadik - egy kicsit bolondos is volt - hitvány nyírfavesszőből font egyet. Eleresztik a bikát s az egyenesen a vesszőpajtába futott.

A két nagyobb legény eleget bosszankodott. De ők akarták így, oda kellett engedni a bikát a bolondnak. Ez egyszeribe kötelet vet a fejére s annál fogva vezeti a vásárra. Amint az országúton megy, nagy szél kerekedik s egy nagy horgos fűzfa elkezd nyikorogni, mint a kenetlen szekér.

- Hm! - gondolja magában a bolondos legény - ez bizonyosan meg akarja venni a bikát. Odakiált a fűzfának:

- Mit adsz érte, hé?

A fűzfa csak nyikorgott.

- Ehe! - gondolja a legény. - Ennek, látom, csak úgy kell, ha mind a két szarvát kiütöm. - Kapja magát s a bikának mind a két szarvát leüti egy szempillantásra.

Hanem a fűzfa csak nyikorgott.

- Hát nincs most pénzed? Nem baj, csak szerencse! Majd eljövök a jövő héten. - Azzal megköti a fűzfához a bikát, ő meg elindul hazafelé.

Kérdik otthon a bátyjai:

- Hát, bolond, eladtad-e a bikát?

- Meghiszem azt - felelt a bolondos legény.

- Kinek adtad el, te bolond? Mert tudom, hogy istenesen megcsaltak - kötekedik a legnagyobb testvér.

- De hiszen, jó helyen van az, hékám! Eladtam egy horgas fűzfának negyven forintért.

- Hát a pénz hol van?

- Megadja majd a jövő héten, ha arra járok.

Kacagni kezd a két legény. - No te, világ bolondja, azt ugyan jól eladtad! Majd megkapod az árát borjúnyúzó pénteken.

A bolondos legény nem is hederített a bátyjaira. A következő héten elmegy a fűzfához s kéri a pénzt. De az erre egy kukkot sem szólt.

- Hát ez a becsület? - mondja a legény. Kapja a fejszét s úgy vágja tövön a fűzfát, hogy gyökerestül kidül a földből. Nézi a helyét, hát egy éktelen üst pénz van alatta. Azt mondja a fűzfának a legény:

- No hallod-e, ebből már elviszem a bika árát, a többit pedig elviszem kamat fejében. - S úgy, amint volt, kiemelte az üstöt, behúzta a fejsze nyelébe, fellódította a hátára s hazáig meg sem állott. Megérkezik. Meglátja a más két legény a tenger pénzt, összesúgnak-búgnak, hogy az a pénz jobb volna nekik, mint annak a bolondnak.

- Öljük meg az éjjel - mondja az egyik.

- Aztán vessük a vízbe - mondja a másik.

Hanem a bolondos legénynek jó füle volt s meghallotta, hogy miben járnak a bátyjai. Elszökött hazulról éjjel és reggel egyenesen a királyhoz ment panaszra. Ennek a királynak olyan leánya volt, hogy soha emberi lélek meg nem tudta nevetetni, annyira a búnak ereszkedett. Mikor a bolondos legény elmondta panaszát, olyan jóízűen elkacagta magát, hogy az egész ház tájéka zengett belé.

Azt mondja a király erre:

- No, te legény, én megfogadtam, hogy aki a leányomat meg tudja nevetetni, annak adom. Én nem is másítom meg a szavamat. Neked adom a leányom s fele királyságomat, a testvéreidet pedig felakasztatom.

- Felséges királyom! ne akasztasd fel a szegényeket, majd jók lesznek az udvarban béreseknek.

- Jól van - mond a király - teljék a kedved.

Csaptak aztán olyan vendégséget, de olyat, hogy hét nap és hét éjjel még a ló is bort ivott.

A kis ködmön.

Volt a világon, hol nem volt, volt egy jómódú paraszt ember, annak volt egy felesége meg egy leánya. Egyszer odament egy szép fiatal legény másodmagával háztűz-nézni. Mindjárt kínálták őket tyúkkal, kaláccsal. Borért is leküldte az ember a leányát a pincébe. Lement a leány, elkezdte vigyázni, hogy melyik a legnagyobb hordó, hogy abból vigyen, mert azt mondta az napja. Amint ott vizsgálódik, szemébe ötlik egy nagy káposztás-kő a pince egyik oldalához támasztva. Elgondolkozott a leány, hogy őérte most itt vannak a háztűz-nézők. Ő most férjhez megy, lesz majd neki egy kis fia. Annak ő vesz egy kis ködmönt a vásárban. A kis fiú egyszer le talál szökni a pincébe. Csak ott ugrál, csak ott ugrál a káposztás-kő körül. A káposztás-kő eldül, a kis fiút agyonüti. Kire marad akkor a kis ködmön? Ezen annyira elkeseredett, hogy leült az ászokra, ott sírt.

Már odafönt nem győzték várni. Leküldte hát az ember a feleségét is:

- Ugyan, anyjuk, eredj le már, nézd meg, mit csinál az a leány ennyi ideig abban a pincében? Tán a bort folyatta el, azért nem mer följönni.

Lement az asszony, látja, hogy ott sír a leánya az ászokon:

- Hát téged mi lelt, hogy oly keservesen sírdogálsz?

- Hogy ne sírnék, édesanyám, mikor így meg így elgondoltam jövődöbeli állapotomat. - Avval elbeszélte, hogy mit gondolt hát el. Az asszony, amint ezt meghallotta, leült a leánya mellé s ő is rákezdte a sírást.

Nagyon megharagudott már odafönt a gazda, nem állhatta meg káromkodás nélkül.

- Ejnye szedte-vette, már bizonyosan a bort folyatták el! Elmegyek, megnézem, hova veszték?

Lement az ember is. Még akkor is zokogtak azok egymás mellett. Az ember sehogyse tudta elgondolni, hogy mi bajuk akadt?

- Hát ti mit sírtok-rítok? mi bajotok esett oly hirtelen?!

- Jaj, kedves apjukom, hogy ne sírnánk-rínánk - felelt rá az asszony - mikor milyen szomorú dolog jutott az eszünkbe.

Itt elbeszéltek neki mindent s úgyannyira elkeserítették, hogy az is közibük ült, segített nekik a sírásban.

A kérő se győzte várni. Kapta magát, lement utánuk a pincébe. Sohse tudta mire vélni, mikor meglátta őket, hogy mit sírhatnak olyan keservesen. Kérdezi aztán tőlük. Azok elbeszéltek neki. A kérő csak kicsibe múlt, hogy hanyatt nem vágta magát, olyan jóízűt nevetett.

- No - azt mondja - még ilyen bolond embereket nem láttam. Hanem most elindulok, addig megyek, míg három ilyen bolondra nem akadok, mint kendtek hárman. Ha aztán akadnék, akkor visszajövök, elveszem a kendtek leányát, ha az Isten is úgy akarja.

Elindult a legény, azokat meg ott hagyta a pincében, hogy sírjanak, amíg nekik tetszik. Ment aztán, mendegélt hetedhét ország ellen, talált egy embert, aki egy nagy rakás diót vasvillával akart a padlásra felhányni. Közelebb megy hozzá, megszólítja:

- Hát kend, atyafi, mit csinál avval a dióval?

- Én bizony nagy munkában vagyok. Már félesztendő óta mindig hányom ezt a diót, de sehogyse tudom fölhányni. Szegény ember vagyok, de adnék annak az embernek száz forintot, aki valami módon fölszállítaná.

- No hát majd fölszállítom én - mondja a kérő. Avval elővett egy vékát, félóra alatt mind felhordta a diót. Mindjárt megkapta a száz forintot. Tovább ment vele.

- No gondolta magában - akadtam már egy bolondra.

Megint ment, mendegélt, talál egy embert. Csak nézte, hogy mit csinál? De sehogyse tudta eltalálni. A keziben volt egy teknő, avval hol kiszaladt, hol be egy olyan házba, amelyiknek nem volt ablaka, csak egy kis lyuk forma ajtója. Odamegy hozzá, megszólítja:

- Jó napot adjon Isten, földi! Hát miben fáradozik kend?

- Fogadj Isten, atyafi. Hát biz én a tavasszal lesz egy esztendeje, hogy ezt a házat csináltattam. Nem tudom, miféle Isten csudája, hogy olyan sötét. Csak elnézem, hogy a másé milyen világos, pedig semmit se csinál neki. Én meg, mióta készen van, mindig azt csinálom, hogy hordom bele a világosságot teknővel. Látja kend, most is abban munkálkodom. De adnék is száz forintot annak az embernek, aki világossá tudná tenni.

- No majd világossá teszem én - mondja rá a legény. Elővett egy fejszét, vágott a házon két ablakot, az ajtót is nagyobbra vette, mindjárt világos lett a ház. A legény megkapta itt is a száz forintot. Avval ezt is ott hagyta.

- No - gondolta magában - akadtam már második bolondra is.

Megint mendegélt, talált egy asszonyt, aki a kis csirkéit erővel dugdosta volna egy kotló alá. Megszólítja a legény:

- Hát kend, néném asszony, mit csinál?

- Biz én, öcsém, ezeket a csirkéket dugdosnám a kotló alá, mert attól félek, hogy ha szerteséjjel szaladgálnak, elkapja valamelyiket a héja. De sehogyse tudom aládugni, mert ha egyik felől bedugom, a másik felől kibúvik. Adnék is száz forintot annak az embernek, aki jó tanácsot tudna adni, hogy mitévő legyek velük?

- Én megmondom, néném asszony. Sohse dugdossa kend azokat a csirkéket a kotló alá. Majd ha a kotló héját lát, dugdosás nélkül is maga alá veszi őket.

Az asszony nagyon megörült a jó tanácsnak, mindjárt odaadta a legénynek a száz forintot. Az is megörült neki, mindjárt visszaindult.

- No, hála Istennek - gondolta magában - megtaláltam mind a három bolondot.

Mihelyt hazaért, mindjárt elkendőzte a leányt. Két hét múlva a lakodalmat is megtartották. Többet aztán nem is hallottam felőlük, csak annyit, hogy lett nekik egy kis fiuk, vettek is neki ködmönt, hanem azért a káposztás-kő nem ütötte agyon. Még most is élnek, ha meg nem haltak.

Az egyszeri gyerek.

Mikor én olyan suhancgyerek voltam, egyszer mondja az édesapám, hogy fogjak be két ökröt, menjek az erdőre fáért. Befogom a két ökröt, elindulok az erdőre. Csak megyek, csak megyek az ökör előtt. De igen nagy volt a sár, egyszer beleragadt a fél csizmám, mezitláb maradtam. Húznám ki a csizmám a sárból, de biz a nem jött. Mit csináljak, mit csináljak? Hazaszaladtam egy emelő rúdért, avval kifeszegtettem a csizmám a sárból. De míg az emelő rúdért jártam, úgy elment a két ökör a szekérrel, hogy se híre, se nyoma nem volt. Most már mitévő legyek? Ha hazamegyek, megnyúz az édesapám. Kaptam magam, bementem Váradra, beállottam szűrszabó-inasnak. A gazdám adott egy rongyos darócot, azt a nyakamba gabalyítottam. Olyan úr voltam, hogy még!

Másnap azt mondja a gazdám:

- Fogd fel ezt a kosarat, öcsém, menjünk a piacra, vegyünk borsót ebédre. - Kimentünk a piacra, meg is vettünk mindent, de borsót mégis elfelejtettünk venni. Mikor hazaérünk, észreveszi a gazdám, hogy nincs borsó. Mindjárt mondja nekem:

- Eredj vissza, fiam, a piacra, elfelejtettünk borsót venni; végy te!

Vissza is mentem én, vettem is borsót, de nem találtam vele haza. Csak keresem, csak keresem a házunkat. Egyszer rám esteledik. No most már mit csináljak, hol háljak? Egyszer meglátok egy kis világot egy ház ablakában. Bementem a házba. Odabent egy vén asszony főzött puliszkát egy akkora fazékban, hogy három üst se tenne ki rajta. Én éhes voltam, mondom az asszonynak:

- Néném asszony, adjon egy kis kását!

Az asszony mindjárt elibém tett egy tál gölödényt, úgy jóllaktam töltött káposztával, hogy még most is tele van a hasam korpaciberével.

Amint jóllaktam, lefeküdtem a kuckóba, behúztam magamat a darócomba. Egyszer jön haza a gazda nagy részegen a kocsmából. Az asszony kitálatja neki a puliszkát. Az ember meglát engem a kuckóban, hí, hogy menjek, egyem vele. Én már jól voltam lakva, nem akartam menni. De rám kiáltott, hogy majd így, meg amúgy, csak ne egyem! Az asztalhoz ültem hát. De biz én belém nem fért egy falat se. - Be volt kötve a szűröm ujja, mind abba eresztettem a puliszkát.

Mikor jóllakott az ember, felugrott, elkezdett táncolni. Engem is megfogott, hogy táncoljak vele. Táncoltunk, táncoltunk, egyszer kiódzott a darócom ujja, elkezdett belőle potyogni a puliszka. Az ember felkapott egy botot és ütni akart. Jó, hogy el tudtam szaladni, mert nagyon végig hegedült volna a hátamon.

Szaladtam, szaladtam, egyszer egy malomhoz értem. Kaptam magam, belefeküdtem a garatba. Amint ott fekszem, egyszer odajön három tolvaj egy lopott birkával. Ott megnyúzzák, elkezdenek tanakodni, hogy hová tegyék a bélit, hogy rá ne akadjanak. Az egyik azt találta ki, hogy a garatba kellene lökni. Mindjárt oda is hozta a garathoz. Én is megijedtem, hogy rám veti, elkiáltom magam:

- Rám ne lökje kend azt a böndőt!

Erre a három tolvaj megijedt, elszaladt, mind ott hagyták a sok birkahúst. A lármára a molnármester is felébredt, kijött, megdicsért, hogy elijesztettem a tolvajokat:

- No, öcsém, te derék gyerek vagy. Nem állnál be hozzám inasnak?

- Biz én beállok - mondom. Be is állottam mindjárt.

A gazdám adott kenyérebédre egy tojást. De bicskám nem volt, ideadta a szép csillagos nyelű bicskáját is, hogy egyem vele. Eszegettem, eszegettem a tojást, egyszer beleejtettem a csillagos nyelű bicskát. Most már hogy vegyem ki? Volt ott egy tizenhat öles lajtorja, azt beleeresztettem. De még az se érte el a fenekét, nem tudtam kivenni a bicskát. Megijedtem, hogy megver a molnár-gazdám a szép bicskáért, elfutottam innen is.

Nyargaltam hegyen, völgyön, árkon, bokron keresztül. Egyszer egy kis házhoz értem. Próbáltam bemenni az ajtaján, sehogyse fértem be, még búva sem. Próbáltam az ablakán, állva is könnyen bementem. Odabent éppen lakodalmaztak. Állott a lakzi ugyancsak, volt dínomdánom, lé meg lé elég volt, Duna, Tisza zsákban volt.

Alighogy bementem, mindjárt elibém állottak, hogy menjek a patikába jóféle sáfrányért. „Biz én nem megyek!” Ott volt ez¹ is, mindjárt fülön fogtam:

- Eredj, öcsém, a patikába jóféle sáfrányért. Itt van egy számár, ülj rá! De meg ne sarkantyúzd, mert acél-körme tüzet ad, tapló-hasán végig fut, szalma-dereka meggyullad, hólyag-feje kicsattan, mindjárt ló nélkül maradsz.

Felült hát a számárra. Míg ment, lassan ment; de jövet megsarkantyúzta, acél-körme tüzet adott, tapló-hasán végig futott, szalma-dereka meggyulladt, hólyag-feje kicsattant, mindjárt ló nélkül maradt.

Erre mind elhányta a sáfrányt, bejött a lakodalomba. Ugyancsak elkezdte táncoltatni a szalmaderekú kisasszonyokat. A sarokban volt egy nagy sárga-leves zsák. Én váltig mondtam a fiúnak:

- Ne táncoltasd olyan nagyon azokat a szalmaderekú kisasszonyokat, mert a zabtaréjú sárgaréz-sarkantyúddal majd kirúgod a sárga-leves zsákot!

De ő nem hallgatott rá, csak forgatta, csak ugratta őket. Egyszer aztán csakugyan kirúgta a zsákot. No iszen volt drága multság! A sárga lé a számárnak csukló körméig se ért, *ezt*² meg majd elnyelte, majd belefűlt. Bele is fulladt volna, de én felszaladtam a padlásra, lehoztam egy kétágú vashorgot, azt az orrába akasztottam, úgy húztam ki. Aki nem hiszi, megnézheti, még most is ott van az orrán a két lyuk, a horog helye.

¹ Egyik hallgató.

² Megint egyik hallgatóra mutat.

Csali mese.

Éppen úgy láttam, mint most. Volt nekem hat ökröm, szekerelem. Befogtam a járomba, a szekérbe tettem hat zsákot. A hat ökör meg se tudta mozdítani. Fogtam magamat s mind a hat ökröt feldaraboltam és a szekérbe hánytam, a zsákokat pedig a járomba fogtam. Úgy vitték, mint a szél. Úgy láttam, mint most. Mikor a malomhoz értem, se a malom, se a molnár nem volt otthon. Egy nagy cserfa ostornyelem volt, a zsákok elébe szúrtam, hogy el ne fussanak. Már most elmentem, hogy a molnárt meg a malmot megkerítsem. A molnárt megkaptam, egy csűrben egerészett, a malom egy erdőben eprészett. Amíg én ezeket előkerítettem, a cserfa ostornyélből egy nagy fa nőtt, amely éppen az égbe ért. Eszembe jutott, hogy nekem van az égben egy Mariska néném. Felmentem hozzá. Éppen szitált, kotyfolt nekem szúnyogtojásból rántottát. Ettem, ittam, hát egyszer csak odajő egy juhász meg egy gulyás s azt kérdik tőlem:

- Mit keresel abban a szúnyogtojás-rántottában?

Én azt feleltem, hogy a késem meg a villám beleejtettem. Erre azt mondták:

- Ne keresd ok nélkül, mert én a gulyámat, én pedig a nyájamat vesztettem belé és soha meg nem kaptam.

De én arra nem hallgattam. Csak ettem, ettem, s mikor le akartam jönni, már a cserfa lecsontult volt. Mariska néném csinált korpából kötelet és avval lebecsátkoztam. Ahol a fa csonka volt, üres volt. Az üregben pedig madárfiak voltak. Próbáltam, hogy a kezem benyujtom, de nem fért. Próbáltam a fejem, kottyanva is belefért. Mikor pedig ki akartam venni, nem fért ki. Fogtam magam s felmentem Mariska nénémhez, egy baltát kértem. A fejemet kivágtam, a madárfiakat pedig madzaggal a derekamra kötöttem. A madárfiak velem elrepültek. Vittek, vittek egész egy tóig, ahol valami asszonyok mostak s azt kiáltották:

- Ó ve Mária leszállott az égből!

Én úgy értettem, hogy azt mondják: Old meg a madzagot! Mindjárt megoldtam. A madarak elrepültek, én meg a tóba buktam s annyi halat kicsaptam, hogy tizenkét vasas szekér el nem bírta volna. Jött egy mezitelen cigánypurdó, a kötője elejében mind elvitte. Éppen úgy láttam, mint most!

Az már nem igaz!

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás tengeren is túl volt egy szegény ember, annak volt három fia. Egyszer a király kihirdette az egész országban, hogy annak adja a leányát, aki előtte olyat tud mondani, amit ő el nem hisz. Meghallja ezt a szegény ember legöregebb fia, akit Péternek híttak. Kapja magát elmegy a királyhoz, megmondja a szolgának, hogy ő beszélni akar a királlyal. Már akkor annyi királyfi meg más nagy úr megfordult volt a király előtt, akik közül mindegyik a király-kisasszonyt akarta volna elvenni, mint a csillag az égen. De biz ott egy se tudott olyat mondani, amit a király el ne hitt volna. Bemegy hát Péter a királyhoz, köszön neki:

- Jó napot adjon Isten, király uram!

- Adjon Isten neked is, fiam! Hát mi járatban vagy?

- Én bizony házasodni akarok, uram király!

- Jól van, fiam, de hát aztán mire vinnéd az asszonyt?

- Tudja az Isten! majd csak eltartanám valahogy.... Az apámnak van egy háza meg egy kis földje is.

- Elhiszem, fiam - mondja a király.

- Aztán meg van három darab marhánk is.

- Azt is elhiszem.

- Most nemrégiben a tőzeg annyira meggyült az udvarunkon, hogy már nem is fértünk tőle.

- Elhiszem.

- Egyszer azt mondja az apánk: Fiaim, hordjátok ki ezt a dudvát arra a kis földre, majd talán használ neki valamit.

- Elhiszem.

- Mi aztán kihordtuk a dudvát három hétig két kocsin.

- Elhiszem.

- Hanem tévedésből a szomszéd földjére hordtuk mind egy szálig.

- Elhiszem.

- Mikor már ez is megvolt, hazamentem, megmondtam az apámnak.

- Elhiszem.

- Akkor aztán én, az édesapám, meg a két kisebb testvérem, úgy négyecskén kimentünk a földünkre.

- Elhiszem.

- Azután megfogtuk a szomszédunk földjének a négy sarkát, felemeltük, mint az abroszt szokás, és a dudvát róla a mi földünkre fordítottuk.

- Elhiszem.

- Azután a földünket tele szórtuk fűmaggal.

- Elhiszem.

- Aztán olyan sűrű erdő nőtt rajta, hogy olyat még senki sem látott.
- Elhiszem.
- Az apám aztán sajnálta kivágnia azokat a gyönyörű fákat, hát vett egy farka disznót.
- Elhiszem.
- Aztán megfogadta a felséged öregapját kanásznak...
- Hazudsz! akaszt...! - Hanem a királynak hirtelen eszébe jutott a fogadása. Rögtön papot hívatott, a szegény ember fiával összeadta a leányát. Csaptak akkora lakodalmat, hogy hét országra szólt a híre. Még az árva gyermeknek is akkora kalácsot adtak a kezébe, mint a karom. Volt lé, meg lé, hát még a sok hús nélkül való lé!

*Gallér híján köpönyeg,
Hazudtam, mert volt kinek.*